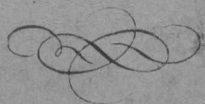

Powszechna

Ustawa Sądowa

dla

Galicyi zachodniej.

Wiedeń.

Z c. k. drukarni nadwornej i rządowej.

—
1817.

Powszechna

Ustawa Sądowa

dla

Galicyi zachodniej.

Wiedeń.

Z c. k. drukarni nadwornej i rządowej.

1817.

My Franciszek Wtóry,
z bożej łaski obrany cesarz rzymski,
po wszystkie czasy szerzyciel państwa; Król
w Germanii, Węgrzech, Czechach, Galicyi
i Lodomeryi etc.; Arcyksiążę Austrii; Książę
Burgundyi, Lotaryngii, Wielki Książę Toskany
ect. ect.

Zważywszy, iż opieka, której słusznie oczekują poddani Nasi w Galicyi zachodniej, od porządnego Sądownictwa tak dla osób jako też dla własności swoich, nie pozwala Nam wstrzymywać przepisów o postępowaniu sądowem tak długo, dopóki nie będzie zaprowadzoną powszechna ustawa sądowa, przeznaczona dla wszystkich krajów dziedzicznych, czesko-austriacko-niemieckich; widzimy się spowodowani, ogłosić niniejszą ustawę sądową dla Galicyi zachodniej, tym końcem, ażeby w témże królestwie każdy, ktokolwiek zaczawszy od 1go Maja 1797r. przed tamtějšíemi Sądami prawa swego dochodzić, lub prawa nabywać, albo też sądzić lub egzekują wyroku uzyskać ma, według niniejszej ustawy ściśle postępował ponieważ w przedmiotach niniejszą ustawą rozstrzygniętych, zniesione zostają wszystkie dawniejsze ustawy, jakiego bądź nazwiska.

Jedynie tylko w sporach prawnych wytoczonych przed 1ym Maja 1797r. należy w rozprawie postępować według dawniejszych ustaw sądowych; zaś przy wydawaniu wyro-

ków, i na drodze apelacyi i rewizyi do niniejszej ustawy sądowej stósować się, i równie co do aresztu, moratoryów i powrócenia do pierwszego stanu według niej zachować się należy, choćiaszby żądanie o to wyniesionem było przed 1ym Maja 1797r.

Zresztą gdy niniejsza ustawa sądowa dla ułatwienia Naszym poddanym wydaną zostaje równocześnie w języku łacińskim i polskim, przeto oświadczamy zarazem, iż wszelka wątpliwość zachodząca w którémkolwiek z tych przekładów, podług tekstu niemieckiego załatwioną i wyjaśnioną być winna.

Dan w Naszém główném i stołecznem mieście Wiedniu dnia 19go Grudnia 1796r. Panowania Naszego roku piątym.

Franciszek.

Prokopius comes a Lažanski,

Reg. Bohemiae Supremus et Archio-Austriae
Primus Cancellarius.

Ad Mandatum Sacrae Caes. Regiae Majestatis proprium

Leopold Baron de Haan.

T r e ś ć.

Strona

Rozdział I.

O postępowaniu sądowém w ogólności 1

Rozdział II.

O postępowaniu słowném 4

Rozdział III.

O postępowaniu na piśmie 8

Rozdział IV.

O przypozwaniu w drodze ewikcyi 12

Rozdział V.

O skardze wzajemnej 12

Rozdział VI.

O prawie i obowiązku podawania skargi i obrony 13

Rozdział VII.

O procesie wywoławczym 14

Rozdział VIII.

O wywołaniu przed rozpoczęciem budowy 17

Rozdział IX.

O procesie krédalnym 17

Rozdział X.

O procesie rachunkowym 42

Rozdział XI.

O dowodzie 43

Rozdział XII.

O dowodzie przez przyznanie 43

Rozdział XIII.

O dowodzie przez dokumenta 44

Rozdział XIV.

O dowodzie zwyczajnym przez świadków 51

Rozdział XV.

O dowodzie na wieczną pamiątkę 59

Rozdział XVI.

O summarycznym dowodzie przez świadków 61

Rozdział XVII.

O dowodzie przez biegłych 62

Rozdział XVIII.

O przysiędze stanowczej 66

Rozdział XIX.

O przysiędze uzupełniającej 68

Rozdział XX.

O przysiędze szacunkowej 69

Rozdział XXI.

O przysiędze wyjawienia 70

Rozdział XXII.

O przysiędze w ogólności 70

Rozdział XXIII.

O inrotulacyi aktów 74

Rozdział XXIV.

O wyrokach 76

Rozdział XXV.

O apelacyi i rewizyi, tudzież o skardze nieważności 77

Rozdział XXVI.

O tentowaniu dobrowolnego układu 82

Rozdział XXVII.

O Sędziach polubownych 83

Rozdział XXVIII.

O areszcie 85

Rozdział XXIX.

O zapowiedzeniu rzeczy ruchomych 86

Rozdział XXX.

O sekwestracji i innych środkach zaradczych tymczasowych 89

Rozdział XXXI.

O exekucyi 91

Rozdział XXXII.

O moratorium i układaniu się wierzycieli 106

Rozdział XXXIII.

O odstąpieniu dóbr 108

Rozdział XXXIV.

O powrocie do pierwszego stanu 110

Rozdział XXXV.

O feryach 112

Rozdział XXXVI.

O doręczaniu rozporządzeń sądowych 113

Rozdział XXXVII.

O terminach 117

Rozdział XXXVIII.

O kosztach sądowych 119

Rozdział XXXIX.

O adwokatach 131

Rozdział XL.

O Sędziach 127

Rozdział XLI.

O postępowaniu w Sądach wexlowych 129

Rozdział XLII.

O postępowaniu w Sądach górniczych 132

Rozdział XLIII.

O postępowaniu w Sądach wojskowych 135

Rozdział I.**O postępowaniu sądowem w ogólnosci.****§. 1.**

Sędzia winien postępować tylko za poprzednim podaniem skargi; nigdy zaś z urzędu, wyjąwszy wtedy, gdy tego ustawy po nim wymagają. Jeżeli podana skarga wyniesiona jest: a) przez powoda, o którym wiadomo, iż sam prawa swego dochodzić nie jest mocen, b) jeżeli skarga dotyczy przedmiotu lub osoby, widocznie do owego Sądu nienależącej, lub c) jeżeli jest wy-tóśowaną wbrew formalnościom niniejszą ustawą sądową prze-pisanym; — wówczas winien Sędzia w pierwszych dwóch przy-padkach skargę wprost odrzucić, w trzecim zaś odesłać stronę do działania w porządku, ustawą wskazanym.

§. 2.

W ogólnosci, oprócz przypadków, w ustawie sądowej wy-raźnie wymienionych, nie wolno żadnej stronie wnosić więcej, jak dwa wywody, to jest: powodowi: skargę (actio) i replikę, pozwanemu zaś tak zwaną excepcyę (obronę) i duplikę.

§. 3.

Powód winien przedstawić w swęj skardze czyn, z którego prawo swoje wywodzi, chronologicznie, i w zupełności z wszelkie-mi okolicznościami, które do wykazania tegóż prawa posłużyć mogą.

§. 4.

W jednej i téjże samęj skardze można wtedy jedynie przedstawiać kilka przedmiotów spornych, jeżeli takowe zostają ze sobą w związku, to jest: z jednego czynu wynikają.

§. 5.

Pozwany winien w swęj obronie odpowiedzieć wyraźnie i niedwuznacznie na wszelkie przez powoda przytoczone oko-

liczności; może w razie potrzeby, uzupełnić czyn, i przedstawić chronologicznie owe okoliczności, które powód przemilczał, lub przeinaczył; odpowiedź przez tak zwaną klauzulę ogólnego zaprzeczenia pozostać winna bez żadnego skutku.

§. 6.

Nakoniec winien pozwany przedstawić razem wszelkie excepcje zawieszające i zniweczające (*exceptiones dilatorias et peremptorias*), jeżeli uważa, że takowe do jego obrony, przez pewny czas, lub na zawsze, posłużyć mogą; a pomiędzy temi winien najprzód wnosić te, które z czynu wynikają.

§. 7.

Powód winien w swój skardze, pozwany zaś w swój obronie, oznaczyć, jak być może, najdokładniej swoje żądanie.

§. 8.

Powodowi nie wolno żądania założonego w swój skardze zmieniać co do istoty, to jest, co do przedmiotu i zasady prawnej, lecz wolno mu odstąpić od wyniesionej skargi po zwróceniu kosztów pozwanemu wyrządzonych. Jeżeli jednak powód mniema, że o inny, lub tenże sam przedmiot, lecz na innej zasadzie prawnej upominać się może; wówczas wolno mu wynieść o to stosowną skargę.

§. 9.

W replice winien odpowiedzieć powód na okoliczności, w obronie pozwanego przytoczone, w takimże samym sposobie, jaki wyżej w §. 5 przepisano; — nie może jednak powtarzać tego, co już obejmuje skarga, ani przytaczać innych nowych okoliczności, lecz tylko takie, które zmierzają do odparcia excepcyi.

§. 10.

Na nowe okoliczności przez powoda, dla zasztek tego potrzeby, w replice przytoczone, winien odpowiedzieć pozwany w sposobie w §. 5 przepisany, lecz nie wolno mu przytaczać nowych okoliczności wyjawszы takie, które zmierzają do odparcia nowych okoliczności w replice stosownie do przepisu §. 9 przywiedzionych.

§. 11.

Jeżeliby strona, na niektóre okoliczności czynu, przez przeciwnika przytoczone, w następnej odpowiedzi albo wcale nie, albo też tylko dwóznacznie odpowiedziała; wówczas uważać

je należy przy rozstrzyganiu sporu za prawdziwe o tyle, o ile dowody, przy rozprawie przedłożone, tymże okolicznościom nie są przeciwnie.

§. 12.

Czyn winien być zawsze przedstawionym chronologicznie, prosto, bez mieszania go z wnioskami i ustępami prawa; dowody zaś stawiane przez dokumenta (nawet ze sporów już przewiedzionych, lub ze sporów jednocześnie wiszących czerpane), przez potrzebne pełnomocnictwa, przysięgi, świadectwa, lub inne sposoby, winny być zaraz wskazane i dołączane; a, jeżeli się strona opiera na dowodzie przez świadków, winna zaraz wykazać ich imiona i nazwiska, stan, zatrudnienie i mieszkanie i załączyć artykuły dowodowe. Od tak przepisanego załączenia nie są nawet wyjęte dokumenta w Sądzie zachowane, a nawet i dokumenta wspólne, w rękę przeciwniej strony, znajdujące się. Z resztą zależy to woli strony, załączyć dokumenta w oryginałach, wierzytelnych, lub prostych odpisach.

§. 13.

Artykuły dowodowe odnosić należy do tego, co dowodzonym być ma. Winny być wystosowane jasnie, i o ile można, jak najkrócej bez zamieszczania w nich okoliczności, do rzeczy wcale nie należących; nie mogą być stawiane artykuły o prawach i obowiązkach stron, lecz jedynie co do okoliczności odnoszących się do czynu, każdy zaś artykuł jedną tylko okoliczność obejmować winien.

§. 14.

Strony, równie jak ich adwokaci winny się rozprawiać w języku krajowym, w Sądzie używanym, i wystrzegać się wszelkiej rozwlekłości, powtarzań i uszczypliwości.

§. 15.

Wszelkie pismo obejmować winno zewnątrz: wyrażenie Sądu do którego podanem zostaje, nazwę pisma właściwą, a mianowicie, czyli jest skargą, obroną itd., imię, stan, charakter, i mieszkanie stron, spór wiodących, wreszcie wyrażenie przedmiotu sporu. Jeżeli w miejscu Sądu znajdują się adwokaci upoważnieni do działania przy tymże Sądzie — pismo takowe

podpisanem być winno przez jednego z nich. Jeydnie tylko w tym przypadku, jeżeli strona examen sędziowski złożyła, lub adwokat we własnej sprawie pismo do Sądu podaje; podpis innego adwokata wymaganym być nie może. Z resztą strony i ich adwokaci winni się wystrzegać wszelkich powtarzań, wtrącania okoliczności czynu i wniosków prawnych, do rzeczy wcale nie należących.

§. 16.

Postępowanie słowne stanowi się za regułę po wsiach — w ogólności zaś wtedy, jeżeli przedmiot sporu nie przenosi stu Złotych Reńskich M. K., albo dotyczy obrazu słownej; postępowanie zaś na piśmie jest regułą dla miast głównych prowincyi, wyjąwszy, owe dwa wyżej wspomniane przypadki. Jeżeli jednak strony inaczej w Sądzie układają się, wówczas stosownie do zaszłego w tym względzie porozumienia się postępować należy.

§. 17.

Jeżeli więc jedna lub druga strona zamiast postępowania na piśmie, domaga się słownego, lub odwrotnie; wówczas winien Sędzia wyznaczyć dzień do rozprawienia się w tym względzie, i wysłuchać oświadczenia strony przeciwniej.

Rozdział II.

O postępowaniu słownem. *słownem* *protokolarnem*

§. 18.

W sprawach postępowaniu słownemu ulegających, zależy od woli powoda, przedstawić skargę swoją słownie lub na piśmie.

§. 19.

Skargi słowne przyjmowane być mają w Sądzie, w miejscu do tego przeznaczonem, do protokołu sądowego, przez właściwą osobę sądową wiernie spisać się mającego; powód winien złożyć wszelkie dokumenta, na których skargę swoją gruntuje,

które wraz z odpisem skargi protokolarnie wystósowanęj, pozwa nemu przy zawezwaniu onegoż doręczone być mają

§. 20.

Po wystósowaniu w tym sposobie skargi winien Sędzia wyznaczyć stronom dzień, godzinę i miejsce, w którym stawić się mają nawet osobiście, jeżeli tego potrzebę uzna, i w tym celu wezwać je na audyencyą z tém dołożeniem, iż w razie niestawienia się jednej lub drugiej strony stosownie do prawa wedle §. 25 postąpiono będzie — polecając zarazem, aby sobie strony dokumenta swe przynajmniej na dni trzy przed audyencyą sądownie lub zasądownie zakomunikowały.

§. 21.

Strony winny przedstawić na audyencyi swoje wywody; Sędzia zaś winien to wszystko, cokolwiek się odnosi do wykrycia rzeczywistości czynu i dowodów każdej stronie sprzyjających — jeżeli strony, lub ich zastępcy tego nie wykażą, jasnie ułożyć, a mianowicie uważać na to, aby strona dla niedopełnionych formalności nie poniosła w swém prawie uszczerbku, a dla swęj nieudolności co do przedstawienia z wszelką jasnością czynu i dowodów, nie poniosła szkody; mianowicie zaś winien Sędzia wybadać: 1. czyli osoba pozwanego, lub przedmiot sporu władzy jego podlega; 2. czyli obydwie strony mają prawo, stawać w Sądzie osobiście; 3. czyli jednej lub drugiej stronie nie służy prawo żądania ewikcyi; 4. na czem zależy czyn, na którym każda strona prawo swe gruntuje, czyli w tym względzie zporządkowano jaki dokument, czyli i kto przy tém był obecnym, i o takowym czynie świadczyć może, czyli strona jest w chęci wskazania drugiej stronie przysięgi, czyli ją wskazać może, czyli ją sama wykonać gotowa? 5. Sędzia winien na każdą okoliczność, do rozpoznania rzeczy posłużyć mogącą, którą strona przytacza, druga zaś na takową albo wcale, albo jasno nie odpowiada, zwrócić szczególną uwagę strony, żądać wyraźnej na tę okoliczność odpowiedzi; w ogólności zaś nie sprzyjać jednej stronie więcej, jak drugiej, lecz starać się zachować jak największą bezstronność. 6. to zaś czego strona żąda, zostawić zupełnie jej woli; jeżeli jednak strona nie przedstawia jasno swego żądania;

wyrazić takowe zrozumiale, i w protokołe wedle myśli téjże strony zamieścić.

§. 22.

Jeżeli się strony powołują na świadków, a ci władzy Sędziego podlegają; przywołać ich winien tenże na dzień oznaczony, i w obecności obydwóch stron zapytać o to, co by im wiadomo było w téj sprawie, lub téż polecić stronie, która się do świadectwa odwołuje, aby takowe do Sądu przyniosła na piśmie.

§. 23.

Strony winny sobie komunikować sądownie, lub zasadownie dokumenta przynajmniej na dni trzy przed terminem do rozprawy oznaczonym. Na dokumenta później komunikowane, lub w samym dniu do audyencyi przeznaczonym okazane, nie jest obowiązana strona przeciwna zaraz odpowiadać, lecz strona, dopuszczająca się w tym względzie zwłoki, winna stronie przeciwnéj wynagrodzić kosztą wyrządzone, audyencya zaś na inny dzień odroczoną być ma.

§. 24.

Rozprawa słowna winna się odbywać protokularnie z wszelką dokładnością. Protokoł zaś podany być winien do podpisu stronom obydwom, jeżeli tego żądają, i oprócz tego odpis onego każdego czasu, bez stawiania w tym względzie żadnej trudności, wydanym im być winien.

§. 25.

W przypadku, jeżeliby która strona nie stawiała się w godzinie przeznaczonéj do audyencyi; dana będzie zupełna wiara bez dalszego dowodu stronie stawiającej — co do czynu, o ile to nie przechodzi przedmiotu skargi, i pokładane przez nią dowody wedle §. 12 jéj wnioskom nie są przeciwné, a następnie to, co z prawa wypadnie, orzeczonóm zostanie, wyjąwszy, jeżeliby strona obecna stronie przeciwnéj zaszła zwłokę dobrowolnie opuściła, i na odroczenie terminu zezwoliła. To odroczenie wtedy także znajduje miejsce, jednak pod warunkiem wynagrodzenia wynikłych kosztów, jeżeli strona, która się w stawianictwie zwłoki dopuściła, w téj chwili, w której Sędzia w dniu przeznaczonym do audyencyi jeszcze zasiada, swe opóźnienie przez jaki wypadek nieuchronny usprawiedliwia.

Jeżeli zaś pozwany, zamiast osobistego stawienia się przesła na piśmie swą odpowiedź na doręczoną mu skargę; powód jednak stawający na postępowanie piśmienne nie zgadza się; wówczas odroczoną być ma audyencya, z tém jednak dołożeniem, iż pozwany nie stawający powodowi kosztą poprzedniéj audyencyi wynagrodzić, i tém pewniéj stawić się winien, ile że w przeciwnym razie, bez względu na złożoną obronę na piśmie, powodowi stawającemu dana będzie zupełna wiara co do czynu, o ile takowy nie przechodzi przedmiotu skargi. Jeżeliby obrona piśmienna podana była jeszcze przed dniem do audyencyi naznaczonym, pozwany z takową do rozprawy słownéj w terminie oznaczyć się mającym, odesłanym być ma.

§. 26.

W przypadku, jeżeliby obydwie strony nie stawily się; Sędzia ani w rozpoznanie sprawy wdawać się, ani skargi do akt składać, lecz tylko strony przez rezolucyą zawiadomić winien, że na prośbę jednéj lub drugiéj strony, nowy termin do audyencyi oznaczonym będzie.

§. 27.

Jeżeli strona przed, lub w czasie audyencyi dowodzi należycie przypadek nieuchronny, stanowiący przeszkodę do stawienia się w Sądzie, audyencya odroczoną być winna.

§. 28.

Audyencya nigdy odraczana być nie może, jeżeli strony obydwie stawają, a nie zachodzi żadna ważna przyczyna, która zawsze w rezolucyi odroczenia pozwalającej, wyrażoną być ma; z którego to powodu strony obydwie poprzednio okolicznie wysłuchanemi być winny, aby, tak co do terminu odroczenia, jako téż i w tym względzie, czego pierwsza, lub druga strona dopełnić, i co jeszcze złożyć winna, stanowić można.

§. 29.

Jeżeli Sędzia w skutku §. 25 z powodu niestawienia się jednéj lub drugiéj strony orzekł to, co z prawa wypadło, a strona niestawiająca niestawinnictwo swoje przez udowodnienie nieuchronnego przypadku usprawiedliwić pragnie; wówczas winna w przeciągu dni czternastu od daty doręczenia jéj wyroku, przedstawić dowody

na piśmie lub ustnie, w przeciwnym zaś razie już więcej słuchaną być nie może. Sędzia winien oznaczyć w tym celu termin do audyencji, a następnie rozstrzygnąć przez rezolucję to pytanie: czyli od wydanego wyroku odstąpić wypada, i ta sama sprawa na nowo wprowadzoną być ma, lecz w przedmiocie głównym nie przedsiębranem być nie powinno.

Rozdział III.

● postępowaniu na piśmie.

§. 30.

W postępowaniu na piśmie winien Sędzia udzielić pozwanemu skargę do wystósowania obrony, i naznaczyć termin, w którym złożoną być ma.

§. 31.

Jeżeli pozwany znajduje się w miejscu, gdzie zasiada Sąd, oznaczonym być winien termin dni trzydziestu, jeżeli w prowincyi, dni czterdziestu pięciu — jeżeli w krajach niemieckich dziedzicznych, dni sześćdziesiąt — jeżeli zaś za obrębem tychże, dni dziewięćdziesiąt.

§. 32.

Jeżeliby pozwany w terminie oznaczonym nie złożył obrony; wówczas winna być dana zupełna wiara powodowi co do czynu, bez żadnego dalszego dowodu, o tyle jednak, o ile przedstawione dowody temuż czynowi nie są przeciwne; akta na prośbę powoda stosownie do Rozdziału 23. zainrotulowane, a następnie to, co z prawa wypada, orzeczonem zostanie.

§. 33.

Jeżeli pozwany mniema, że na doręczoną mu skargę do wyvodu i odpowiedzi w tymże Sądzie jest obowiązany; winien w połowie terminu oznaczonego do podania obrony doręczoną sobie skargę zwrócić, i przedstawić okoliczności, które zwrócenie téjże skargi usprawiedliwiają. A jeżeli widocznie okazuje się, że owemu Sądowi nie służy władza rozpoznawania przedmiotu skargi; winien

o tém Sąd obydwie strony zawiadomić. W razie zachodzącej wątpliwości co do właściwości Sądu ze względu na ustawy lub przytoczone okoliczności co do szczególnych stosunków; winien Sędzia w pierwszym przypadku natychmiast, w drugim zaś po wysłuchaniu powoda, Sądowi Appellacyjnemu przedstawić te okoliczności ze swoją opinią. Sąd zaś Appellacyjny winien równie rzecz tę wraz z opinią swoją przełożyć Sądowi rewizoryjnemu do wydania decyzji.

§. 34.

W razie uchylenia téj excepcyi służy pozwanemu jeszcze cały pierwszy termin do podania swój obrony, rachując od daty doręczenia mu téjże decyzji.

§. 35.

Jeżeli pozwany mniema, że w przedmiocie podanej skargi zaszła rzecz osądzona; wolno mu skargę takową zwrócić Sądowi przy dołączeniu powołanego wyroku. W przedmiocie takowego zwrotu wyznaczy Sędzia termin do audyencji, a jeżeliby powód od swój skargi odstąpić niechciał; winien Sędzia orzec, czyli zwrócenie skargi znajduje miejsce.

§. 36.

Jeżeli odpowiedź podana zostaje w czasie oznaczonym winien ją Sędzia uzależnić powodowi do wystósowania repliki, i oznaczyć termin, w którym podaną być winna.

§. 37.

Termin do podania repliki oznaczonym być winien do dni czterdziestu, bez względu na miejsce, w którym powód zamieszkuje.

§. 38.

Jeżeliby powód nie podał repliki w terminie oznaczonym, wówczas akta na prośbę jednej, lub drugiej strony zainrotulowane być winny; okoliczności, które pozwany czyn uzupełnia, oraz te, które dla usprawiedliwienia swych excepcyi przywodzi, za prawdziwe uważanemi być mają, a następnie po rozpoznaniu przedstawionych wywodów, to, co z prawa wypada, orzeczonem będzie.

§. 39.

Nie wolno powodowi przytaczać w replice nowych okoliczności, ani dowodów, wyjąwszy te, które się odnoszą do odparcia czynu, lub zarzutów, przez pozwanego w excepcyi poczynionych. Jeżeliby jednak bez względu na ten przepis co innego przytaczał; na to żadna uwaga przy wyrokowaniu zwracana być nie powinna, wyjąwszy wtedy, jeżeliby pozwany w takowe nowości wdawał się i na nie w duplice, bez żadnego wcale zastrzeżenia odpowiedział.

§. 40.

Jeżeliby jednak powód miał ugruntowane powody, dla których o nowościach, w replice zamieścić się mających, ani dla przewłoki, ani dla zawikłania sprawy wpozwie zamileczał; wówczas zamieszczenie tychże w replice dozwolone mu będzie. W tym celu winien powód przed wystósowaniem repliki podać prośbę do Sądu o pozwolenie przytoczenia tychże nowości, Sąd zaś, wysłuchawszy pozwanego, nie pozwalając żadnych wybiegów, winien postanowić przez rezolucyą to, co z prawa wypada. Jeżeliby zaś prośba o pozwolenie na te nowości łącznie z repliką podaną była; winien Sędzia oznaczyć dzień do audyencyi; a po wysłuchaniu stron, wydać rezolucyę, czyli przytaczanie tych nowości znajduje miejsce, lub nie, podaną zaś replikę odłożyć do téj audyencyi.

§. 41.

Replika udzielona być winna pozwanemu do wystósowania dupliki z oznaczeniem terminu, w którym podaną być winna.

§. 42.

Termin do podania dupliki zakreślonym być winien do dni czternastu, bez względu na miejsce, w którym pozwany zamieszkuje.

§. 43.

Jeżeliby pozwany dupliki w terminie oznaczonym nie podał; wówczas akta na prośbę jednej, lub drugiej strony stósownie do Rozdziału 23 zainrotułowane będą; nowe okoliczności czynu, przez powoda w replice w porządku Sądowi przytoczone, za prawdziwe poczytanemi być mają, a następnie, stósownie do przedstawionych wywodów to, co z prawa wypada, orzeczonem zostanie.

§. 44.

Równie pozwanemu nie wolno przytaczać w duplice nowych okoliczności czynu, ani dowodów, wyjąwszy takie, które odnoszą się do odparcia nowych okoliczności i dowodów przez powoda w replice przywiedzionych. Jeżeliby jednak mimo tego inne przytaczał; na takowe przy wyrokowaniu żaden wzgląd mianym nie będzie.

§. 45.

Jeżeliby jednak pozwany przedstawiał gruntowne powody, że przytoczonych w duplice nowości nie zamileczał w swéj excepcyi końcem przewleczenia, lub zawikłania sprawy; wówczas postąpiono być ma w tym samym sposobie, jaki jest przepisany w §. 40 co do repliki w takimże samym przypadku.

§. 46.

Jeżeli pozwany, stósownie do §§. 44 i 45 przedstawia w duplice nowe okoliczności i dowody; wówczas dozwoloną być winna stronom tak zwana tryplicka i kwadruplicka, przy zakreśleniu każdej stronie do wystósowania tychże pism terminu dni czternastu.

§. 47.

W tryplickiej i kwadruplickiej rozprawiać się jedynie można co do nowości w duplice przywiedzionych; wszelkiej zaś rozwlekłości i powtarzania tego, co w poprzednich pismach już przedstawiono, wystrzegać się należy.

§. 48.

Jeżeli pozwanemu pozwolono przedstawiać w duplice nowe okoliczności w porządku w §. 45. wskazanym; wówczas może powód wnosić w tryplickiej nowe okoliczności i dowody o tyle jedynie i takie, które się odnoszą do odparcia nowości w duplice przywiedzionych, lecz nie wolno przedstawiać w tryplickiej nowych okoliczności i dowodów wtedy, gdy pozwany w duplice swéj wedle §. 44 na zwyczajnej drodze postąpił; w kwadruplickiej zaś przytaczanie nowych okoliczności i dowodów pod żadnym pozorem dopuszczonem być nie może.

Rozdział IV.

o przypozwananiu w drodze ewikcyi.

§. 49.

Jeżeli kto mniema, że mu służy prawo domagania się wynagrodzenia od trzeciego na ten przypadek, jeżeliby sprawę przegrał; winien mu zaraz donieść sądownie o takim sporze, a mianowicie, jeżeli występować ma jako powód, winien to uczynić przed podaniem skargi; — jeżeli zaś jako pozwany, winien tego dopełnić przed upływem połowy pierwszego terminu, wyznaczonego do złożenia excepcyi; w przeciwnym razie utraciłby prawo nie tylko co do przedmiotu głównego, ale nawet co do kosztów sądowych, i do wszelkiego innego wynagrodzenia.

§. 50.

Żależy to od porozumienia się żądającego ewikcyi i przywołanego ewiktora, który z nich proces popierać będzie, i czyli go zgodnie i jako współnicy popierać zechcą; — jeżeliby zaś w tym względzie nie zgadzali się; wówczas popieranie tegóż należy do strony żądającej ewikcyi.

§. 51.

Żależy to równie od ich woli, w jakim czasie spór w drodze ewikcyi lub wynagrodzenia w razie, jeżeliby zachodziła tego potrzeba, prowadzić zechcą. Co jednak w żadnym przypadku postępowania w sprawie głównej tamować nie może.

Rozdział V.

o skardze wzajemnej.

§. 52.

Jeżeli pozwany mniema, iż mu służy prawo wyniesienia przeciw powodowi skargi wzajemnej; wówczas wolno mu jest wystósować tę skargę do tego samego Sądu, do którego jest

wywołanym. Może ją wynieść dopóty, dopóki co do skargi powoda wyrok stanowczy nie nastąpił.

§. 53.

Skarga wzajemna wtedy jedynie w tymże samym Sądzie nie znajduje miejsca, jeżeli Sąd wedle przepisu ustaw tylko co do przedmiotu skargi, przez powoda wyniesionej, jest właściwym, przedmiot zaś skargi wzajemnej do tegóż Sądu nie należy.

§. 54.

Jeżeli skarga wzajemna należy do tego samego Sądu; wówczas nie może być mieszana wcale z excepcją, lecz winna być podana oddzielnie, z przyłączeniem wszelkich dokumentów i dowodów, bez odwoływania się do okazanych w processie głównym, lub tamże złożonych.

§. 55.

Wreszcie postępowanie i zawyrokowanie co do skargi głównej, przez wyniesienie skargi wzajemnej tamowanem być nie może.

Rozdział VI.

o prawie i obowiązku podawania skargi i obrony.

§. 56.

Każdy, którego nie ograniczają ustawy w zarządzaniu własnym majątkiem, mocen jest wynosić skargę do Sądu przeciw komukolwiek bądź o prawo swoje i takowego bronić.

§. 57.

O prawo służące tym, którym ustawy zarządu własnym majątkiem nie powierzają, lub takowy odebrały, mogą wystąpić ze skargą lub obroną ei, których do tego ustawy powołują. Od tego więc, który o prawo swoje sam przecz się ani skargi wynosić, ani takowego bronić nie jest mocen, żadne pismo przyjątem być nie może, lecz wprost odrzuconem być winno, z wyrażeniem przyczyny w rezolucyi.

§. 58.

Jeżeliby takie pismo przyjętém zostało, a w toku postępowania niezdatność powoda, lub pozwanego do działania w Sądzie okazała się; wówczas to wszystko, co do téj chwili stało się, zniesioném, postępowanie dalsze natychmiast za przerwane uważaném, i rzecz cała do porządku zwróconą być winna.

§. 59.

Jeżeliby zaś już wydano wyrok sądowy, wówczas winien zastępca prawny téj osoby, która sama działać nie jest mocna, upraszać o polecenie, aby postępowanie odbywało się na nowo w porządku prawnym, a to dopóty, dopóki trwa niezdatność téjże osoby, zachowując stronę przeciwną przy jéj prawach i możliwości czynienia wszelkich zarzutów.

§. 60.

Nikomu nie służy prawo zniewalania przeciwnika do wynoszenia skargi o swe prawo, wyjąwszy w przypadkach, w niniejszej ustawie sądowej przewidzianych.

Rozdział VII.

O processie wywoławczym.

(Provocatio ex lege diffamari.)

§. 61.

Jeżeli kto przed kim przechwala się, słownie lub piśmiennie, że mu przeciw drugiemu służy prawo; wówczas może tenże pozwać przechwalającego się przed Sądem sobie właściwym, i upraszać o polecenie przechwalającemu się, aby wywiódł toż prawo, a w razie, gdyby tego nie dopełnił, onemu wieczne milczenie w tym przedmiocie nakazano.

§. 62.

Działania, przez które jakiekolwiekby posiadanie wykonywaném bywa, nie mogą być uważane za przechwałkę, do sporu wywoławczego posłużyć mogącą, lecz ten, który się

mieni, być przez działania takowe pokrzywdzonym, może dochodzić prawa swego drogą zwyczajnej skargi.

§. 63.

Wywołujący winien opisać dokładnie przedmiot sporu, i prawo, z którem się przechwala wywołany, a zarazem stawić w porządku dowody prawne, któremi też przechwałkę wykazać może, w razie, jeżeliby takowój wywołany zaprzeczał.

§. 64.

Sędzia odebrawszy podanie wywoławcze, polęci, ażeby wywołany co do obwinienia go o przechwałkę, na takowe odpowiedział, lub w tym przedmiocie skargę wyniósł, a w przeciwnym razie wiedział o tém, że mu w tym względzie wieczne milczenie nakazaném będzie.

§. 65.

Wywołanemu tak w postępowaniu słowném, jako i w piśmiennem téż same terminy wyznaczone będą, jakie pozwanemu wyznaczyć należy do podania excepcyi na piśmie.

§. 66.

Jeżeli wywołany na obwinienie go o przechwałkę odpowiada, albo wynosi skargę w swym czasie; wówczas w pierwszym przypadku postąpić należy tak, jak z excepcją, w drugim zaś, jak z każdą inną skargą, a po odbytém postępowaniu wypada jedynie rozpoznać: w pierwszym przypadku to pytanie, czyli wywołanie znajduje miejsce, a gdy następuje wyrok za wywołaniem; wówczas należy oznaczyć wywołanemu w tymże samym wyroku nowy termin do podania skargi, rachując od dnia, w którym tenże wyrok przechodzi w rzecz osądzoną.

§. 67.

Jeżeli wywołany nie dopełnia ani pierwszego, ani drugiego; może wywołujący tak, jak w każdym innym processie żądać inrotulacyi aktów, Sąd zaś winien skazać wywołanego wyrokiem na wieczne milczenie, wyrażając jasno przedmiot zapadłego wyroku.

§. 68.

Kto przeciw decyzji Administracyi rządowej dochodów wprost do drogi prawa, lub obok téjże drogą łaski udać się zamyśla; winien wywołać urząd fiskalny przed jęgo Sąd wła-

ściwy, i żądać, aby tenże urząd do wyvodu prawa, orzeczeniem Administracyi dochodowej objętego, zobowiązanym został.

§. 69.

Termin do takowego wywołania oznacza się do dni czterdziestu pięciu, rachując od dnia doręczenia administracyjnej decyzji, jeżeli strony w chwili doręczenia téjże znajdują się w prowincyi, w której zapadła taż decyzja; jeżeli zaś są nieobecni, oznacza się termin do dni dziewięćdziesiąt; po upływie tego terminu żaden dalszy tok na drodze prawa przeciw decyzji administracyjnej miejsca nie ma. Jeżeli wywołanie podanem było w oznaczonym czasie; wówczas należy polecić urzędowi fiskalnemu, aby skargę swoją w terminie w §. 65 zakreślonym podał, a zarazem ostrzedz, iż w razie przeciwnym fiskusowi, bez względu na orzeczenie władzy administracyjnej wieczne milczenie w tymże przedmiocie poléconem byłoby.

§. 70.

To, co postanowiono w poprzednim §. ma być zachowaniem także wtedy, jeżeli kto mieni się być uciążonym przez decyzją buchalteryi, która w przedmiocie rachunkowym Skarbu publicznego dotyczącym nastąpiła.

§. 71.

Urzędnik dworski, który mniema, iż przez zrezolwowanie jego rachunków, wytknięcie błędów, lub wykazanie defektu, jest uciążonym; może po otrzymanej w tym względzie rezolucyi lub tak zwaną cedułą defektową wywołać Pana w przeciagu dni dziewięćdziesiąt przed Sąd, któremu tenże podléga, rachując od daty wydania mu téjże rezolucyi lub ceduły, ażeby w przedmiocie zarzuconych a zaprzeczonych błędów wystósował skargę do Sądu, w razie zaś przeciwnym podać prośbę, aby wytknięte błędy za bezzasadne uznanemi były; — w którym to względzie postępować dalej należy wedle wyżej wskazanych przepisów.

Rozdział VIII.

6) O wywołaniu przed rozpoczęciem budowy.

§. 72.

Zamierzający przedsięwzięcie budowy winien przedewszystkiem zwierzchności politycznej miejscowej, gdzie taż budowa przedsiębrana być ma, przełożyć plan, dokładnie i widocznie sporządzony; która go winna nie tylko ze strony zachodzących względów politycznych należycie przejrzeć, potwierdzić, albo wedle potrzeby zmienić, ale nadto przed zezwoleniem na budowę sąsiadów i graniczących z nim wysłuchać, a jeżeliliby między nimi zachodziły jakie nieporozumienia; téż na drodze dobrowolnej zgody załatwić, lub, jeżeliliby zgoda nastąpić nie mogła, strony sobie przeciwne do zwyczajnej drogi prawa odesłać.

§. 73.

W przypadku, jeżeli zgoda nie dojdzie do skutku, mocen jest przedsięwzięcie budowę udać się do Sądu, w którego obrębie leży grunt, na którym budowano być ma, i wystąpić ze skargą przeciw tym, których zarzuty odeprzeć spodziewa się, a przy załączeniu do swjej prośby planu budowy w podwójnym rysunku, upraszać o polécenie przeciwnikom, aby w tym względzie prawa swoje wywiedli; w razie zaś niewystósowania skargi tymże wieczne w owym względzie milczenie nakazano, wywołującemu zaś dozwolono prowadzenia budowy wedle złożonego planu, którego jeden exemplarz w Sądzie zachowanym, drugi zaś jednemu z wywołanych doręczonym być ma, z tém dołożeniem, aby go drugim udzielił; wreszcie postępować należy dalej, tak jak w procesie wywoławczym.

Rozdział IX.

O procesie krédalnym.

§. 74.

Kréda otwarta być winna w tym Sądzie, któremu podléga obdłużony co do swego stanu osobistego.

§. 75.

Jeżeli kréda otwiera się przeciw takiemu obdłużonemu, który posiada dobra nieruchome w innych prowincjach; wówczas otwartą być także winna w każdej prowincyi przez ten Sąd, w którego obrębie znajdują się dobra ruchome i nieruchome, i któremu Sądowi obdłużony podlegałby co do stanu osobistego, jeżeliby w téj prowincyi zamieszkiwał.

§. 76.

Postępowanie krédalne w Galicyi zachodniej przeciw szlachcie, posiadającej dobra w wielu obwodach różnym Sądom szlacheckim przydzielonych, odbywać się winno w Sądzie szlacheckim Lwowskim, a dla tego w Sądzie szlacheckim Tarnowskim i Stanisławowskim postępowanie krédalne odbywać należy jedynie przeciw téj szlachcie, która, albo żadnych dóbr nie posiada, albo tylko w tych obwodach, do których rozciąga się władza tego lub owego Sądu.

§. 77.

Wierzytelności obdłużonego umieszczone w funduszu publicznym, lub u prywatnych, intabulowane, lub nieintabulowane, należą w każdym przypadku a następnie i w tym, jeżeli kréda otwartą jest w wielu prowincjach do owego Sądu krédalnego, który, jako właściwy co do osoby tegóż obdłużonego, otworzył krédę.

§. 78.

Otwarcie krédy rozciąga się do ogółu majątku ruchomego i nieruchomego w téjże saméj prowincyi znajdującego się, a jeżeli obdłużony nie posiada dóbr nieruchomych w żadnej innéj prowincyi; wówczas podciąga się także pod krédę cały majątek ruchomy w innych prowincjach znajdujący się, a to bez żadnego wcale wyjątku.

§. 79.

Kréda otwartą być winna natychmiast w następujących przypadkach: a) jeżeli kto oświadcza przed Sędem, że zostaje w niemożności zapłacenia swych długów, a następnie i wtedy, jeżeli przeciw aresztowanemu za długi przedsiębiorane są nowe egzekucye b) jeżeli ten, o którym wiadomo, że jest obdłużonym,

zabiera się do ucieczki, albo ukrywa się, a wiadomo publicznie, że inna do tego nie zachodzi przyczyna, jak tylko długi przez niego zaciągnięte; c) jeżeli dziedzic zadłużonego który przyjął po nim spadek z dobrodziejstwem inwentarza, albo kurator spadku bezdziedzicznego domaga się u Sądu otwarcia krédy.

§. 80.

Jeżeli jeden lub więcej wierzycieli żąda otwarcia krédy, a widocznie nie okazuje się, że ich żądanie jest niegruntowném, i do pokrzywdzenia dłużnika zmiierzającym; wówczas winien Sąd wyznaczyć termin, jak być może najkrótszy, do audyencyi końcem wybadania rzeczy, i polecić dłużnikowi, ażeby, albo zabezpieczył skarżących wierzycieli, albo wykazał stan swego majątku i długów, i wykaz takowy na audyencyi złożył.

§. 81.

Jeżeliby dłużnik skarżących się wierzycieli nie zabezpieczył, lub nie stawiał się na audyencyi, albo wykazu majątku swego i długów swoich nie złożył, albo nie dowiódł, że jest w stanie zaspokojenia wszystkich swoich wierzycieli; wówczas kréda natychmiast otwartą być ma.

§. 82.

Jeżeli kréda w jakiej prowincyi otwartą została; winna być także otwartą we wszystkich prowincjach, w których obdłużony dobra nieruchome posiada, a dla tego Sędzia, który pierwszą otworzył krédę, winien o tém Sądy w tychże prowincjach zawiadomić.

§. 83.

Kréda otwiera się przez edykt zwołujący wszystkich wierzycieli; a dla tego kréda co do skutków prawnych, ztąd wynikających, od chwili ogłoszenia publicznego tegóż edyktu za otwartą uważaną być winna; instancye przeto krédalne ogłoszenia takowego jak najrychlejsze dopełnić, i godzinę, w której to następuje, ściśle zanotować winny.

§. 84.

Sąd otwierając krédę winien zarazem wszystkich, pretensye do zadłużonego mających, przez tenże edykt publiczny wezwać, i tymże zalecić, ażeby z pretensjami swemi, na jakimkolwiek

kładz prawie opartemi, do terminu wyznaczonego zgłaszali się; w przeciwnym bowiem razie nie tylko od istniejącego, ale nawet przybyć jeszcze mogącego majątku, o ile takowy przez zgłaszających się w swym czasie wierzycieli wyczerpanym byćby mógł, bez względu na prawo własności do rzeczy w massie znajdującej się, na prawo zastawu, lub potrącenia wzajemnej należitości, jakie im służyć może, wyłączonemi, a w ostatnim przypadku nawet do zapłacenia massie tego, co się jej od nich nawzajem należy, znaglonemi byliby.

§. 85.

Termin, do którego wierzyciele z pretensjami swemi zgłaszać się mają, zakreślić winien Sędzia stosownie do rozmaitych okoliczności, nigdy jednak dłuższy nad sześć miesięcy, a krótszy nad dni trzydzieści, licząc weń i ferye.

§. 86.

W edykie ogłaszającym krédę oznaczyć należy zarazem dzień oddzielny, zawsze jednak po upływie terminu do zgłaszania się zakreślonego, przypadać mający, na który wszyscy wierzyciele do stawienia się na audyencji przywołanemi być mają, a to końcem obrania administratora massy i deputacyi wierzycieli.

§. 87.

Edykt ogłoszonym być ma wedle zwyczaj, w jakim się takowe ogłoszenie w różnych miejscach odbywać zwykło.

§. 88.

Od chwili otwarcia krédy żadnemu wierzycielowi ani ostrzeżenie hipoteczne, ani zajęcie, ani jakikolwiekładz środków zabezpieczenia jego należitości ważnie dozwolonym być nie może, a nawet nie można ważnie działać przeciw obdłużonemu w żadnym Sądzie; wszystkie zaś sprawy wiszące w pierwszej instancyi, jeżeli jeszcze postępowanie w chwili ogłoszonej krédy zamkniętem nie zostało, do Sądu, w którym otwarto krédę, odesłane być winny; w owych zaś przedmiotach spornych, w których postępowanie już ukończono, otwarcie krédy, ani wydania wyroku w pierwszej instancyi, ani na drodze apellacyi, ani rewizoryjnej tamować nie może. Wolno jednak

każdemu wierzycielowi, pomimo otwarcia krédy, działać przeciw obdłużonemu o orzeczenie nań aresztu osobistego, o ile takowy wedle przepisów Ustawy sądowej znajduje miejsce.

§. 89.

Przy otwarciu krédy należy także ustanowić administratora majątku, któryby całą masę krédalną pod swój zarząd objął. W tym celu wszyscy wierzyciele znani Sądowi, albo ze skarg egzekucyjnych przed otwarciem krédy podanych, albo z ksiąg tabularnych i gruntowych, wedle których obdłużony jakowe dobra nieruchome posiada, albo z ksiąg handlowych, zarobkowych lub rachunkowych, albo z wykazu przedłożonego sobie stanu majątku, o ile ciż wierzyciele w miejscu tegóż Sądu znajdują się, na audyencyą wezwanemi być winni, końcem obrania administratora majątku większością głosów, a jeżeliby zwłoka grożąca niebezpieczeństwem, wysłuchania wierzycieli nie dozwalała; wówczas administratora z urzędu ustanowić należy; na którego mąż uczciwy, w kraju mieszkający powołanym być ma.

§. 90.

Jeżeli do massy krédalnej należy administracya pocztowa; wówczas wypada także ustanowić administratora zdanego, examinowanego, i od Rządu gubernialnego zatwierdzonego, któryby dalszą administracyę pocztową na rzecz massy prowadził, i dochody administratorowi majątku składał. Ta jednak administracya nie może trwać dłużej nad sześć miesięcy, w którym to przeciągu czasu o zezwolenie na pozbycie administracyi pocztowej postarać się potrzeba.

§. 91.

Administrator majątku winien dobrami sobie powierzonemi zarządzać jako dobry ojciec familii, wszelką gotowiznę i kosztowności, jeżeli się wierzyciele na pozostawienie ich w rękę jego wyraźnie nie oświadczają, do Depozytu sądowego składać, wierzitelności massy dobrowolnie lub sądownie ściągać, rzeczy zaś ulęgające zepsuciu, oraz takie, których zachowanie byłoby kosztowném a nieużyteczném wcześni, lecz sądownie sprzedąć, a jeżeliby rzeczy takie bez narażenia massy na szkodę do terminu drugiej, lub trzeciej licytacyi zatrzymanemi być nie mogły;

takowe nawet na terminie pierwszej licytacji niżej ceny scakunkowej sprzedać.

§. 92.

Na audyencji stósownie do §. 86 po terminie do zgłaszania się z pretensjami odbyć się mającej, na której także administrator majątku tymczasowo ustanowiony, i kurator massy stawić się mają, albo administrator majątku tymczasowo mianowany większością głosów wierzycieli stawających, które w stósunku ich pretensyi zalikwidowanych do massy liczone być winny, potwierdzonym, lub też inszy obranym być ma; może być także obranym cudzoziemiec, jeżeli się zobowiąże, mieszkać w tej prowincyi, w której odbywa się postępowanie krédalne, a to dopóty, dopóki takowe trwać będzie. Z resztą należy zarazem załatwić większością głosów wszystkie punkta odnoszące się do przyszłego zarządu massy krédalnej.

§. 93

Na téjże saméj audyencji winni wierzyciele obrać deputacyą większością głosów, które także w stósunku pretensyi zalikwidowanych liczonemi być mają, winni zarazem oznaczyć zakres jéj działalności w interesach, do massy krédalnej należących, oraz, jak dalece administrator majątku do uchwały téjże deputacyi stósować się ma. Jednakże administrator majątku winien zawsze składać rachunki téjże deputacyi, które przez nią sądownie, lub zasądownie sprawdzanemi, lub zatwierdzonemi być mają, przez co nie ubliża się bynajmniej prawu innych wierzycieli domagania się, aby im téż rachunki w swém miejscu do przeglądu udzielone były.

§. 94.

Na deputata ten tylko obranym być może, któremu się co z massy należy, nikt jednak wbrew swéj woli obieranym być nie powinien. Jeżeli wybór pada na wierzyciela, który jest cudzoziemcem; wówczas wtedy jedynie utrzymanym być może, jeżeli się zobowiąże zamieszkiwać w miejscu postępowania krédalnego dopóty, dopóki takowe trwać będzie.

§. 95.

Jeżeliby wierzyciele żadnego administratora, albo żadnej deputacyi obierać nie chcieli, albo żaden z nich nie stanął na audyencji; winien Sąd ustanowić takowego na ich niebezpieczeństwo, jeżeliby zaś zachodziła równość głosów wierzycieli stawających; wówczas może Sąd wedle zdania swego jednego z przedstawionych zatwierdzić.

§. 96.

Obdłużony winien wykazać i przedłożyć Sądowi krédalnemu swój majątek bez żadnego wcale wyłączenia. Jeżeliby z takowego cokolwiekbądź umyślnie zamilczał, zatrzymał, lub niewypłacalność swoją w tym zamiarze fałszywie wystawił, aby wierzycielom zatamować exekucyą lub pobieranie procentów, albo ich jakim innym sposobem pokrzywdzić; wówczas winien oddanym być do Sądu kryminalnego, aby z nim postąpiono wedle przepisów powszechnéj ustawy karnéj. To samo stósuje się także do tego, w którego ręku rzecz jaka do massy obdłużonego należąca, znajduje się i takową przez znowę podstępną z obdłużonym zataja.

§. 97.

Przy każdym otwarciu krédy dochodzić należy, jaka jest istotna przyczyna zadłużenia, a to w tym celu, aby zadłużony, który ani wypadku nieszczęśliwego udowodnić, ani wykazać może, iż w chwili zaciągnięcia długu mógł się uważać za przekonanego, że zostawał w stanie wypłacalności, do stósownej kary pociągniętym został, a w każdym przypadku, jeżeli coś ze swego majątku ukrył, albo długi zmyślane podał, lub podstępnie i na oszukanie cokolwiekbądź wykonał, przeciw onemu na drodze kryminalnéj postępowano. Dla tego téż na każdego obdłużonego, o ucieczkę podejrzanego natychmiast areszt orzeczonem, zbiegły końcem ujęcia onego ściganym być winien, koszta zaś do tego potrzebne z massy krédalnej łożone być mają.

§. 98.

Sąd otwierając krédę, winien równie cały majątek obdłużonego, o ile mu co do takowego otwarcie kredy służy, opieczętować, a zarazem onego opisanie i oszacowanie polecić. Jeżeli zaś

majątek nieruchomy obdłużonego, w téjże saméj prowincyi położony, ulęga innéj władzy sądowéj; wówczas winna być wezwana o to, przez Sąd krédalny i dopełnić niezwłocznie téjże odezwy, a następnie wykonaną czynność Sądowi krédalnemu przesłać.

§. 99.

Jeżeli jakie dobra, do massy krédalnej należące, opisanemi i oszacowanemi być mają; wówczas należy o tém zawiadomić wierzycieli na tychże dobrach zabezpieczonych, a oraz i dłużnika, o dniu, godzinie i miejscu do opisu i oszacowania oznaczonym, należy także wymienić imiona biegłych do tegóż oszacowania sądowo wyznaczonych, aby w razie, jeżeliby przeciw tymże jakowe zarzuty czynione być miały, inni przez Sąd wyznaczonemi być mogli; opisanie jednak i oszacowanie zawsze w dniu do tego oznaczonym i do wiadomości podanym, wstrzymywaném być nie może, chociażby żaden z wierzycieli, ani dłużnik nie stanął.

§. 100.

Biegli winni dobra do massy krédalnej należące, tak w ogóle i w całości, jako téż i oddzielne ich części, z których się składają, opisać, a najprzód oznaczyć cenę szacunkową całych dóbr, jeżeliby tak pozostać miały; na przypadek zaś, jeżeliby dogodnie podzielić się dały, dać zdanie, na wiele części i w jakim sposobie bez pomniejszenia ceny szacunkowéj całości dóbr podzielone być mogą — i cenę każdéj takiéj części oddzielnie ustanowić.

§. 101.

Przy każdym takim opisie i oszacowaniu wolno jest każdemu obecnemu wierzycielowi, równie, jak dłużnikowi przedstawić biegłym swoje uwagi, które w protokule zamieszczone być winny, z tém dołożeniem: czyli i jak dalece przez biegłych użytemi były, lub dla czego wcale uwzględnionemi nie zostały. Nie może zaś dłużnik, ani jego urzędnicy, w dobrach znajdujący się odmawiać biegłym udzielenia wiadomości, do oszacowania posłużyć mogących, ani przejrzenia kilkorocznych oryginalnych rachunków, jeżeli tego biegli żądają.

§. 102.

Jeżeli biegli uznają, że dobra mogą być podzielone dogodnie; wówczas starać się winien administrator massy aby przynajmniej

przed trzecim terminem licytacji wykazano i sprawdzono, czyli jakie polityczne względy nie są na przeszkodzie do pozbycia częściowego tychże dóbr.

§. 103.

Może jednak Sąd końcem zaspokojenia wierzycieli tentować dobrowolnego między nimi układu, jeżeli zachodzi ugruntowana nadzieja, iż rzecz ta, za zezwoleniem wszystkich udział mających w jakim bądź sposobie załatwioną być może. Jednakże po wsiach, albo jeżeli massa krédalna jest nieznaczna, lub takowa przez pretensyę niezaprzeczone pierwszeństwo mającą, zupełnie wyczerpaną byłaby; winien Sąd wezwać zgłaszających się wierzycieli na audyencyą, po upływie terminu oznaczonego do zgłaszania się i starać się całą sprawę przez układ załatwić, a tylko wtedy, jeżeliby takowy nie doszedł do skutku, przystąpić do likwidacyi w porządku sądowym.

§. 104.

Sędzia otwierający krédę, winien zarazem ustanowić kuratora massy. Tam, gdzie znajdują się adwokaci; należy mianować kuratorem massy jednego z nich, a gdzie ich nie ma, może być także do tego powołanym inny, w takich sprawach biegły. Nad postępowaniem mianowanego kuratora winien Sąd krédalny czuwać z urzędu, i w razie potrzebnym nalegać, aby pełnił swe obowiązki z należnym w sprawach postępowaniem i z nieprzerwaną pilnością.

§. 105.

Kurator massy winien wykazać Sądowi wierzycieli, w księgach tabularnych, miejskich, lub gruntowych zamieszczonych, a to dla tego, aby każdemu w szczególności doręczono obwieszczenie o otwarciu krédy, i o terminie zgłaszania się w takim sposobie, jaki jest przepisany w Rozdziale XXXVI. co do wręczenia pozwanemu pierwszój skargi, a to stósownie do jego obecności lub nieobecności.

§. 106.

Kurator massy winien zaraz po odebranych na swój urząd dekrete rozpocząć likwidacyę z wierzycielami znanymi, z innemi zaś w tym porządku, w jakim się zgłaszają.

§. 107.

Fiskus może, bez względu na to, że kręda w innym Sądzie otwartą została, zgłaszać się z pretensjami swemi w Sądzie sobie właściwym, lecz winien działać tylko przeciw kuratorowi massy i zachować termin dla wszystkich wierzycieli oznaczony; może także przed swym Sądem rozprawiać się tak co do rzetelności swjej pretensyi, jako téż co do klasy odpowiedniej, a nawet i wynikającej ztąd skargi o pierwszeństwo, może oraz jako wierzyciel otwierać w swym Sądzie zdanie swoje w sprawach postępowaniu krédalnemu uległych, które tenże Sąd Sądowi krédalnemu przesłać winien. W tym celu obowiązany jest Sąd krédalny zaraz, gdy tylko z jakiegokolwiekby powodu poweźmie wiadomość, że zachodzi jaka pretensya do popierania przez Urząd fiskalny należąca, donieść Sądowi, któremu Fiskus podlega, o otwarciu krędy, aby tenże Urząd zgłoszenia się i udowodnienia takowej pretensyi dopilnował. To jednak prawo dla Fiskusa zachowane nie znajduje miejsca wtedy, jeżeli idzie o pretensyę jakiego klasztoru, opactwa, kościoła lub zakładu, których majątek w administracyę rządową objęty został; w których to przypadkach Fiskus w instancyi krédalnej działać, i jeżeliby tego zachodziła potrzeba, rzecznika przy tymże Sądzie ustanowić winien.

§ 108.

Jeżeli zachodzi pretensya, której przedmiot należy do Sądownictwa górniczego, wierzyciel zgłosić ją winien do Sądu krédalnego; który ją zanotuje, oraz wskaże wierzycielowi, ażeby pretensya swoją wyrzetelnił, oraz udowodnił prawo, na mocy którego żąda być umieszczonym w téj lub w owéj klasie, przeciw kuratorowi, na ten przypadek osobno przy Sądzie górnicznym ustanowić się mającemu.

§. 109.

Każde zgłoszenie się podaném być winno na piśmie, w kształcie formalnej skargi. Jeżeli idzie o prawo własności do rzeczy w massie znajdującej się; wówczas wynoszący o to skargę winien wyrazić, czego żąda na ten przypadek, jeżeliby preten-

sy za wyrzetelnioną uznana była, lecz żądane prawo własności przyznaniem nie zostało.

§. 110.

Wszelkie zgłaszania się tak w protokule sądowym, jako téż i przez samego kuratora, dokładnie zapisywać należy, a oprócz tego zaraz po upływie terminu do téj czynności wykaz rzetelny tychże zgłoszeń sporządzonym, i takowy wraz z aktami przy wykazaniu zastosowania się do przepisu §. 106 końcem sporządzenia w swym czasie klasyfikacyi złożonym być winien.

§. 111.

Przy takowém zgłaszaniu się, równie, jak przy podaniu wszelkiej innéj skargi, stanowi się za regułę postępowanie słowne; każdy jednak wierzyciel winien wykazać i udowodnić nie tylko rzetelność swjej pretensyi, ale zarazem i prawo, na zasadzie którego w téj lub owéj klasie umieszczonym, lub jako właściciel przed innemi wierzycielami przełożonym być żąda.

§. 112.

Obdłużony winien kuratorowi massy udzielić wszelkich objaśnień i dowodów do obrony téjże posłużyć mogących. Jeżeli zaś dłużnik przekonany jest wewnętrznie, że przeciw skardze zgłaszającego się nie może podać żadnego ugruntowanego zarzutu; wówczas winien zamiast złożenia obrony — to oświadczyć Sądowi przez podanie; który takowe co do rzetelności pretensyi niezwłocznie rozpoznac ma.

§. 113.

Kurator obowiązany jest, co dwa miesiące wykazywać Sądowi krédalnemu, co się stało z każdą zalikwidowaną pretensyą, na czem rzecz stoi, i że z jego strony żadna opieszałość nie zaszła.

§. 114.

Po zamknięciu postępowania likwidacyjnego wyrok co do każdej szczegółowej pretensyi, przedmiotem wyrzetelnienia będącej, przy odesłaniu wierzyciela do wyroku klasyfikacyjnego co do żadanego przyznania pierwszeństwa téjże pretensyi w massie krédalnej, niezwłocznie wydanym i doręczonym być ma.

§. 115.

Przeciw orzeczeniu wydanemu co do wyrzetenienia pretensyi, może wierzyciel, równie jak kurator, jeżeli się mieni być uciążonym, założyć appellacyą. Gdy wierzyciel oddalony w pierwszej instancji z żądaniem uznania jego pretensyi za wyrzetenioną, wygra sprawę w Sądzie wyższym; wówczas winien Sąd krédalny, nie czekając nawet na prośbę wierzyciela orzec, w jakim sposobie też pretensya dodatkowo w klasyfikacyi umieszczoną być ma; o którym to dodatku każdego wierzyciela z dodatkowym porównanego, lub po nim położonego, zawiadomić należy.

§. 116.

Ci, którzy w terminie w edykcie zakreślonym, z pretensyami swemi nie zgłosili się, już wiecej w Sądzie krédalnym słuchaniem być nie mogą, chociażby nawet uzyskali poprzednio wyrok przeciw obdłużonemu, lub służyło im prawo kompensacyi, albo wydobyć z masy swęj własnej rzeczy, albo ich pretensya ubezpieczoną była prawem zastawu; owszem, jeżeliby massie byli co winni, bez względu na prawo kompensacyi, własności, lub zastawu, któreby im sprzyjało, do zapłacenia tego, co do masy są dłużni, zagnonemi będą.

§. 117.

Jednakże ci wierzyciele, którzy zostawali z dłużnikiem w stosunkach handlowych i w korespondencyi, a prowadzili porządne księgi do tego odnoszące się, wtedy tylko obowiązani są, zgłaszać się pod utratą swęj pretensyi, jeżeli o resztę należitości z wyrównania wzajemnych pretensyi, przypaść mogacęj, wystąpić zamysłają, jeżeli zaś z rachunku handlowego okazuje się wyrównanie wzajemnych należitości; wówczas do zgłaszania się nie są wcale obowiązani. Winni jednak dać wyjaśnienie kuratorowi, tak co do rzetelności rachunku, jako też co do żądanej ze strony jego pretensyi.

§. 118.

Równie każdy wierzyciel mający w zastawie wexel akceptowany, może po upływie terminu domagać się zapłaty od akceptanta, i tym sposobem być zaspokojonym w swęj pretensyi, cho-

ciażby się z nią wcale nie zgłosił. W każdym jednak przypadku, winien wiernie zwrócić massie krédalnęj to, coby nadebrał.

§. 119.

Po wydanych wyrokach co do wszelkich zgłoszeń aż do upływu terminu w edykcie oznaczonego, uskuteczniionych, przystąpić należy do klasyfikacyi wszystkich wierzycieli, którzy się zgłosili. Wtedy tylko, jeżeliby klasyfikacya przez proces likwidacyjny z którym wierzycielem zatamowaną być miała, służy drugim prawu, jeżeli się na to jednomyślnie zgadzają, żądać, aby przy zachowaniu potrzebnej ilości na pokrycie takowych pretensyi przystąpiono do klasyfikacyi.

§. 120.

Doręczenie klasyfikacyi ma nastąpić w tym sposobie, aby kuratorowi masy i administratorowi majątku klasyfikacya w całej osnowie, każdemu zaś z wierzycieli tylko w wyciągu udzieloną była o tyle, o ile dotyczy jego pretensyi — przy zostawieniu mu wolności przejrzenia całej klasyfikacyi u administratora majątku lub kuratora masy, i żądania w razie potrzebnym wydania mu odpisu w całości za podaniem o to prośby do Sądu.

§. 121.

Sąd klasyfikując wierzycieli, winien każdemu przyznać to prawo, które mu wedle ustawy należy, i w tym względzie nie wiąże go wcale ani wyraźne, ani dorozumiane przyznanie pierwszeństwa ze strony kuratora masy. Wreszcie wyrazić to należy w klasyfikacyi, że wierzyciele, którzy się w terminie oznaczonym nie zgłosili, wyłączonymi zostają.

§. 122.

Przed wszystkimi wierzycielami umieszczonemi być mają:
a) domagający się zwrotu własnej rzeczy ruchomęj, lub nieruchomęj, która w chwili otwarcia krédy, nie będąc wcale zużyta istnieje w massie; b) którzy po otwarciu krédy łożyli jakie wydatki na rzecz masy lub dla niej pracowali, jakimi są: kurator masy i administrator majątku; c) należitości celne od pozostałych jeszcze towarów przypadającę, o ile z tychże zaspokojonemi być mogą; d) podatki rządowe, lecz jedynie za ostatnie trzy lata.

§. 123.

Jeżeli do massy krédalnej należą kopalnie, stępy kruszcowe, huty, hamernie, lub inne dobra do nich należące; wtedy wierzycielom w §. 124 wymienionym co do tego majątku, ale nie co do innych dóbr massę krédalną składających przełożeni być winni wierzyciele tu wyrażeni w porządku następnym: a) fiskus monarchiczny i właściciele gruntu, którym się należy dziesięcina kopalniana, albo opłaty dziedziczne kuracyjne kwartalne; — co do téjże dziesięciny, pańszczyzny, i należitości urbaryalnych z kruszców na metal już wyrobionych i minerałów, na rzecz fiskusa i właścicieli gruntu złożonych, lub od tychże płodów przez obdłużonego w gotowiznie powziętych, a nie oddanych; równie jak co do opłat dziedzicznych, wrębnych, kuracyjnych i kwartalnych, z których ostatnie jedynie za lat trzy od chwili otwarcia krédy wstecz rachowane być mają; b) przedsiębiorcy jakiego przemysłu, co do wydobytku, w majątku obdłużonego znajdującym się, równie jak; c) co do pozostałej w ręku dłużnika dopłaty i nakładów na popęd kopalni w gotowiznie wyłożonych, tudzież innych wspólnych zapasów narzędzi i materiałów; d) górnicy, stępnicy, hutnicy, hamernicy i robotnicy przy fabrykach narzędzi górniczych co do należącej się zapłaty, lecz tylko za dwa kwartały z ostatniego górniczego porachunku, lub jeżeli takowy nie nastąpił, za rok jeden od dnia otwarcia krédy wstecz racując; e) skarbona górnicza i bracka co do pretensyi wynikającej z potrąconego robotnikom od ich płacy, a nie wnoszonego do téjże tak zwanego grosza brackiego (Büchsenpfennig); f) sztolnicy zasadni co do dziewiątka tegóż sztolnego, lub takiejże innej należitości; g) ci, którym służy prawo żądania danin lub czynszu od szachtów, dołów, wodnych ścieków, lub innych podobnych opłat górniczych, lecz tylko za dwa kwartały od sporządzonego przed otwarciem krédy ostatniego obrachunku wstecz; równie h) i ci, którym się należy czynsz od hut, lub stęp, lecz tylko za rok ostatni od chwili ogłoszenia krédy także wstecz rachując.

§. 124.

W pierwszej klasie umieszczonymi być mają ci wierzyciele, którym się to szczególne prawo udziela, jakimi są: a) łożący

koszta na pogrzeb obdłużonego potrzebne; b) regiment lub rząd co do pieniędzy, które obdłużony odebrał na mocy swój służby, jeżeli takowe uronione zostały; c) domownicy służący jednemu panu za umówioną płacę albo strawę, lub za oboje razem, chociażby byli jego dziećmi, a nawet przed otwarciem krédy już wystąpili ze służby — z płacą zaległą; lecz tylko za lat trzy od chwili otwarcia krédy wstecz rachując; d) lekarze, chirurdzy i aptekarze z pretensją swą do obdłużonego za podjęte starania i dostarczane dlań lekarstwa w ostatnim roku, równie; e) kómi-niarze z należitością swoją za rok jeden od dnia otwarcia krédy wstecz rachując; f) właściciele gruntowi z należitością swoją, przypadającą od posiadaczów tychże gruntów, a wynikającą z zwierzchnictwa gruntowego za ostatnie lat trzy, jednakże tylko o tyle, o ile z gruntu ściągnioną być może oraz; g) posiadacze gruntowi z należitościami swemi od właścicieli gruntu z tegóż samego stósunku wynikłemi w tymże samym sposobie.

§. 125.

Wierzyciele w pierwszej klasie umieszczeni, wyjąwszy należitości właścicieli gruntowych, mogą być zapłaconymi z dóbr szczególną hipoteką obciążonych, dopiero po zaspokojeniu wierzycieli hipotecznych; a jeżeliby massa krédalna nie wystarczała na zaspokojenie zupełne wierzycieli pierwszej klasy; wówczas podzieloną być winna między nich w stósunku do ich należitości, nie dając pierwszeństwa jednemu nad drugiego.

§. 126.

W drugiej klasie umieścić należy tych, którym służy prawo hipoteki na całym obdłużonego majątku, lub jego części, jednakże tylko na tych dobrach, do których się odnosi to prawo, i wedle czasu, w którym go nabyli. Jeżeli dobro hipoteką obciążone, na ich zupełne zaspokojenie nie wystarcza; wówczas w klassach następnych wedle rodzaju swych należitości zamieszczonemi być mają.

§. 127.

Procenta od kapitału hipotecznego, w ciągu krédy bieżące, równie, jak zaległe przed otwarciem téjże mają takie samo pierwszeństwo, jak kapitał, rachując od dnia otwarcia krédy

za lat trzy wstecz; jeżeliby jednak o takowe upominano się wprzód bez żadnej przerwy, wówczas tak procentom przypadającym za lat trzy, od podania skargi wstecz rachując; jako też i tym, które później aż do otwarcia kredy narosły, toż samo pierwszeństwo służy. Przepis ten stosuje się także do wszelkich innych opłat rocznych hipotecznie ubezpieczonych.

§. 128.

W przypadku w §. 123. objętym należy w takimże samym sposobie przed wierzycielami trzeciej klasy w §. 129. wymienionymi umieścić tych, którzy łożyli z góry wydatki na popęd robót kopalnych, na utrzymanie robotników a to w pieniądzach, potrzebach kopalnych, lub w artykułach żywności, byleby wprzód jako rzeczywiści liweranci w księgach górniczych urzędowych i sądowych zapisanemi byli; które to jednak wydatki wedle ostatniego rachunku górniczego tylko za dwa kwartały przed otwarciem kredy wstecz rachując, zamieszczone być mogą.

§. 129.

Do trzeciej klasy należą ci, którym udzielone zostaje pierwszeństwo przed prostemi wierzycielami, jako to: a) pod opieką zostający, i ci, których ustawy za takich uważają, o ile przez żaden zastaw zabezpieczeni nie są, oraz, jeżeli obdłużony był ich opiekunem, kuratorem, rządcą dóbr lub zwierzchnością, jako instancja opiekuńcza wyższa; b) fiskus z należnością od urzędników publicznych, pochodzącą z ich służby c) fabryki krajowe i owi rękodzielnicy krajowi, którzy wyrabiają towary płócienne, wełniane, bawełniane, jedwabne, skórzane, lniane, złote, lub wszelkich innych metalów, a to z wierzytelnościami swemi przeciw kupcom, którym fabryka, lub rękodzielnik towary swego wyrobu dostawił na rok jeden, przed otwarciem upadłości; d) każdy wierzyciel z tém, co fabrykom krajowym, lub rękodzielnikom wyżej pomienionym na popęd ich przemysłu w gotowiznie lub towarach wypożyczył, w ostatnim roku przed upadłością; e) żona obdłużonego z posagiem rzeczywiście wniesionym, a jeszcze jej nie zwróconym, oraz z wianem tejże zapisaném, o ile takowe nie przenosi ilości dobra posagowego, rzeczywiście oddanego, i owe należności hipotecznie zabezpieczone

nie są. Jeżeli majątek dla wierzycieli w tej klasie wymienionych, nie wystarcza; wówczas jedynie w stosunku resztującej masy do ich wierzytelności bez żadnego wcale między sobą pierwszeństwa zaspokojonemi być mają.

§. 130.

Co się tyczy procentów, tak w ciągu kredy bieżących, jako też do chwili otwarcia tejże zaległych, od pretensyi w tejże klasie trzeciej umieszczonych, zachować należy to co postanowiono wyżej w §. 127 o procentach od kapitałów hipotecznych.

§. 131.

W czwartej klasie zamieszczonym być ma Fiskus z tém, co mu należy z jakiego kontraktu, oraz reszta innych prostych wierzycieli; mają oni wszyscy do pozostałego majątku udział stosunkowy do swych należności bez żadnej różnicy. Co się zaś tyczy procentów; należy zachować to, co postanowiono w §. 127 o procentach dla wierzycieli hipotecznych.

§. 132.

W piątej klasie zamieszczają się wierzyciele ze swemi procentami równego pierwszeństwa z kapitałem nie mającemi, tudzież z opłatami rocznemi, przenoszącemi zaległości za lat trzy, a to bez żadnej różnicy, lecz tylko w stosunku tego, ile wynoszą.

§. 133.

Nakoniec w klasie szóstej zamieszczeni być winni: a) żona zadłużonego z podarkiem rannym (Morgengabe) i z utrzymaniem należacem się tejże od dnia otwarcia kredy w ilości umówionej w kontrakcie przedślubnym na przypadek owdowienia. Po niej b) ci, którym się co należy li tylko z dobroczynności obdłużonego, jakim jest np. obdarowany, a to bez żadnej różnicy, lecz tylko w stosunku ich należności, a po tychże; c) Fiskus z przyznanemi karami pieniężnemi, o ile tak pierwsze, jak drugie należności hipotecznie ubezpieczonemi nie są.

§. 134.

W klasyfikacyi orzec także należy, iż wszyscy wierzyciele bez żadnego wcale wyjątku, którzy się nie zgłosili, od masy krédalnej wyłączeni będą.

§. 135.

Przeciw doręczeniu klasyfikacji żadna restytucja miejsca nie znajduje; lecz w razie potrzeby działać można o przywrócenie upłynionego terminu do zgłaszania się — w ciągu dni czterdnastu. Jeżeliby jednak żądano restytucji przed doręceniem klasyfikacji, wtedy takowa wstrzymywana być nie może, lecz pretensya dodatkowo w klasyfikacji zamieszczoną będzie:

§. 136.

Od klasyfikacji apelować nie wolno, lecz każdy wierzyciel klasyfikowany, który mniema, iż przed wszystkimi innymi wierzycielami położonym, lub w lepszej klasie zamieszczonym być winien, może, chociażby nawet przy zgłoszeniu się lepszej klasy nie żądał, wystąpić ze skargą w przeciągu dni trzydziestu, a w tym terminie mogą także podać skargę ci wierzyciele klasyfikowani, którzy innemu wierzycielowi pierwszeństwa lub przyznanej mu klasy zaprzeczyć zamysłają.

§. 137.

Chcący wystąpić ze skargą o pierwszeństwo końcem udowodnienia, że mu służy lepsze prawo nad to, które mu przyznano w klasyfikacji, winien w dniach trzydziestu, rachując od dnia doręczenia mu téjże, wynieść skargę i wymienić wszystkich, przeciw którym występuje; w przeciwnym bowiem razie utracą prawo przeciw tym, których wyraźnie nie pozwał. W tymże samym czasie winien podać oddzielną prośbę o wyznaczenie terminu do audyencyi, końcem ustanowienia wspólnego adwokata, z którym dalsza sprawa odbywać się ma.

§. 138.

Jeżeli podana być ma skarga o pierwszeństwo końcem zaprzeczenia któremu wierzycielowi prawa przyznanego w klasyfikacji; wówczas wystósować ją należy w tymże samym terminie przeciw każdemu wierzycielowi z osobna, który w takowym przypadku do sporu pociągniętym być ma.

§. 139.

Skargi o pierwszeństwo, w których Fiskus udział brać powinien, podawać należy do Sądu jemu właściwego w tymże samym terminie; wierzycielom zaś stroną wspólną w tym sporze

będącym, wolno jest, rzecz całą zdać na Fiskusa, lub ustanowić adwokata, któryby wspólnie z Fiskusem proces ten przewiódł.

§. 140.

Jeżeli który wierzyciel żąda pierwszeństwa, lub go zaprzecza temu, który zapisany jest dodatkowo w klasyfikacji; wówczas liczy się termin do podania o to skargi od dnia, w którym dodatkowa klasyfikacja wierzycielom doręczona zostaje.

§. 141

Jeżeliby wierzyciel skargi swój o pierwszeństwo w terminie oznaczonym podać nie mógł; wówczas winien przed upływem tego czasu podać prośbę o wyznaczenie dalszego terminu do rozprawy z temi, przeciw którym skarga wystósowana być ma; w którym to przypadku, wedle zasad w Rozdziale XXXVII. wskazanych, postąpić należy.

§. 142.

Powód wynoszący skargę o pierwszeństwo, nie jest wcale ograniczonym temi jedynie wnioskami, które przytaczał w skardze likwidacyjnej co do pierwszeństwa; owszem służy mu prawo stawiania nowych dowodów. Skarga o pierwszeństwo doręczona być winna wspólnemu adwokatowi, z którą postąpić należy tak, jak z każdą inną skargą, z tą jedynie zmianą, iż pierwszy termin do excepcyi i dalszych pism wywodowych zakreślonym być winien tylko do dni czterdnastu.

§. 143.

Jeżeli skarga taka pomyślnie przeprowadzona będzie; wówczas skutek téjże sprzyja wszystkim, przed którymi pozwany przełożonym, lub z nimi na równi położonym został, chociażby nawet nie mieli żadnego udziału w téjże skardze. Ci jednak, którzy proces takowy przeprowadzili i wygrali, mogą żądać stósunkowego zwrotu kosztów sporu od tych, którzy ztąd odnoszą także korzyści.

§. 144.

Pozwani winni obrać wspólnego adwokata w dniu w tym celu do audyencyi naznaczonym; jeżeliby zaś nie zgadzali się; wówczas ten, na którego pada większość głosów wierzycieli obecnych, bez względu na ilość ich pretensyi, ustanowionym bę-

dzie, a, jeżeliby i ci żadnego nie ustanowili; Sąd z urzędu ustanowi takowego na ich niebezpieczeństwo, a to dekretem w którym dokładnie wyrazić należy, na rzecz których wierzycieli, i przeciw komu działać ma; — o którym to postanowieniu wierzyciela żądającego przyznania mu pierwszeństwa zawiadomić należy. Z resztą, co się tyczy kosztów; takowe wierzyciele przez ustanowionego adwokata zastępowani, zwrócić winni w stosunku swych należitości, jeżeli w tym względzie wyraźnie inaczej nie ułożyli się.

§. 145.

Majątek obdłużonego dopiero w ciągu procesu krédalnego wykryty, oraz ten, który mu dopiero w tym czasie przybył, w tymże samym stosunku na zaspokojenie wierzycieli zgłaszających się i klasyfikowanych obróconym być winien. Z tego jedynie, co obdłużony zarobi przez własną pracę, należy mu wyznaczyć odpowiedni użytek, lubo z majątku do masy krédalnej wciągniętego, bez wyraźnego zezwolenia wierzycieli na utrzymanie swoje nic więcej żądać nie ma prawa nad to, co postanowiono w Rozdziale „o odstąpieniu dóbr.“

§. 146.

Wierzycielom biegną procenta, które równie, jak to wszystko, co się płaci rocznie z dóbr przedmiot hipoteki stanowiących tymże wierzycielom o tyle, o ile przychody wystarczają, w porządku tabularnym, lub pierwszeństwa w innym sposobie wykazującego się, nawet w ciągu procesu krédalnego płacone być mają; koszta jednak wyłożone przez wierzycieli przy likwidacji ich pretensyi przyznanemi nie będą.

§. 147.

Administrator dóbr zatwierdzony, lub nowo obrany winien, nie tracąc czasu, postarać się o sprzedaż sądową przez licytacją pozostałego jeszcze majątku, przyczém postąpić należy wedle przepisów wskazanych w Rozdziale „o exekucyi.“ Tylko wtedy, jeżeli idzie o sprzedaż przez licytacją nieruchomości; należy o tem zawiadomić tak intabulowanych, jako też innych wierzycieli, lub jeżeliby się nie znajdowali w miejscu, w którym Sąd zasiada, ich pełnomocników, o dniu, godzinie i miejscu ozna-

czonym do licytacji, aby na takową przybyli, i przez licytowanie, szkody ze swęj strony uniknąć mogli. Jeżeli przedmiotem licytacji są dobra nieruchome, do których przywiązana jest jaka zwierzchność, obwieszczenie o licytacji nie tylko sposobem zwyczajnym, ale także oddzielnie przez urzędy obwodowe zarządzonóm być winno.

§. 148.

Jeżeliby na pierwszych dwóch terminach licytacji jakiej nieruchomości nikt z chęcią kupna téjże za ustanowioną cenę szacunkową nie stanął; wówczas przed wygotowaniem edyktu do trzeciej licytacji winni być wezwani wszyscy wierzyciele intabulowani, aby się stawili w dniu wyznaczonym, na audyencyą; z tém dołożeniem, iż niestawający policzeni będą do większości głosów wierzycieli obecnych, — a to końcem oświadczenia: najprzód, którzy z nich swe kapitały, a w każdym razie, na jak długi czas przy dobrach pozostawiają, jakich terminów do wypłaty ceny szacunkowej najwięcej ofiarującemu licytantowi większością głosów dozwolą, lub, jakie mu inne korzystne warunki przyznają, aby w edykie do trzeciej licytacji rozpisać się mającym, wszystkie w tym względzie postanowienia zamieszczonemi, a przytém w razie potrzeby i wiadomość o częściowej sprzedaży udzieloną być mogła, powtóre aby od wierzycieli aż do wysokości ceny szacunkowej zaintabulowanych, powziąć można wiadomość, czyliby na to nie zgodzili się jednomyślnie, aby który z nich, w razie, jeżeliby na trzecim terminie licytacji nikt ceny szacunkowej nie zaofiarował, dóbr takowych nie przyjął na zapłatę.

§. 149.

To, co ani na pierwszym, ani na drugim terminie licytacji przynajmniej za cenę szacunkową sprzedaném być nie może, winno być zachowaném aż do sporządzenia klasyfikacji i ukończenia sporu o pierwszeństwo; poczem dopiero cały majątek ruchomy pozostały, a następnie i wszelkie jeszcze niezrealizowane obliży i pretensye masy, nie oglądając się wcale na ich szacunek sprzedane być winny, jeżeli wierzyciele, których wprzód wysłuchać należy, takowych przejąć nie zechcą.

§. 150.

Jeżeliby jaka nieruchomości do masy krédalnej należąca, nawet na trzecim terminie licytacji za cenę szacunkową w całości sprzedaną być nie mogła, a pozbyciu téjże w części żadne polityczne względy nie stały na przeszkodzie; wówczas przystąpić należy do jęj sprzedaży częściowo, a jeżeli tym sposobem szacunek całości otrzymanym być może; wówczas i częściowo najwięcej ofiarującemu bezzwłocznie przysądzona być ma.

§. 151.

Jeżeliby na trzecim terminie licytacji, nieruchomości ani w całości, ani częściowo za cenę szacunkową sprzedaną być nie mogła, a wierzyciele, aż do wysokości téjże ceny intabulowani, na terminie stósownie do §. 147 do audyencyi wyznaczonym, oświadczyli się jednomyślnie, że ową nieruchomości w cenie szacunkowej przyjąć zechcą; wówczas dekret przyznający im téż nieruchomości w cenie szacunkowej na zapłatę, niezwłocznie wydany im być ma; a następnie zależy to jedynie, od nich, porozumieć się między sobą co do sposobu administracyi, użytkowania, i wypłat z téjże nieruchomości pobierać się mających; do czego Sąd dalej wcale mieszać się nie powinien.

§. 152.

Jeżeliby zaś wierzyciele aż do wysokości ceny szacunkowej intabulowani, co do przyjęcia nieruchomości w téjże cenie szacunkowej, jednomyślnie między sobą nie ułożyli się, a na trzecim terminie licytacji znaleźli się chęć kupna mający za niższą cenę; wówczas nieruchomości bez żadnego względu na cenę szacunkową nawet jednemu, któryby niższą cenę zaofiarował, niezwłocznie przyznana być ma.

§. 153.

Jeżeliby przeciwnie, nawet na trzecim terminie licytacji nikt z chęcią kupna nie stanął; wówczas licytacja od trzech do trzech miesięcy tak długo powtarzana być ma, dopóki jaka cena zaofiarowana nie będzie, co jednak w takich przeciągach czasu przedsiębrać należy, w których żadne szczególne przeszkody do sprzedaży dóbr nieruchomych nie zachodzą; przy takowych jednak licytacyach zachowane być winny przepisy co do trzeciej licytacji.

§. 154.

Nabywającemu jakimkolwiekby sposobem prawnym nieruchomości należąca do masy, winien Sąd wydać dekret potrzebny do stania się jęj właścicielem.

§. 155.

Przed przystąpieniem do rozdziału majątku winien tak administrator onego, jeżeli już przy ustanowieniu go ilość przysługującego wynagrodzenia wymierzona nie została, jako téż i kurator masy, co do zasługującego wynagrodzenia, podać Sądowi okoliczny wykaz, i każdą w nim wyrażoną pracę załączonymi aktami, do jego czynności odnoszącemi się, udowodnić; poczem Sąd, wysłuchawszy deputacyę wierzycielską, żadaną ilość wynagrodzenia, jeżeliby się wygórowaną być okazała, nawet z urzędu umiarkować powinien.

§. 156.

Ci jednak wierzyciele, którym służy niezaprzeczne pierwszeństwo, jak być może najrychlejsze, nie czekając na rozdział skutecznie się mający, zaspokojonymi być winni, a zaspokojenie tychże w rozdziale wzmiankowane i udowodnione być ma. Rozdział ostateczny masy krédalnej nie może być wstrzymywany dla tego, że jedna, lub druga pretensya do stanu czynnego masy należąca w ciągu postępowania krédalnego ściągnięta, lub sprzedana być nie mogła, lecz staranie się o ściągnięcie i przyznanie téjże samym wierzycielom zostawione być winno.

§. 157.

Gdy majątek krédalny tak dalece uregulowanym został, że zapłata w całości, lub w części nastąpić może; wówczas w pierwszym przypadku niezwłocznie, w drugim zaś na żądanie większości wierzycieli przynajmniej owej klasy, która domaga się rozdziału, administrator majątku rozdział takowy stósownie do klasyfikacyi wierzycieli i pierwszeństwa późniejszymi wyrokami udowodnionego ułożyć, deputacyi wierzycielskiej z wszelkimi alegatami za poświadczeniem odbioru tychże oddać, oddanie z dołączonym poświadczeniem odbioru, z wskazaniem miejsca i czasu, kiedy i gdzie przez wierzycieli przejrzanem być może, do wiadomości Sądu podać, i o tém każdego wierzyciela, lub

jego pełnomocnika obecnego w miejscu, gdzie się Sąd znajduje, zawiadomić ma, a to bez żadnej różnicy, czyli mu jaka zapłata z owego rozdziału przypada lub nieprzypada.

§. 158.

Każdemu wierzycielowi wolno jest przejrzeć rozdział u deputacyi wierzycielskiej, takowy roztrząsać, w razie potrzebnym zarzuty swoje sądownie przedstawiać, a to w terminie dni czternastu od otrzymanej o rozdziale wiadomości, w przeciwnym bowiem razie wierzyciel z zarzutami już więcej słuchanym być nie może. Zarzuty przeciw rozdziałowi poczynione winny być rozstrzygnięte za poprzedniem wysłuchaniem wierzycieli, do których się odnoszą.

§. 159.

Jeżeli przeciw rozdziałowi żadnych nie poczyniono zarzutów w ciągu dni czternastu, lub takowe rozstrzygniętemi zostały; wówczas winna deputacya wierzycielską rozdział takowy przez jej członków podpisany, Sądowi złożyć; który w Sądzie zachowanym, administratorowi zaś massy w odpisie doręczonym być ma z tém dołożeniem, aby stosownie do tegóż rozdziału wypłatę zgłaszającym się wierzycielom niezwłocznie uskutecznić.

§. 160.

Administrator majątku winien obliczoną dla każdego wierzyciela ilość płać za kwitem, przy wypłacie zaś zwrotu obługów i wydania wszelkich likwidacyjnych dokumentów od wierzycieli należytości swe w całości odbierających domagać się; a jeżeli między nimi są tacy, którzy należytości swoje tylko w części odbierają, ilość tak odebranej zapłaty na obligu oryginalnym dokładnie zanotować i wedle pokwitowania wzajemnego odpisać, wymienioną zaś ilość dla tych wierzycieli, którzy się o zapłatę w ciągu trzech miesięcy nie zgłosili, dla każdego z nich w szczególności do Depozytu sądowego złożyć.

§. 161.

Jeżeli kręda otwarta jest w wielu prowincjach; winny się ze sobą porozumiewać ciągle nie tylko Sady krédalne, ale oraz administratorowie majątku i kuratorowie massy, a to w

tym celu, aby żaden wierzyciel przez wyznaczenie dla niego zapłaty w wielu prowincjach nie powziął więcej, nad ilość swęj należytości.

§. 162.

Administrator winien wspólnie z deputacyą wierzycieli złożyć Sądowi uzasadnione sprawozdanie przy załączeniu wystawionego przez każdego wierzyciela kwitu, zwróconych obługów i wszelkich od niego odebranych aktów, tudzież dowodów na piśmie co do kwot w depozyt sądowy w razie potrzeby złożonych, a to wszystko w trzech miesiącach, rachując od chwili, w której mu rozdział massy stosownie do §. 159 doręczonym został — Sąd zaś winien takowe sprawozdanie dokładnie przejrzeć, a jeżeli zaspokojenie wierzycieli z oryginałem rozdziału w Sądzie zachowanym we wszystkim zupełnie zgadza się; krédę za ukończoną ogłosić.

§. 163.

W upadłościach otworzonych przez Sąd handlowy w Botzen postępować należy wedle statutu jarmarcznego Botzeńskiego obowiązującego w témże mieście.

§. 164.

Poddanym państw obcych służy co do ich pretensyi takie same prawo, jak krajowcom; wyjąwszy, jeżeliby pretensya odnosiła się do poddanego takiego państwa, w którym nie przyznaje się poddanym austriackim równe prawo poddanym tegóż Państwa służące, w których to przypadkach zachować należy prawo ściślej wzajemności. W razie zachodzącej wątpliwości winien cudzoziemiec wykazać przez dokumenta wiarogodne swęj zwierzchności, że w państwie, do którego należy, poddanym Monarchii Austriackiej równe prawo, jak poddanym państwa, do którego należy, przyznanem bywa. Poddani Porty Otomańskiej, równie jak poddani innych państw, między którymi zachodzi ścisła wzajemność, winni jedynie udowodnić: że do tychże państw należą, a tém samém co do wykazywania prawa wzajemności niczego więcej dopełnić nie są obowiązani.

Rozdział X.

o procesie rachunkowym.

§. 165.

Składającemu rachunek wolno jest domagać się, aby ten, któremu go złożył, albo rachunek za rzetelny uznał, albo zarzuty, jeżeli jakie mieć może, poczynił. Takowe żądanie winien składający rachunek wnieść w ogólności do tego Sądu, któremu podlega; wtedy tylko, jeżeli składany jest rachunek ze sprawowania obowiązków dworskich, winien być podany do Sądu, który co do Pana jego jest właściwym. Sąd winien wedle okoliczności wyznaczyć stosowny termin, w którym rachunek za rzetelny uznałym, lub zarzuty przeciw temuż poczynione być mają.

§. 166.

Jeżeli w terminie zakreślonym żadnych nie poczyniono zarzutów; wówczas może składający rachunek żądać inrotulacji aktów. Sąd zaś winien uznać rachunek za usprawiedliwiony.

§. 167.

Każdy zarzut rachunkowy przedstawiony być winien oddzielnie, w liczbach ciągle bieżących, z dokładnem wyjaśnieniem przyczyny, na której uzasadnionym zostaje.

§. 168.

Rachunek składający winien odpowiedzieć na poczynione zarzuty, poczem poparcie zarzutów, a potem ostateczne tychże odparcie nastąpić winno. Do odpowiedzi na zarzuty oznaczyć należy taki sam termin, jak do excepcyi, do poparcia zarzutów taki sam, jak do repliki, a do ostatecznego odparcia tychże taki sam, jak do dupliki.

§. 169.

Wolno jest panom prywatnym przeciw rachunkowi zostających w ich służbie czynić zarzuty zasadownie i po załatwieniu tegóż wydawać tak zwaną cedulę rachunkową; jednakże załatwienie rachunków w tym sposobie nie nabywa mocy prawnej

dopóty, dopóki składającemu rachunek dozwolono jest, wystąpić na drodze wywoławczej w porządku w §. 71 wskazanym.

Rozdział XI.

o dowodzie.

§. 170.

Tak powód, jako i pozwany przytaczający jaki czyn, obowiązany jest, takowego dowodzić; w razie bowiem zaprzeczenia onego przez stronę przeciwną, przy rozpoznaniu sporu za prawdziwy uważanym być nie może.

§. 171.

Od obowiązku dowodzenia uwalniają tylko domniemania, oparte na ustawach szczególnych.

§. 172.

Wyjawszy przypadki w niniejszej ustawie sądowej wyraźnie przewidziane, nie jest mocen Sąd obowiązywać żadnej strony do dowodzenia, lub wymagać dalszego dowodu nad ten, który już osiągnięty został.

Rozdział XII.

o dowodzie przez przyznanie. *sk. 1470*

§. 173.

Jeżeli sama strona przyznaje sądownie okoliczność czynu przedstawionego ze strony przeciwniej w ciągu processu; wówczas taka okoliczność uważana być winna za dowiedzoną zupełnie w tymże procesie.

§. 174.

To, co ustanowieni adwokaci na mocy udzielonego im pełnomocnictwa, lub inni pełnomocnicy, opiekun lub kurator w imieniu strony przez każdego z nich zastępowanej, co do czynu sądownie przyznają, w tymże procesie za prawdziwe uważanem być mają.

§. 175.

To, co jedna ze stron spór wspólnie popierających sądownie przyznaje, drugim wcale szkodzić nie może.

§. 176.

Nikt nie jest obowiązany do przyznawania tego, co się odnosi do jego praw i obowiązków. Jeżeli jednak strona przyznaje co zasadownie; wówczas przyznanie takowe nie uwalnia przeciwnika od dowodu, wyjąwszy, jeżeliby takie przyznanie uczynione było przed tym, o którym przyznający wiedział że mu zależy na tem, aby się dowiedział, o prawdzie.

§. 177.

Przyznanie sądowe lub zasadowe, które nastąpiło w tym celu, aby drugiemu służyło za dowód, stanowi przeciw niemu dowód zupełny.

§. 178.

Ten, który dowód ze swęj strony opiera jedynie na przyznaniu strony przeciwnęj, winien takowy przyjąć w całości to jest: w takich samych wyrazach, w jakich w tymże samym przedmiocie nastąpiło. Nie może on uzasadniać swego prawa na okolicznościach, jemu sprzyjających, a te które mu są przeciwnie, wprost odrzucać.

Rozdział XIII.

● dowodzie przez dokumenta.

§. 179.

Dokumentem publicznym dana być winna zupełna wiara, co do czynu, dla potwierdzenia którego są wystawione.

§. 180.

Za dokumenta publiczne uważać należy: a) pisma sporządzone przez urzędników tabularnych, sądowych lub innych; — rządowych lub stanowych — do wystawiania takich dokumentów w rzeczach urzędowych szczególnie upoważnionych b) zdziałane przez zwierzchność lub przez urzędników do niej należących — do wykonywania jej działań i wystawiania takich dokumentów szczególnie upoważnionych — równie w rzeczach urzędowych; c) akta sporządzone w krajach zagranicznych przez osoby, do wystawiania takich dokumentów urzędowych publicznych upoważnione — w sposobie, w każdym kraju zwyczajnym, zalegalizowane; d) protesta wexlowe przez należnie przybranych no-

taryuszów, oraz sporządzane przez nich dokumenta wedle wskazanych przepisów, o ile do takowych wedle ustaw w jednym, lub drugim kraju obowiązujących przywiązana jest moc publicznego dowodu; e) księgi należycie mianowanych stręczycieli (Sensalen); f) księgi urodzin, małżeństw i zejścia prowadzone przez plebanów w formie przepisanej.

§. 181.

Dokumentom piśmiennym dana będzie wiara przeciw temu, który je wystawił.

§. 182.

Dokumentom prywatnym, zdziałanym w formach, szczególnemi ustawami w pewnych przypadkach wymaganych, dana będzie wiara przeciw wystawicielowi, chociażby je tylko własnoręcznie podpisał. Obligom jednak, od chwili zaprowadzenia tyczących się ustaw wystawionym, lub na przyszłość wystawić się mającym wtedy jedynie zupełna wiara dana być ma, jeżeli je wystawiciel własnoręcznie pisał i podpisał, lub, jeżeli takowe obok podpisu wystawiciela podpisane są jeszcze przez dwóch świadków, wedle ustawy niniejszjej wiarogodnych.

§. 183.

Oblig, wedle tych wymogów wydany, dowodzi zawsze przeciw onego wystawicielowi; zarzut przeto niewyliczonych pieniędzy nie pociąga za sobą téj następności, aby posiadacz obligu obowiązany był do stawiania innego jeszcze dowodu, lecz wystawiciel, jeżeli mniema, że na téj zasadzie treść obligu zaprzeczyć może; winien dowodzić, iż pieniędzy nie wyliczono.

§. 184.

Jeżeli dokument składa się z wielu arkuszy; należy je przezwłóc nicią lub sznurkiem, końce tychże twardym lakiem umocnić, i na tém pieczęć wystawiciela wycisnąć; w przeciwnym razie arkusz, któryby podsuniętym być mógł, na żadną nie zasługuje wiarę.

§. 185.

Jeżeli wystawiciel dokumentu prywatnego takowego podpisać nie może; wówczas podpisanym będzie przez dwóch świadków, z których jeden imię i nazwisko wystawiciela napisze, wystawiciel zaś podpis takowy stwierdzi przez położenie znaku swęj ręki.

§. 186.

Nikt pod odpowiedzialnością własną i karą nie powinien podpisywać się za świadka na dokumencie jakimkolwiek, jeżeli mu wystawiciel nie oznajmił, że dokument wystawiony zgadza się z jego wolą. Aby zaś świadkowie wiedzieli o osnowie podpisanego przez siebie dokumentu; tego prawo nie wymaga.

§. 187.

Dokument prywatny jednostronnie sporządzony nie stanowi żadnego dowodu na korzyść tego, przez którego jest spisany.

§. 188.

Jednakże księgi upoważnionych do prowadzenia handlu, przez których rozumia się także fabrykanci i aptekarze, stanowią pół dowodu, jeżeli zachowane są w tym względzie następujące wymogi: a) wszelkie pozycje w księdze kassowej (Strazzenbuch) i dzienniku notowane, winny być zapisywane do księgi handlowej, bez wszelkiej zmiany i poprawek własnoręcznie przez kupca, lub powiernego w handlu, z tem iż księgami obeznanego, do tej czynności oddzielnie utrzymywanego, sama zaś księga w tymże samym czasie inną ręką zapisywaną być nie może; b) księga handlowa obejmować ma w porządku to wszystko, co się od kupca, równie jak to, co się jemu od kogo należy; c) wyrażać winna jasno rok i dzień, oraz osoby, którym lub od których co pożyczono; d) pozycja w tę księgę zapisana, powinna być rzeczą, należącą do handlu, co zaś do handlu nie należy; w téjże księdze znajdować się nie powinno; e) księga taka prowadzoną być winna w języku niemieckim, włoskim, francuskim, lub w języku w kraju używanym, oprócz tego; f) kupiec winien mieć dobre imię, jeżeliby więc kiedy upadł; niewinność jego zupełnie udowodnioną być ma.

§. 189.

Takowy jednak półdowód służy księgom handlowym wedle przepisów prawa prowadzonym, jedynie do roku i sześciu miesięcy; — przeciąg owego roku liczy się od dnia pozostałego długu, czas zaś sześciomiesięczny od chwili upłynionego roku. Kupiec winien przeto po upływie jednego roku sporządzić wykaz zaległych pretensyi, i żądać od dłużnika, aby go podpisał; w

przeciwnym zaś razie winien najdalej przed upływem owych sześciu miesięcy działać sądownie, a to pod utratą dowodu z tychże ksiąg. Zostawia się to jednak woli kupca, czyli po upływie roku w ciągu sześciu miesięcy bieżących, prawem przepisanych ze skargą przeciw dłużnikowi wystąpić, czyli też na jego podpisie sporządzonego wedle ksiąg handlowych wykazu przypadającej sobie należności, poprzestać chce.

§. 190.

Jeżeli cudzoziemiec handlem trudniący się występuje przeciw kupcowi tutejszemu na zasadzie swych ksiąg handlowych, prowadzonych wedle przepisów ustawy tego kraju, do którego należy; wówczas zachowaną być winna ścisła wzajemność; księgi przeto handlowe cudzoziemca mają przeciw kupcom tutejszym moc półdowodu wtedy i tak długo, jeżeli cudzoziemiec wykaże, że w kraju, do którego należy, księgom handlowym tutejszym moc dowodu jest przyznana.

§. 191.

Równie księgi rzemieślników mają moc pół dowodu, jeżeli są w nich zachowane następujące wymogi: a) jeżeli rzemieślnik ma dobre imię; upadły przeto winien udowodnić zupełnie swą niewinność. Oprócz tego winien; b) prowadzić porządną dziennik; c) zapisywać wszystko, co się od niego, lub jemu od kogo należy; d) wyrazić jasno rok i dzień oraz osoby, które u niego robotę zamówiły, i te, którym odstawioną była, nakoniec; e) pozycja winna być w dziennik należycie wciągniętą i wynikać z roboty, która była dostarczoną; z resztą co do czasu, przez który księgi rzemieślników moc półdowodu mają, należy zachować to, co przepisano w paragrafie poprzednim o księgach kupieckich.

§. 192.

Dokumenta nie wyciągowo, lecz w całości komunikowane być winny, jeżeli więc czerpane są z ksiągi zawierającej w sobie wiele różnych czynności, a ze sobą w związku rozdzielnych będących; wówczas odpis całego ustępu do przedmiotu sporu odnoszącego się, udzielonym być winien.

§. 193.

Stawiający dowód przez dokumenta, winien dozwolić stronie przeciwniej przejrzenia dokładnego i rozważnego oryginałów, a to

sądownie lub zasądownie; jeżeli tego żąda w połowie terminu do złożenia pisma wywodowego, prawem zakreślonego. Po upływie połowy tegoż terminu, zarzut, że oryginał ma wady widoczne, nie znajduje miejsca. Tylko w postępowaniu słowném można na audyencyi żądać dozwoleń takowego przeglądu.

§. 194.

Handlem trudniący się, fabrykanci i aptékarze nie są obowiązani dawać do przeglądu swe księgi w Sądzie nie znajdującym się w miejscu, w którym handel prowadzą.

§. 195.

Oryginały, przeciw którym nie zachodzi żaden zarzut co do wad widocznych, zostawione być winny w ręku ich posiadacza, inne zaś przez obydwie strony opieczętowane być mają, aby później przy rozpoznawaniu tychże sądowém w takim samym stanie, w jakim się przy zasądowym przeglądzie znajdowały, bez wszelkiej odmiany Sądowi przełożone być mogły.

§. 196.

Stronie, przeciw której stawiane są dokumenta, służy prawo żądania, aby sądownie przeglądane były, nie tylko w tym przypadku, gdy przy zasądowém oglądaniu tychże okazały się oryginały, ulégające podejrzeniu, i opieczętowane zostały, ale oraz wtedy, jeżeliby zasądowego tychże przeglądania odmówiono; winna jednak strona domagać się tego najdalej w dniach trzech po upływie połowy terminu zakreślonego do złożenia pisma wywodowego, w przeciwnym razie oryginały bez żadnego dalszego kroku uważanemi będą za nie ulégające podejrzeniu.

§. 197.

Sąd winien w tym celu wyznaczyć skrócony termin do audyencyi. Jeżeliby strona obowiązana do okazania oryginałów takowych nie okazała; wówczas ani przy inrotulacji aktów składanemi być mogą, ani na takowe żadna uwaga zwracana być nie powinna; jeżeliby jednak strona przeciwna nie stawiała się na audyencyi; wówczas za nie ulégające żadnemu podejrzeniu uważanemi być mają.

§. 198.

Po przejrzeniu oryginałów winien Sąd w rozwiązaniu prośby, na którą wyznaczył termin do audyencyi, wyrazić jasno i dokładnie, które oryginały podane są za niepodważane, a które za ulégające podejrzeniu; wszystkie oryginały pozostawić należy w ręku okaziciela, wyjawszy oryginały podejrzone, których sądowego złożenia domaga się strona przeciwna aż do rozstrzygnięcia głównego procesu.

§. 199.

W tym przypadku winny obydwie strony, nie wdając się wcale w przedmiot sporu główny rozprawiać się jedynie co do pytania, czyli oryginał, o który idzie, zachowanym być ma w Sądzie; Sąd zaś winien takowy dokument zatrzymać aż do wydania w tym względzie swjej decyzji; a dopiero potem orzec co do dalszego zachowania sądowego, to, co z prawa wypada.

§. 200.

Jeżeliby ten, który przejrzenia oryginałów domagał się, nie postrzegał żadnych wad widocznych, albo złożenia oryginałów podejrzanym nie żądał, albo okaziciel oryginałów za podejrzone uważanych, oświadczył gotowość złożenia ich do składu sądowego aż do rozstrzygnięcia przedmiotu głównego; wówczas nie zachodzi potrzeba, aby się strony w tych trzech przypadkach rozprawiły na audyencyi, lecz dosyć jest, aby wnioski czyniły w swych pismach wywodowych. W każdym jednak przypadku winien odwołujący się do takiego dokumentu, którego oryginał uważanym jest za podejrzanym, starać się o to, aby takowy załączonym był przy inrotulacji aktów; w przeciwnym bowiem razie podejrzenie uważanem byłoby za uzasadnione przy rozpoznaniu procesu.

§. 201.

Jeżeli komu dokument zaginął; wówczas służy mu prawo przy dokładném opisaniu tegoż dokumentu żądać od Sądu polecenia każdemu, posiadac go mogącemu, aby o tem doniósł, tem pewniej, że w razie nie zadosyć uczynienia temu poleceniu, dokument uznany będzie za pozbawiony wszelkiego skutku.

§. 202.

Sąd odebrawszy takowe podanie, winien wysłuchać stronę za zobowiązanie z tegoż dokumentu odpowiedzialną, a jeżeliby też

strona nie przedstawiała żadnych gruntownych przeciw temu zarzutów; winien wezwać wszystkich, w których rękę ten dokument znajdować się może, i tymże polecić, aby go w przeciągu roku okazali, ile że w razie przeciwnym takowy za pozbawiony wszelkiej mocy uważany, a wydawca onego do żadnego wcale wyводу i odpowiedzi w tym przedmiocie obowiązany nie będzie.

§. 203.

Wezwanie takowe tak samo, jak każde inne publiczne wezwanie obwieszczonem być ma, a po bezskutecznym upływie terminu oznaczonego, dokument za umorzony uznany być winien.

§. 204.

Jeżeli komu bez winy przeciwnika jaki dokument zaginął; wówczas może on dowodzić treści tegóż dokumentu na inną drogę prawną; jeżeliby zaś owego dokumentu z winy przeciwnika pozbawionym został, a treść onego przez żadną stronę w inny sposób wykazać się nie dała; wówczas może Sąd dozwolić, aby treść jego zaprzysiął ten, któremu zaginął.

§. 205.

Jeżeli dokument staje się nieczytelny; wówczas posiadaczowi onego, równie, jak każdej stronie interessowanej, służy prawo żądać sądowego odnowienia tegóż dokumentu, wezwać jednak należy do tego wszystkich, przeciw którym za dowód służyć ma.

§. 206.

Jeżeli wezwani żadnych nie wniosą zarzutów; dokument odnowionym być winien, a odnowiony tym sposobem, przeciw nim moc oryginału mieć będzie. Jeżeliby zaś poczynione były zarzuty; wówczas rozstrzygnąć je wprzód należy.

§. 207.

Jeżeli kto zaprzecza, aby dokument ręką jego był pisany; wówczas służy prawo stronie przeciwnej odeprzeć ten zarzut albo przez porównanie dokumentu z innymi pismami własnoręcznymi zaprzeczającego, lub przez postępowanie na inną drogę, a w każdym przypadku nawet przez wskazanie przysięgi.

§. 208.

Jeżeli jedna ze stron twierdzi, że dokument składany jest pismem własnoręcznem już zmarłego, a druga, przeciw której za dowód jest stawionym, tego zaprzecza; wówczas stawiający taki dowód obowiązany jest odeprzeć zarzut, przez porównanie pism, a w razie potrzeby przez wskazanie przysięgi, lub też na inną drogę.

§. 209.

O ile porównanie pism zasługuje na wiarę; o tém sądzić należy wedle zachodzących okoliczności.

Rozdział XIV.

O dowodzie zwyczajnym przez świadków.

§. 210.

Nikt nie może przystępować do dowodu przez świadków, jeżeli takowy wyrokiem przedstanowczym dopuszczony nie jest.

§. 211.

Do zupełnego dowodu, który jednie przez świadków ustanowiony być ma, potrzeba jednozgodnego zeznania dwóch świadków wiarogodnych. Jeżeli jednak już inne, aczkolwiek same przez się, niedostateczne dowody przywiedziono; wówczas zeznanie jednego świadka wiarogodnego oraz wielu, a nawet jednego podejrzanego może posłużyć do uzupełnienia dowodu. Może nawet być ustanowionym dowód zupełny przez wielu podejrzanym świadków; w takich przypadkach winien Sąd ocenić zupełność dowodu wedle dokładnego rozważenia wszelkich okoliczności.

§. 212.

Jeżeli zaofiarowany przez jedną lub drugą stronę dowód przez świadków albo sam przez się, albo obok innych sposobów dowodzenia, może się stać zupełnym, a okoliczności dowodzonemi być mające, spór rozstrzygają; wówczas dowód takowy każdego czasu wyrokiem przedstanowczym dopuszczony być winien.

§. 213.

W wyroku przedstanowczym winien Sąd jasno wyrazić, którzy z wymienionych świadków których liczba żadnej stronie

b) przepisany być nie może dopuszczeniem zostają do dania świadectwa, a którzy są wyłączonymi, tudzież na które artykuły dowodowe świadkowie wysłuchani być mają, a które z temiż artykułami mieszanymi być nie mogą. Sąd przeto nie może się potem wdawać w dalsze oznaczenie okoliczności, ani w rozstrzygnięcie warunkowe sporu głównego, lecz winien tylko owych świadków, którzy wedle paragrafów następnych wyłączeniu ulegają, lub na artykuły niedopuszczone są przedstawieni, od zeznania wyłączyć, a tém samém artykuły dowodowe nie należące do rzeczy wypuścić, a co do artykułów dowodowych jedynie tylko numeru dopuszczonych, lub wypuszczonych artykułów wyrazić.

§. 214.

Ci, którzy dla usposobienia swego fizycznego lub umysłowego o niewątpliwą prawdę czynu żadnej nie mogli powziąć wiadomości, lub takowej niewątpliwie przedstawić nie mogą, a tém samém i nie liczący jeszcze lat czterdziestu — jedynie tylko za zezwoleniem strony przeciwnej do złożenia świadectwa pod przysięgą przypuszczonemi być mogą — w przeciwnym bowiem razie wprost odrzuconemi być winni.

§. 215.

Zupełnie odrzuconemi być winni i w razie uczynienia zarzutu przez stronę przeciwną jako świadkowie do wykonania przysięgi nigdy dopuszczonemi być nie mogą uznani za winnych zbrodni kryminalnej wynikającej z oszustwa (to jest: aby kogo przyprawić o szkodę bez jego wiedzy) lub z chciwości zysku, wyjawszy takie czynności, do których jako świadkowie byli użyli wprzód, zanim popadli w śledztwo.

§. 216.

Równie odrzuconemi będą i po uczynionym przez stronę przeciwną zarzucie, jako świadkowie do wykonania przysięgi dopuszczonemi być nie mogą: a) wszyscy krewni w linii wstępnej i zstępnej; b) mąż i żona; c) ci, którzy w tej samej sprawie byli albo są adwokatami strony, która ich na świadków powołuje; d) spodziewający się bezpośrednio lub pośrednio jakiejś korzyści z procesu, lub zostający w obawie poniesienia jakowej szkody. Mogą jednak osoby w tym paragrafie wymienione, powołanemi

być na świadków dla uzupełnienia dowodu — w tych wszystkich przypadkach, w których także strona stawiająca dowód przez świadków do przysięgi uzupełniającej przypuszczoną być może.

§. 217.

Podjeżdzanemi są, lecz odrzuconemi być nie mogą: a) stryjeczni, wujeczni i cioteczni strony, dowód przez świadków stawiającej, lub z nią w linii pobocznej bliżej jeszcze spokrewnieni; b) w tymże samym stopniu powinowaceni; c) służący za swoim panem lub za swoją panią, dopóki zostają w służbie; d) żyd za żydem przeciw chrześcianinowi; e) ci, którzy jeszcze nie skończyli lat osiemnastu wieku swego; f) ci, którzy skończyli już lat osiemnaście, lecz zeznawać mają o tém, co się wydarzyło przed dopełnieniem tychże lat; g) żyjący ze stroną przeciwną w wielkiej nieprzyjaźni; h) wszyscy uznani za winnych zbrodni kryminalnej, lubo nie wynikającej z oszustwa, ani chciwości zysku.

§. 218.

Ci, którzy popadli w śledztwo co do zbrodni kryminalnej, jednakże niewinność swoją zupełnie wykazali, nie są świadkami podejrzanemi, lecz uważanemi będą za takich, jeżeli są uwolnionemi i wypuszczonemi jedynie tylko dla braku dostatecznego dowodu.

§. 219.

O ile świadkowi podejrzanemu wiara daną być może, o tém po dokładnem rozważeniu wszelkich okoliczności sądzić należy.

§. 220.

Ten, który do dowodu przez świadków dopuszczonym został; winien, jeżeli żadna ze stron nie odwołuje się do Sądu wyższego, w dniach trzech po upływie terminu do podania uciążliwości zakreślonego, to jest przed upływem dnia osiemnastego, lub, jeżeli wyrok zapadł w ostatniej instancji, w ciągu dni czterdziestu przystąpić do dowodu, w przeciwnym bowiem razie, w tymże dowodzie upada. W tym przeto celu winien podać artykuły dowodowe, wyrokiem przedstanowczym wskazane, wymienić przypuszczonych świadków, i przy każdym zanotować, na które artykuły słuchanym być ma, wreszcie upraszać, aby do wysłuchania świadków dzień, godzinę i miejsce wyznaczono. Jeże-

liby strona, dowód przez świadków stawiająca imion i nazwisk jednego, lub drugiego świadka, wyrokiem przedstanowczym dopuszczanego nie podała; wówczas pominiętych tym sposobem już więcej stawiać nie może.

§. 221.

Jeżeli który ze świadków wyrokiem przedstanowczym dopuszczonych w międzyczasie aż do ich wysłuchania umiera; a strona stawiająca taki dowód innego w miejsce zmarłego do złożenia świadectwa tak samo uprzymiotnionego stawicby mogła; wówczas wolno jej, podać prośbę w terminie do przedsięwzięcia tego dowodu oznaczonym, aby świadek przedstawiony przypuszczonym został. Sąd winien w tym przedmiocie wyznaczyć termin do audyencyi, a po wysłuchaniu stron orzec co do tego żądania.

§. 222.

Jeżeli powołani świadkowie ulęgają bezpośrednio władzy tego Sądu, w którym toczy się proces; wówczas winien tenże Sąd końcem przesłuchania świadków wyznaczyć do audyencyi termin do okoliczności zastosowany, lecz nie dłuższy, jak dni trzydziestu, a to bez różnicy, czyli świadkowie przez niego samego, czyli też przez delegowanego przesłuchanemi być mają.

§. 223.

Decyzja Sądu wyznaczająca termin do audyencyi winna być doręczoną stronie przeciwnej w ciągu dni trzech, wraz z odpisem artykułów dowodowych. Stronie przeciwnej wolno jest, podać na tejże audyencyi tak zwane interrogatoria; jeżeliby zaś takowych nie podała, świadkowie mimo tychże wysłuchanemi, później zaś żadne pytania okoliczne przyjętemi nie będą.

§. 224.

Żadne inne pytania ogólne czynione nie będą, oprócz następujących: a) jakie imię i nazwisko świadka; b) wiele lat liczy; c) jaki jego stan, zatrudnienie i charakter; d) czyli nie jest krewnym lub powinowatym strony, która go powołuje; e) w jakim stopniu; f) czyli ze stroną przeciwną nie zostaje w wielkiej nieprzyjaźni; g) na czem takowa zawisła; h) czyli z owego procesu nie spodziewa się jakiej korzyści, lub nie obawia jakiej szkody;

i) na czem jedno lub drugie zależy; k) czyli mu czego nie obiecano lub nie dano za jego świadectwo; l) co i przez kogo?

§. 225.

Świadkowi, pomimo niepodania żadnych interrogataryów zadane być winny z urzędu powyższe pytania ogólne, a oprócz tego, przy każdym artykule dowodowym, który świadek potwierdza, zapytanym być winien: z kąd ma o tém wiadomość; — na niejasnej odpowiedzi, np: „wiem o tém, lub téjże podobnej poprzestać nie należy.“

§. 226.

Sędzia dochodzić winien jasnej przyczyny owęj wiadomości, chwiałyby nawet żadne o to pytania podane nie były. Świadek, któryby na jaką okoliczność żadnej takiej nie wskazał przyczyny, nie zasługiwałby wcale na wiarę co do téjże okoliczności.

§. 227.

Jeżeli świadkowie nie ulęgają bezpośrednio władzy Sądu, w którym toczy się proces; wówczas winien Sąd podaną prośbę z przyłączeniem artykułów dowodowych o przesłuchanie świadków, pod władzą innego Sądu zostających, wezwać tenże Sąd przez wystosowaną w tym celu odezwę, aby takowych świadków przesłuchał, i zeznania tychże nadesłał, oświadczając zarazem wezwanemu Sądowi, iż kosztą należne zwróconemi będą. Dla tego strona, stawiająca świadków, winna do proźby tyle odpisów artykułów dowodowych przyłączyć, ile jest Sądów, które różnych świadków przesłuchać mają. Jeżeliby zaś który świadek zostawał pod władzą sądową jednej ze stron spór wiodących; wówczas nie przez Sąd właściwy co do swęj osoby, lecz przez ten Sąd, w którym toczy się proces, przesłuchanym, lub do jego przesłuchania Sąd najbliższy wezwanym być winien.

§. 228.

Jeżeli przychyłono się do uczynienia odezwy, wówczas decyzją w tym przedmiocie wraz z odpisem artykułów dowodowych w ciągu dni trzech doręczyć należy stronie przeciwnej, ta zaś podać winna ze swęj strony interrogatoria, najdalej w dniach czterech, które do odezwy Sądu w tym przedmiocie skutecznie się mającej wraz z artykułami dowodowymi załączone być mają.

§. 229.

Jeżeliby w pomienionym przeciągu czasu żadnych nie podano interrogatoryów; wówczas odezwa Sądu wraz z artykułami dowodowymi, oraz pytaniami ogólnemi wedle §. 224 czynić się mającemi, do miejsca swego przeznaczenia niezwłocznie przesłana być ma, z tém dołożeniem, aby świadek przy odpowiedzi co do każdego artykułu dowodowego w sposobie twierdzącym, zapytanym także był, na czém wiadomość swoją gruntuje.

§. 230.

Sąd, odebrawszy w tym przedmiocie odezwę, winien wezwać świadków z urzędu, przyjąć od nich zeznania i takowe przesłać niezwłocznie Sądowi, w którym toczy się proces.

§. 231.

Jeżeliby przesłuchanie świadków, ulęgających władzy tego samego Sądu, nie było skutecznionem w ciągu dni czternastu, rachując od dnia wykonanej przez świadka przysięgi, albo w przesłuchaniu świadków, innej władzy sądowej podlegających, zachodziła jaka opieszałość; wówczas strona, stawiająca świadków, może o tém donieść Sądowi, w którym proces toczy się; ten zaś winien postarać się o przyspieszenie wysłuchania świadków albo przez zagrożenie im stosowną karą albo przez zawiadomienie przełożonego tego Sądu, który ich przesłuchać ma.

§. 232.

Wezwany na świadka przez Sąd przełożony winien swoje świadectwo złożyć, do czego w razie potrzeby przez karę pieniężną lub innego rodzaju zniewolonym być może.

§. 233.

Każdy świadek winien po napomnieniu go poprzedniem o skutkach krzywoprzysięstwa przed wysłuchaniem, wykonać przysięgę na to, że o tém wszystkiem o co zapytanym będzie, bez żadnej ogródki umysłowej, lub dwuznaczności, to jest: nie mówiąc inaczej, jak myśli, i nie myśląc inaczej, jak mówi, powie czystą prawdę, nie uwodzić się przychylnością dla jednej, a nieżyczliwością dla drugiej strony, nie wcale nie zamilczając; — przysięże nad to, że zeznań swioch nikomu nie wyjawia, dopóty, dopóki takowe przez sam Sąd oznajmione nie będą. Zresztą

wolno jest każdej stronie stawiać przy składaniu téj przysięgi, albo osobiście, albo przez swego pełnomocnika.

§. 234.

Sposób zwracania uwagi na skutki krzywoprzysięstwa zostawia się roztropności Sądu, który się w tym względzie do wykształcenia osób zastosować ma.

§. 235.

Przysięgający, czyli jest duchownym lub świeckim; mężczyzną lub kobietą, winien przy składaniu przysięgi podnieść do góry wielki palec i dwa pierwsze palce prawej ręki.

§. 236.

Przysięgać należy w wyrazach: „Tak mi Boże dopomóż!“ — Tylko przy odbieraniu przysięgi od żydów zachowany być winien na przyszłość tenże sam sposób i ta sama forma przysięgi, która na teraz jest używana.

§. 237.

Każdy świadek winien być słuchanym w nieobecności stron i drugich świadków, zeznania przyjmowane być winny wedle porządku artykułów dowodowych, po których zaraz interrogatorya do każdego artykułu dowodowego należące, następować, a zeznania o ile być może, własnymi wyrazami świadka zapisywanymi być mają; takowe po ukończeniu tychże świadkowi do odczytania podanemi, lub onemu przynajmniej odczytanemi, i przez niego podpisanemi być winny. Jeżeli zaś świadek pisać nie umie; wówczas przybrany być ma taki, któryby imię i nazwisko świadka podpisał; świadek zaś na takowym podpisie znak swój położy.

§. 238.

Jeżeliby świadek w czasie odczytania swego zeznania miał co odmienić, lub dodać, o tém w końcu własnymi jego wyrazami należy uczynić wzmiankę. W samem zaś zeznaniu nie odmienianym, ani dodawanem być nie może.

§. 239.

Świadkom, mieszkającym w miejscu, w którym przesłuchaniami zostają, nie należy się za ten czas żadne wynagrodzenie, wyjąwszy, jeżeli są wyrobnikami; w którym to przypadku wedle

zdania Sądu za stracony czas wynagrodzonymi być mają; tym zaś, którzy w tém samém miejscu nie mieszkają, należy także zapłacić za jazdę, jeżeli tego ich stan, albo zdrowie wymaga, a oraz i umiarkowaną nagrodę dzienną, którą Sąd, przesłuchujący świadka, oznaczyć ma od tego, który świadka powołuje.

§. 240.

Świadkowie zeznawać powinni w Sądzie; zostawia się to jednak roztropności Sądu, którzy świadkowie dla choroby, lub ważnych przyczyn, w swém mieszkaniu przesłuchanymi być mają.

§. 241.

Jeżeli strona jedna przypuszczoną zostaje do dowodu przez świadków; u strona przeciwna wprowadza odwód ważny; wówczas należy dla niej zastrzédz takowy w tymże samym wyroku przedstanowczym, w którym świadkowie przypuszczeni, i artykuły dowodowe wyrażone być mają; strona jednak winna przystąpić do odvodu w ciągu dni czterdnastu, rachując od dnia doręczenia jej artykułów dowodowych, w przeciwnym razie odwód już nie znajduje miejsca.

§. 242.

W odwodzie tymże samym sposobem, jak w dowodzie postępować należy.

§. 243.

Po wysłuchaniu wszystkich świadków, w artykułach dowodowych wymienionych, i nadesłaniu ich zeznań, winien Sąd, oznajmić to publicznie przez kartę dzienną, z tém dołożeniem, że wolno jest każdej stronie powziąć odpisy tychże zeznań; kancelarya zaś winna jest na odpisach zanotować dzień, w którym wyjęte być były powinny.

§. 244.

Strona dowodząca przez świadków może wprawdzie żądać, aby bez dalszego postępowania akta zainrotulowano, i w tym przedmiocie orzeczono; lecz wolno jej także wystósować pismo dowodowe. Winna jednak podać takowe w ciągu dni czterdnastu, rachując od dnia, w którym odpisy zeznań świadków powziąć należało; w przeciwnym bowiem razie pismo dowodowe już więcej przyjętém być nie może.

§. 245.

Jeżeli dowodzący przez świadków pismo dowodowe w swym czasie podał; należy go doręczyć stronie przeciwniej do wniesienia excepcyi, która w dniach czterdnastu podana być ma. Nawet w tym przypadku, gdy dowodzący przez świadków żadnego pisma dowodowego nie podał; wolno jest stronie przeciwniej podać swe pismo, końcem czerpania na stronę swoją dowodów z nastąpionych zeznań. Ten, który stawiał dowód przez świadków, już więcej słuchanym być nie może, wszelako pismo strony przeciwniej podane być winno w ciągu dni czterdnastu po upływie terminu, stronie stawiającej dowód przez świadków, do podania pisma dowodowego oznaczonego, rachując. W przeciwnym razie już więcej przyjętém być nie może.

§. 246.

W żadném z tychże pism nie można przytaczać takiej okoliczności czynu, lub dowodu, które przed wyrokiem przedstanowczym przytaczane nie były. W przeciwnym razie na takową nowość najmniejszy wzgląd mianym nie będzie.

§. 247.

Oprócz pomienionych dwóch pism, żadne inne dozwoloném być nie może.

Rozdział XV.

O dowodzie na wieczną pamiątkę.

§. 248.

Każdy, któremu przeciw komukolwiek bądź służy prawo, nawet warunkowe, nie mając na to w ręku żadnego pisemnego dowodu, może domagać się od niego aby mu na jego własny koszt dokument na piśmie wystawił.

§. 249.

Jeżeli mu odmówiono wystawienia żadanego dokumentu na piśmie; wówczas może on podać skargę obejmującą żądanie, prawu jego odpowiednie.

§. 250.

Jeżeli się kto obawia, aby przeciw niemu ktokolwiekby nie wystąpił z taką skargą, przeciw której ważne ma zarzuty lecz nie oparte na żadnym pisemnym dowodzie; wówczas może on żądać od drugiego, dowodu na piśmie, a w razie odmówienia takowego, działać o to na drodze sądowej.

§. 251.

Każdemu, który z jakiejkolwiekby przyczyny ma powód obawiania się, aby mu nie ubył świadek do ocalenia lub obrony jego prawa; mocen jest żądać, aby tenże świadek w ciągu procesu, a nawet przed onego rozpoczęciem na wieczną pamiętkę przesłuchanym został.

§. 252.

Prośba o dopuszczenie dowodu na wieczną pamiętkę wniesiona być winna przed ten Sąd, w którym spór o tóż prawo popierałby wypadało, a do zachowania którego, lub obrony takowy dowód byłby potrzebnym.

§. 253.

Sąd winien w tym przedmiocie wysłuchać stronę przeciwną w terminie wyznaczyć się mającym do audyencyi, a następnie orzec, czyli zachodzi przypadek, w którym dowód na wieczną pamiętkę znajduje miejsce, oraz, którzy świadkowie i na jakie artykuły dowodowe przesłuchanymi być mają. Jeżeli Sąd dowodu na wieczną pamiętkę dopuszcza, postępować należy tak, jak postanowiono w rozdziale poprzednim.

§. 254.

Jeżeliby zwłoka groziła niebezpieczeństwem tak dalece, iż przepisu w paragrafie poprzednim postanowionego dopełnić nie można; lub jeżeliby w chwili przystąpienia do dowodu na wieczną pamiętkę nie było wiadomo, kto jest właściwie stroną przeciwną; wówczas świadkowie jedynie tylko na artykuły dowodowe przesłuchanymi być mogą; sąd jednak winien czynić z urzędu zapytania ogólne i przy każdym artykule dowodowym nalegać z urzędu, na czém świadek swą wiadomość gruntuje. Wolno jednak stronie przeciwniej i w takim przypadku podać interrogatorya nawet jeszcze w swém ostatniem piśmie wywo-

dowem, i żądać, aby świadek przy zwróceniu uwagi na poprzednio już przez niego wykonaną przysięgę na takowe przesłuchanym został. Zeznania świadków w przypadkach w tym paragrafie namienionych, opieczetowanymi i w Sądzie złożonemi być winny, i takowe wtedy jedynie otwartymi być mogą, jeżeli Sąd wyrokiem przedstanowczym dowodu przez tych tylko świadków na wieczną pamiętkę przesłuchanych, dopuścić, lub przesłuchanie więcej świadków dopuszczonych już skutecznionem zostało.

Rozdział XVI.

o summarycznym dowodzie przez świadków.

§. 255.

Jeżeli strona składa wydane sobie świadectwa na piśmie, odnoszące się do jednej, lub wielu okoliczności czynu, a strona przeciwna zezwala, aby takowe świadectwa zaprzysiężone były, a zarazem prawa czynienia interrogatoryów zrzekła się; wówczas tak w postępowaniu słownem, jako też i piśmiennym już nie przesłuchanie świadków w formie zwyczajnej, lecz zaprzysiężenie złożonych świadectw orzeczonem być winno. W postępowaniu jednak słownem wolno jest Sądowi za zezwoleniem strony przeciwniej wezwać świadków, aby się stawili osobiście na audyencyi; zeznania tychże w obecności obydwóch stron stósownie do §. 20 protokularnie przyjąć, i pomijając postępowanie zwyczajne w tymże dowodzie zaprzysiężeniu złożonych świadectw dać miejsce.

§. 256.

Po orzeczeniu, dającem miejsce zaprzysiężeniu pokładanych świadectw pisemnych, lub ustnie złożonych, winna strona dowód takowy stawiająca w dniach trzech po przejściu zapadłego wyroku sądowego w rzecz osądzoną to jest: przed upływem dni osiemnastu, lub, jeżeli wyrok zapadł w ostatniej instancyi w ciągu dni czternastu, podać prośbę o wyznaczenie terminu do

audyencyi końcem odebrania téj przysięgi, w przeciwnym razie dowód takowy upada.

§. 257.

Na audyencyą winny być wezwane obydwie strony i świadkowie; wszelako przysięga odebrana być ma, chociażby jedna ze stron, lub obydwie nie stanęły.

§. 258.

Jeżeliby zaś świadkowie nie stawili się na audyencyi; wówczas winni być do tego znagleni przez karę pieniężną lub inny rodzaj kary; jeżeliby zaś nie chcieli dobrowolnie zaprzysiąc swych świadectw w Sądzie, w którym spór toczy się; wówczas strona stawiająca taki dowód, winna podać prośbę o termin do audyencyi w tym Sądzie, któremu ciż świadkowie podlegają.

Rozdział XVII.

O dowodzie przez biegłych.

§. 259.

Dowód przez biegłych (przez których rozumieją się tylko ci, którzy posiadają dostateczne uzdatnienie do ocenienia stanu rzeczy, przedmiotem sporu będącej) nie może być przedsiębranym tylko za poprzednim wyrokiem przedstanowczym, lub decyzją sądową; Sędzia zaś nie powinien go dopuszczać, jak tylko w razie uznania tego potrzeby, to jest po dostatecznym rozpoznaniu rzeczy spornej.

§. 260.

Dowód ten dopuszczonym zostaje przez decyzją sądową na prośbę jednej, lub drugiej strony: a) jeżeli zachodzi obawa, aby się nie zmieniła postać rzeczy wprzód, zanim takowa przez Sąd dostatecznie rozpoznana będzie; b) jeżeli zwłoka zagraża niebezpieczeństwem tego rodzaju; że strona przeciwna w tym przedmiocie wprzód wysłuchana by być nie mogła; lub c) jeżeli po wysłuchaniu strony przeciwnéj obydwie na dopuszczenie tego dowodu zgadzają się.

§. 261.

Jeżeli takowy dowód dopuszczonym zostaje wyrokiem przedstanowczym; wówczas winna strona stawiająca ten dowód podać w czasie w §. 227 i §. 263 zakreślonym o wyznaczenie terminu do audyencyi; w przeciwnym bowiem razie upada w tym dowodzie. Sąd winien do obejrzenia przedmiotu spornego wyznaczyć dzień, godzinę miejsce i biegłych, a w razie potrzebnym, jeżeliby sam nie mógł przedsięwziąć naocznego obejrzenia, dolegować jednego, lub dwóch członków sądowych. Jeżeli jednak znajdują się w miejscu biegli do takich czynności ustanowieni; wówczas nie może Sędzia mianować innych, ani takich, którzy wedle stanu swego, urzędu, lub zatrudnienia nie zajmują się publicznie sztuką lub nauką, z którą rzecz sporna zostaje w związku, — jeżeli się sami na to nie zgadzają.

§. 262.

Sąd dopuszczając takowego dowodu przez decyzją, winien w téjże oznaczyć dzień do audyencyi, a zarazem mianować biegłych, i członków sądowych, których deleguje do téj czynności.

§. 263.

Do takiej czynności nie może być mianowanym żaden biegły, któryby jako świadek w tymże samym przedmiocie spornym odrzuconym być mógł, lub ulegał tylko podejrzeniu; jeżeliby zaś Sąd mianował takiego biegłego; wówczas wolno jest każdej stronie podać prośbę o jego wyłączenie i mianowanie innego. Winna to jednak uczynić w połowie terminu zakreślonego do audyencyi w przedmiocie naocznego obejrzenia odbyć się mającej; w przeciwnym bowiem razie już więcej ze swym zarzutem słuchana być nie może.

§. 264.

Jeżeli więc biegły przez jedną lub drugą stronę wyłączonym, i w tym względzie powód dostateczny przytoczonym zostaje; wówczas winien Sędzia w miejsce tegóż biegłego wyznaczyć innego niezwłocznie, o czém jednak strona przeciwna należy zawiadomiona być winna.

§. 265.

Sąd dając miejsce obejrzeniu naocznemu, winien zarazem oznaczyć stosowną ilość na koszt do odbycia téj czynności, które w razie nie ułożenia się strony z Sędzią i biegłymi o ilość tychże, od strony dowód ten stawiającej ściągnięniemi być mają, a obejrzenie naoczne sam Sąd skuteczni, lub skutecznienie onego polecenia, nawet w nieobecności jednej, lub drugiej strony.

§. 266.

Przed przystąpieniem do naocznego obejrzenia winien Sąd, lub od niego delegowany zwrócić okoliczną uwagę biegłych przysięgłych na wykonaną przez nich przysięgę; od tych zaś, którzy jeszcze przysięgą związanymi nie są, takową odebrać na to, iż rzecz sporną dokładnie obejrzą, i to wszystko, co tylko do powzięcia wiadomości o stanie téj rzeczy Sądowi potrzebnem będzie, rzetelnie i dokładnie przedstawia.

§. 267.

Stronom obydwom wolno jest przy obejrzeniu naocznem czynić biegłym uwagi, jakich potrzebę uznają.

§. 268.

Do zupełnego dowodu przez biegłych potrzeba zgodności zdań dwóch, co do każdej okoliczności odnoszącej się do rzeczy spornej; w razie niezgodności zdań winien Sąd, lub od niego delegowany przybrać trzeciego biegłego, od tegóż przysięgę wedle powyższego przepisu odebrać, lub zwrócić jego uwagę na poprzednio wykonaną przysięgę.

§. 269.

Zdanie, z którem trzeci zgadza się, winno być uważanem za prawdziwe; jeżeli zaś nie zgadza się ze zdaniem ani pierwszego, ani drugiego; obejrzenie naoczne powtórzonem być winno przez innych biegłych.

§. 270.

Biegli winni ułożyć swą relację na piśmie po obejrzeniu naocznem, i to, o ile być może, zaraz, — nim się jeszcze rozejdą strony; która przez nich podpisana i sądowi lub od niego delegowanemu oddana być ma; mogą ją nawet przedstawić ustnie, Sąd zaś, lub od niego delegowany winien w tym przedmiocie

sporządzić okoliczny i dokładny protokół, który przez biegłych podpisanym być ma. Relacja biegłych tak w pierwszym, jak i w drugim przypadku winna obejmować jedynie to, co się odnosi do jakości rzeczy spornej bez żadnej wcale wzmianki o prawie stron, a następnie niezwłocznie Sądowi złożoną być ma.

§. 271.

Sąd, lub od niego delegowany winien odczytać natychmiast stronom relację biegłych przed ich rozejściem się; a jeżeliby ta nie była jasną, lub jakie zaszyły pomyłki; takowe natychmiast sprostować i to wszystko przy końcu relacji zamieścić należy.

§. 272.

Wolno jest każdej stronie wyjąć odpis relacji biegłych. Jeżeli dowód takowy dopuszczonym został wyrokiem przedstawionym, wówczas może każda strona bez żadnego dalszego postępowania podać prośbę, aby wszelkie akta zainrotulowano, i całą sprawę rozsądzono. Jeżeli zaś takowego dowodu dopuszczono przez rezolucyą; wówczas relacja biegłych może tylko służyć każdej stronie do użytku odpowiedniego jej prawu. Przeciw relacji biegłych powtórne obejrzenie miejsca nie znajduje.

§. 273.

Oszacowanie (to jest wykazanie wartości rzeczy) w tymże samym sposobie odbywać się winno; lecz po należytem onego skutecznieniu powtórne oszacowanie dopuszczonem być nie może; a gdy, co do ocenienia wartości, żadne ogólne prawo ustanowić się nie da; przeto biegli wykonywając przysięgę winni oświadczyć, iż prawdziwą wartość rzeczy, po dokładnem rozważeniu wszelkich okoliczności oznaczają; przy oszacowaniu dóbr nieruchomych szczególnie na rzeczywisty przychód roczny wzgląd brany być powinien.

§. 274.

Żadne obejrzenie naoczne przedsięwzięciem być nie może bez dostatecznej do tego przyczyny; a w razie przedsięwzięcia tegóż zawsze dwaj biegli przybranymi być winni, i wedle powyższego przepisu postępować należy.

Rozdział XVIII.

O przysiędze stanowczej.

§. 275.

Strona, której służy prawo godzenia się o rzecz sporną, może także wskazać stronie przeciwniej przysięgę stanowczą na te okoliczności, którym też zaprzecza, chociażby nawet stawiający taki dowód nie miał na stronę swoją żadnego innego dowodu.

§. 276.

Ten, któremu jest wskazana przysięga stanowcza, może ulżyć sumieniu swojemu innym rodzajem dowodu, a jeżeliby takowy dowód zastąpionym być miał przez świadków; należy go dopuścić wyrokiem przedstanowczym; lecz w przypadku, jeżeliby w tym dowodzie upadł, nie mogłby wskazanój sobie przysięgi ani przyjąć, ani odkazać.

§. 277.

Jeżeliby strona spór wiodąca końcem ulżenia swemu sumieniu nie ofiarowała innego dowodu; uważać należy na to, czyli wskazaną sobie przysięgę stanowczą przyjmuje, czyli ją odkazuje, lub w innym sposobie nie oświadcza się. W pierwszym przypadku do wykonania przysięgi zobowiązana być ma z tém dołożeniem, iż w razie jej nie wykonania też przysięga za odkazaną uważaną będzie, w drugim orzecz Sąd, iż strona przeciwna winna wykonać odkazaną jej przysięgę, która bez żadnego wcale wyjątku wykonaną być ma. Jeżeli zaś strona nie oświadcza się wyraźnie; wówczas Sąd orzecz, iż wskazaną sobie przysięgę albo przyjąć, albo odkazać winna.

§. 278.

Jak dalece w tym przypadku, w którym odkazanie wskazanej przysięgi nie znajduje miejsca, strona przeciwna do przyjęcia téjże obowiązana być może; o tém Sąd wedle okoliczności zawyrokuje winien, a jeżeli orzeka, iż przysięga wykonaną być ma; wówczas bez wszelkiego wyjątku wykonać ją należy.

§. 279.

Ten, który przyjął wskazaną sobie przysięgę stanowczą; winien tylko na okoliczności, przez stronę przeciwną przytaczane,

a przez siebie zaprzeczone przysiędz wedle swój wiedzy i pamięci; jeżeliby zaś przysięgać chciał na okoliczności, przez siebie samego przedstawiane; wówczas winien wykonać przysięgę bez wszelkiego zastrzeżenia.

§. 280.

Temu, który prowadzi proces we własnym imieniu, może być wskazaną przysięgą nie tylko na jego własne, ale i na obce czyny; jeżeli go zaś w imieniu własnym nie prowadzi, lecz na rzecz trzeciego; wówczas przysięga jedynie tylko na jego własne czyny jest dopuszczalną.

§. 281.

Sąd winien w wyroku oznaczyć dokładnie rotę przysięgi, a jeżeli okazuje się widocznie, że okoliczności, na które strona wskazuje drugiej przysięgą stanowczą, nie należą do rzeczy; wówczas nie tylko na nie żadnej uwagi zwracać, ale owszem z rotę przysięgi wypuścić je powinien; chociażby strona przeciwna przysięgę bez żadnego wyjątku zaakceptowała.

§. 282.

Ten, który wskazaną sobie przysięgę stanowczą zaakceptował, lub odkazał, albo stósownie do swego oświadczenia wykonać jest obowiązany; winien się zgłosić do Sądu przez podanie na piśmie w ciągu dni trzech po przejściu wyroku w rzecz osądzoną, to jest przed upływem dni osiemnastu, a jeżeli wyrok zapadł w ostatniej instancji, w ciągu dni czternastu, rachując od dnia doręzonego mu wyroku; w przeciwnym razie uważa się przysięgą za odkazaną.

§. 283.

Jeżeli strona oświadcza gotowość wykonania przysięgi; wówczas wypada w tym celu wyznaczyć termin do audyencji, na której też przysięga tém pewniej wykonaną być winna, ile że w razie przeciwnym strona już więcej do jej wykonania przypuszczoną być nie może, lecz przeciwieństwo tego, co zaprzysiężonem być miało, za prawdę uważanem być ma.

§. 284.

W razie odkazania przysięgi, lub, jeżeliby oświadczenie się w tym przedmiocie nie nastąpiło w czasie przepisany; winna

strona przeciwna w następnych dniach trzech po doręczeniu sobie oświadczeniu, lub upływie terminu do zgłoszenia się do przysięgi stanowczej oznaczonego, podać prośbę o wyznaczenie terminu do wykonania przysięgi wyraźnie lub dorozumianie odkazanę, i na téjże audyencji przysięgę wykonać; inaczéj bowiem przeciwieństwo tego, co zaprzysiężoném być miało, za prawdę uważanem być ma.

§. 285.

Ten, który obowiązany został do wykonania odkazanę mu przysięgi, winien w dniach trzech po przejściu wyroku w rzecz osądzoną, lub jeżeli zapadł wyrok w ostatniej instancji, w ciągu dni czternastu, rachując od dnia doręczenia wyroku podać prośbę o wyznaczenie terminu do audyencji, końcem wykonania téj przysięgi, inaczéj przeciwieństwo tego, co zaprzysiężoném być miało, za prawdę uważanem być ma.

Rozdział XIX.

O przysiędze uzupełniającej.

§. 286.

Jeżeli strona co do ważnej okoliczności, rzecz sporną rozstrzygającej, nie stawiała wprawdzie zupełnego, lecz tylko połowę, lub więcej jak połowę dowodu, a oświadczyła gotowość wykonania na tę okoliczność przysięgi; wówczas może ją Sąd przypuścić do wykonania przysięgi uzupełniającej, jeżeli także inne okoliczności z jéj twierdzeniem zgadzają się, i takowe wiarogodnym czynia.

§. 287.

Jeżeli zaś téj gotowości nie oświadcza, ani stronie przeciwnéj przysięgi stanowczej w sposobie wyżéj przepisany nie wskazuje, wówczas przytoczona okoliczność za prawdziwą uważaną być nie powinna, i stronie przeciwnéj przysięga oczyszczająca wskazaną być nie może.

Rozdział XX.

O przysiędze szacunkowej.

§. 288.

Jeżeli kto: a) wyrządza drugiemu gwałt w sposobie nieprawnym; b) rzecz jaką pozbywa, niszczy, lub w téjże jakąś szkodę czyni, wiedząc dobrze, iż takowa rzecz należy do trzeciego, albo od tegóż poszukiwana będzie; c) jeżeli czego w czasie oznaczonym nie oddaje, nie dostarcza, lub nie uskutecznia, wiedząc o tém dobrze, iż do oddania, dostarczenia, lub uskutecznienia tego jest obowiązany; może w tych przypadkach strona przeciwna oznaczyć ilość szkody, którą gotowa jest zaprzysięż, i do wykonania téjże przysięgi przypuszczoną być winna.

§. 289.

Stronie służy prawo policzenia wszystkiego, co wynikło z przyczyny, że nie otrzymała tego w swym czasie, co się jéj prawnie należało, a to bez żadnej różnicy, czyli to zależy na poniesionej szkodzie, czyli na ubyłym pożytku.

§. 290.

Jeżeli szkoda jest górnje szacowaną; wówczas winien Sąd umiarkować ją w swym wyroku wedle słuszności, uwzględniając zawsze więcej poszkodowanego, i winien mu według okoliczności naznaczyć przysięgę z urzędu, chociażby się z chęcią wykonania takowéj wyraźnie nie oświadczył.

§. 291.

Jeżeli kto wykazał swoje pretensyą, lecz co do ilości téjże nie stawia żadnego dostatecznego dowodu, ani takowa ilość wedle natury owego interesu przez taki dowód ustanowić się nie da; wówczas może on być dopuszczonym do jéj zaprzysiężenia o tyle o ile Sąd w postępowaniu w téj sprawie nie znajduje żadnych ważnych powodów do umiarkowania jego pretensyi.

§. 292.

Jeżeliby zaś strona w dostateczny dowód co do ilości swéj pretensyi zaopatrzyć się była mogła; wówczas może ona także być dopuszczoną do przysięgi; Sąd jednak winien w tym wyroku

po dokładném rozważeniu wszelkich okoliczności umiarkować ją wedle słuszności, uwzględniając zawsze więcej stronę poszkodowaną.

Rozdział XXI.

o przysiędze wyjawienia.

§. 293.

Jeżeli kto obowiązany jest do wyjawienia długów lub majątku; wówczas winien, jeżeli tego żąda strona przeciwna, rzetelność tegoż wykazu zaprzysiądz.

§. 294.

Ci, przeciw którym zachodzi domniemanie, że im wiadomo o zatajeniu majątku, winni na żądanie powoda wyjawić wszystko, co im o tymże majątku jest wiadomo, i wykaz swój przysięgą stwierdzić.

Rozdział XXII.

o przysiędze w ogólności.

§. 295.

Przy składaniu przysięgi żadne inne uroczystości, ani wyrazy używanemi być nie mają, oprócz tych, które są wskazane w §. 242 i 243 w Rozdziale czternastym.

§. 296.

Ten, który ma prawo darowania rzeczy sporniej, może także uwolnić stronę przeciwną od wykonania przysięgi.

§. 297.

Przysięga sądowa nigdy przez pełnomocnika ważnie składaną być nie może; przysięgać należy zawsze osobiście.

§. 298.

Ten, który ma ustanowić dowód lub odwód przez przysięgę, winien do takowej przystąpić w ciągu dni trzech po przejściu

wyroku w rzecz osądzoną, to jest: przed upływem dnia osmnastego, lub, jeżeli wyrok zapadł w ostatniej instancji w ciągu dni czternastu, rachując od dnia doręczenia wyroku; w przeciwnym razie w dowodzie upada.

§. 299.

Jeżeliby więc był nie obecnym, i nie mógł bez znacznych kosztów lub trudności stanąć do wykonania przysięgi; wówczas winien przez swego pełnomocnika podać w swym czasie prośbę do Sądu o wezwanie Zwierzchności owego miejsca, w którym się nieobecny znajduje, aby na rotę do odezwy przyłączyć się mająca przysięgę odebrała, i o wykonaniu, lub niewykonaniu téjże Sąd przy zwrocie przesłanej rotę zawiadomiła.

§. 300.

Stronie przeciwnéj wolno jest, znajdować się osobiście przy wykonaniu przysięgi, albo w tym celu kogo innego ustanowić; jednak jeżeliby to nie nastąpiło; przysięga nawet w nieobecności téjże strony odebrana, i wraz z uczynioną w tym przedmiocie odezwą odesłana być winna.

§. 301.

Jeżeliby odebranie przysięgi przez odezwę w tym celu nastąpić mającą uskutecznić się nie dało; wówczas dosyć jest, aby obowiązany do wykonania przysięgi rotę téjże własnoręcznym podpisem potwierdził; winien jednak w ciągu dni czternastu podać prośbę o wyznaczenie terminu do audyencji, końcem wykonania téjże przysięgi, a to rachując od dnia, w którym przeszkoda ustała.

§. 302.

Nadesłana w sposobie powyższym rota wykonać się mianej przysięgi ma taki sam skutek, jak wykonana przysięga, a to dopóty, dopóki trwa przeszkoda do jej wykonania; strona zaś której to dotyczy, wstępuje w prawa, jakie z wyroku, na téj zasadzie wydać się mającego wynikają. Stronie jednak przeciwnéj służy wedle okoliczności prawo żądania złożenia kaucyi na ten przypadek, jeżeliby strona przysięgi nie wykonała, wtedy, gdy przeszkoda ustała.

§. 303.

Od osób, które do wykonania przysięgi dla słabości lub podeszłego wieku stawić się w Sądzie nie mogą; przysięga w ich mieszkaniu przez jednego lub z przybraniem drugiego delegowanego odebrana być ma.

§. 304.

Sąd niewzywając nawet strony przeciwniej, winien odebrać przysięgę, jeżeli też strona jest oddaloną od miejsca, w którym zasiada tenże Sąd; wolno jednakże stronie przeciwniej znajdować się przy składaniu tej przysięgi, osobiście lub przez pełnomocnika.

§. 305.

Jeżeliby strona przed wykonaniem przysięgi znalazła nowe dowody, lub środki odwodowe, a zarazem wykazała dostatecznie, iż takowych nie zataiła dla przedłużenia lub zawikłania sprawy; wówczas strona przeciwna już nie do przysięgi, lecz tylko ta do postępowania w dowodzie lub w odwodzie przypuszczoną być może.

§. 306.

Jeżeliby jednak nie przeprowadziła dostatecznego dowodu, lub odvodu; wówczas przysięga od strony przeciwniej wymagana być już nie może, lecz za wykonaną uważaną być winna.

§. 307.

Jeżeli strona zaofiarowała przysięgę, i takowa dopuszczoną jest wyrokiem, wykonanie jednak téjże przysięgi przez śmierć strony przerwanem zostaje; wówczas owa przysięga, czyli śmierć przed, czyli po wyroku następuje, uważaną być winna za wykonaną, jeżeli wykonanie téjże dla założonej appellacyi albo innego powodu przez samą stronę użytego, zwłóce nie uległo.

§. 308.

Przepis ten wtedy jedynie do świadka zastosowanym być może; jeżeli świadek ustnie lub na piśmie do zaprzysiężenia swego świadectwa sądownie zgłosił się a strona przeciwna na to zezwoliła, a tém samém prawa czynienia interrogatoryów zrzekła się, wyrok zaś na takowe zaprzysiężenie zapadł, i tylko śmierć świadka bez dopuszczenia się żadnej zwłoki ze strony tego, na

którego korzyść przysięga służyć miała, wykonaniu téjże przysięgi stanęła na przeszkodzie.

§. 309.

Jeżeli kto mniema, że udowodnić może, iż strona przeciwna fałszywą przysięgę wykonała; wówczas udać się może z wszelkimi dowodami do Sądu karnego, ten zaś śledztwo stosownie do rozmaitych okoliczności z urzędu przedsięwziąć winien.

§. 310.

Jeżeli obwiniony o krzywoprzysięstwo do takowego przysięga, lub innym sposobem przekonany zostaje; wówczas winien nie tylko to wszystko, co przez przysięgę otrzymał, ale zarazem wszelkie szkody i koszty wynagrodzić.

§. 311.

Jeżeli zaś świadkowie przyznają się, że złożyli fałszywą przysięgę; wówczas wprowadzie strona, która proces na tej zasadzie wygrała, nie jest obowiązana do żadnego wynagrodzenia; lecz stronie przegrywającej służy prawo, poszukiwania takowego przeciw świadkowi, który przyznał, iż fałszywą przysięgę wykonał.

§. 312.

W razie, jeżeliby świadkowie o dopuszczenie się krzywoprzysięstwa przekonani zostali, a środki inne dowodowe po wykluczeniu ich zeznań nie stanowiły nawet pół dowodu; wówczas winna strona wygrywająca zwrócić stronie przeciwniej wszystko, co tym sposobem otrzymała; jeżeliby zaś inne środki dowodowe stanowiły jeszcze pół dowodu; wtedy postąpićby należało tak, jak postanowiono wyżej o przysiędze uzupełniającej. To jednak nie przeszkadza bynajmniej, aby ten, który świadka do krzywoprzysięstwa uwiódł, nie tylko do zupełnego wynagrodzenia stronie przeciwniej zobowiązanym, ale zarazem oprócz tego wedle ustaw karnych osądzonym został.

Rozdział XXIII.

● inrotulacyi aktów.

§. 313.

Po zebraniu wszelkich pism wywodowych należy jeszcze ostatnie pismo udzielić stronie przeciwniej do przejrzenia i przeznaczyć obydwom stronom dzień ósmy do inrotulacyi aktów.

§. 314.

Jeżeliby która strona pisma swego wywodowego w należy-tym czasie nie podała; może strona przeciwna podać prośbę, aby akta zainrotulowane były, do czego Sąd obydwom stronom dzień ósmy przeznaczyć winien.

§. 315.

Wolno jest stronie przeciwniej, podać swe pismo wywodowe nawet po upływie terminu do podania onego wyznaczonego, lecz tylko dopóty, dopóki prośba o inrotulacyę aktów podana nie zostanie. Od daty bowiem podania téjże prośby pismo wywodowe już więcej przyjętém być nie może, wyjawszy, jeżeliby podaném było w tymże samym dniu, w którym strona przeciwna prośbę o inrotulacyę podała.

§. 316.

Każda władza sądowa ustanowi urzędnika przy swym Sądzie, w którego obecności w każdym razie inrotulacya aktów odbywać się ma. Osoba sądowa w tym celu wyznaczona, winna prowadzić dokładny protokół co do inrotulacyi skutecznie się mających.

§. 317.

Każda strona złoży doręczane jęj od strony przeciwniej pisma i allegata, innych zaś składać nie jest obowiązana, ani oryginałów, wyjawszy wtedy, jeżeliby strona przeciwna zarzucała, iż się w nich wady widoczne postrzegać dają.

§. 318.

Inrotulacya aktów skuteczniana być ma w tym czasie, w którym Sady odbywać się zwykły; jeżeliby zaś strona nie nadeszła w ciągu téj godziny, w której zaczęły się Sady; wów-

czas strona obecna wraz z osobą sądową do téj czynności przeznaczoną, przystąpi do inrotulacyi i nawet własne swe pisma wywodowe wraz z allegatami złoży; służy jęj jednak prawo żądać odroczenia terminu do inrotulacyi, w którym to przypadku strona przeciwna przez stósowną karę spowodowaną być może, aby komunikowane sobie allegata złożyła w dniu wyznaczonym do téj audyencyi.

§. 319.

Jeżeliby obydwie strony, bez podania deklaracyi przez nie podpisanę co do przyczyny, dla której inrotulacya przedsięwzięta być nie mogła, nie stanęły; wówczas winna osoba sądowa, przeznaczona do téj czynności, donieść o ich niestawiennictwie Sądowi, który stósowną karę na obydwie strony rozciągnąć, i w trzecim dniu następnym pod zagrożeniem podwójną karę inrotulacyę przedsięwziąć winien.

§. 320.

Pisma wywodowe i wszelkie do nich odnoszące się allegata winny być objęte dokładnym wykazem, który przez strony i wyznaczoną osobę sądową podpisanym być ma; wolno jednak każdej stronie tenże wykaz wprzód przygotować.

§. 321.

Jeżeliby przy inrotulacyi zaszedł jaki spór co do pokładania dokumentu; wówczas może w prawdzie takowy dokument być złożonym, lecz zarazem wzmianka o sprzeciwieniu się strony uczynioną być ma.

§. 322.

W przypadkach, w którychby Sędzia sam nie znajdował się w czasie inrotulacyi aktów, winna osoba sądową, do tego przeznaczoną, złożyć mu niezwłocznie zainrotulowane akta.

§. 323.

Przy postępowaniu słowném należy sporządzić wykaz dokumentów przez każdą stronę powołanych, pokładanych i do rotułu podanych, nazwę i datę każdego dokumentu, oraz strony, przez którą są złożone, dokładnie zapisać, i wykaz takowy przez strony, lub ich pełnomocników podpisany do protokołu dołączyć.

Rozdział XXIV.

○ wyrokach.

§. 324.

Każdy Sąd winien, o ile to być może, rzecz sporną przyspieszać, i też wyrokiem rozstrzygnąć.

§. 325.

W każdym wyroku wyrazić należy imiona wszystkich stron spór wiodących; w postępowaniu pisemniennym tak, jak w podpisach pism wywodowych, lub wystawionych pełnomocnictwach są wymienione, w postępowaniu zaś słownym tak, jak stawają osobie, lub przez pełnomocników, a to dla tego, aby pod tym względem żadna później nie zaszła wątpliwość; w spółkach handlowych protokołowanych dosyć jest wyrazić ich nazwę protokołowaną, której używają. Po wymienieniu imion i nazwisk stron wyrazić także należy w wyroku jasno i dokładnie przedmiot sporu. Wyrok powinien być ułożonym w sposobie odpowiednim żądaniu stron, jasno i zrozumiale, nie czyniąc żadnej wzmianki o powodach, które Sąd skłoniły do ułożenia tegoż wyroku.

§. 326.

Jeżeli co nakazaniem zostaje stronie wyrokiem końcem ukończenia sporu np. dowód, przysięga i tym podobnie; winien Sąd wyrazić, w jakim czasie to, czego potrzeba wymaga, stosownie do przepisu niniejszej ustawy sądowej przedsięwziętym być ma, a zarazem szkodliwe skutki, jakie z niedopełnienia dla strony wyniknąć mogą. Jeżeli jednak z czynu okazuje się, że nie służy wprawdzie stronie to prawo, na którym się oparła, lecz inne; wówczas winien Sąd zastrzedz jej to prawo w wyroku.

§. 327.

Wyroki publicznie czytane i ogłaszane być nie mają, lecz każdy Sąd winien polecać, aby orzeczenia jego stronom, lub ich pełnomocnikom, jak być może najrychlej, doręczane były.

§. 328.

Co do orzeczenia, od którego dalsze odwołanie się ma miejsce; winien Sąd mieć w pogotowiu powody sądenia wyda-

nego wyroku, czerpane z aktów, a to dla tego, aby je kancelarya przy tymże Sądzie na żądanie strony jednej, lub drugiej najdalej w dniach trzech od doręczenia im wyroku wydać mogła. Oddzielne jednak zdania przy obradach objawiane, stronie udzielane nie będą.

Rozdział XXV.

○ appellacyi i rewizyi, tudzież o skardze nieważności.

§. 329.

Ten, który bądź na drodze postępowania zwyczajnego, bądź zaocznie, bądź z powodu jego milczenia zapadłym wyrokiem, mieni się być uciążonym; może założyć od tegoż wyroku appellacyą, w ciągu dni czterdziestu, rachując od daty doręczenia mu tego wyroku, a to bez względu, czyli uciążenie zachodzi w rzeczy głównej czyli pobocznej, czyli co do przypuszczonego dowodu, lub jakiego warunku, czyli też tylko co do kosztów sądowych; wyjąwszy przypadki następujące: a) jeżeli wyrok przedstawowy nie wcale przedmiotowi głównemu nie ubliża; b) jeżeli tymże wyrokiem znoszą się wzajemne obelgi; c) jeżeli wyrok opiera się na przyznaniu sądowem. *2) jeżeli wyrok wydat. Sąd Pol.*

§. 330.

Appellacya zgłoszona być winna do Sądu pierwszej instancji. W postępowaniu słownem może takowe zgłoszenie nastąpić nawet słownie, przez oświadczenie, przed tym Sądem że strona wyrokiem zapadłym czuje się być uciążoną.

§. 331.

Jeżeli wyrok obejmuje więcej kategorii; wówczas winien appellujący wyrazić jasnie w swem zgłoszeniu appellacyi, w czym mieni się być uciążonym, te zaś kategorie, w których nie oświadcza wyraźnie, że jest uciążonym, przechodzą w rzecz osądzoną i więcej zmienionemi być nie mogą.

§. 332.

Oprócz zgłoszenia appellacyi mogą być wystósowane uciążliwości, na których appellacya gruntuje się; te zaś albo razem ze zgłoszeniem albo oddzielnie, zawsze jednak tylko w dniach czternastu do tego samego Sądu podane być mają. Po upływie tego terminu uciążliwości już więcej przyjętymi być nie mogą; zgłoszenie jednak appellacyi zachowuje swój skutek.

§. 333.

W wywodzie uciążliwości żadne inne okoliczności ani dowody przytaczane być nie mogą, oprócz tych, które przytaczano w pierwszej instancji. W razie przeciwnym żaden wzgląd na te nowości brany nie będzie.

§. 334.

Sąd pierwszej instancji poleci doręczenie appellowanemu zgłoszonej appellacyi dla dania nań odpowiedzi w ciągu dni czternastu, i wtedy jedynie takową wprost odrzucić może, jeżeliby nastąpiła za późno, i strona przeciwna podała już prośbę o pomoc sądową do wykonania wyroku; może nawet za późno zgłoszoną appellacyą odrzucić po zażądanej od appellowanego odpowiedzi, jeżeli tenże: a) uczynił zarzut za późno zgłoszonej appellacyi lub; b) żadnej wcale odpowiedzi nie złożył.

§. 335.

Uciążliwości w czasie oznaczonym podane, doręczone być winny do odpowiedzi w tym samym sposobie, jak oddzielne zgłoszenie appellacyi; w którym to przypadku odpowiedź na zgłoszenie appellacyi, równie jak na uciążliwości łącznie podaną być może.

§. 336.

Odpowiedź podana w czasie oznaczonym udzieloną być winna appellującemu do przejrzenia, jeżeli zaś opóźnioną została, przyjętą już więcej być nie może.

§. 337.

Jeżeli appellacya zgłoszona zostaje słownie; wówczas winien Sąd przywołać obydwie strony w ciągu dni czternastu; a jeżeli wyrok obejmuje więcej kategorii; wówczas te, które są zaappellowane wyszczególnić, uciążliwości i odpowiedź w pro-

tokule sądowym zamieścić; — który to protokół pisma appellacyjne zastępować będzie.

§. 338.

Sąd pierwszej instancji winien zgłoszenie appellacyi, uciążliwości, odpowiedź na takowe, i wszelkie akta processowe, które w należyтым porządku zachowane być mają, przy stósownej ze swęj strony odezwie Sądowi wyższemu z urzędu niezwłocznie przesłać; w tych zaś przypadkach, w których postępowanie słowne ma miejsce, należycie zainrotulować, i takowe wraz z wyrokiem i powodami sądenia temuż Sądowi przełożyć, a jeżeliby obydwie strony appellowały, łącznie przedstawić. Sąd wyższy winien, o ile to być może, rzecz, jeżeliby obydwie strony appellowały, jednym wyrokiem rozstrzygnąć, a następnie wyrok swój z wszelkimi aktami, które mu przesłane zostały, Sądowi pierwszej instancji zwrócić, a w przypadku, jeżeliby wyrok pierwszej instancji zmienił, powody swego sądenia załączyć, aby stronom za ich zgłoszeniem się wydane były.

§. 339.

Co do kategorii, od których nie zaappellowano wyraźnie, exekucya na żądanie strony wygrywającej po upływie terminu do appellacyi, niezwłocznie udzieloną być ma; co się tyczy tych, od których zgłoszono appellacyą, exekucya aż do wyroku na drodze appellacyi wydać się mającego, wstrzymaną być winna; jednakże i w tym przypadku strona wygrywająca, jeżeli tego żąda, przez zajęcie, lub inne, położeniu rzeczy odpowiednie środki, zabezpieczoną być ma.

§. 340.

W tymże samym sposobie postąpić należy na drodze rewizoryjnej; atoli ten środek nie jest dopuszczalnym wtedy, jeżeli Sąd appellacyjny wyrok pierwszej instancji zatwierdził; jeżeli więc wyrok w części zatwierdzonym, a w części zmienionym zostaje, rewizji jedynie zmienione kategorie ulęgać mogą.

§. 341.

Strona wygrywająca nie może w toku sprawy na drodze rewizoryjnej domagać się zabezpieczenia w §. 339 dozwolonego; owe jednak środki zaradcze, które stósownie do tegoż przepisu

przedsięwzięte zostały podczas appellacyi, winny pozostać w toku rewizoryjnym bez żadnej zmiany; jeżeliby jednak poprzednio appellujący wygrał; wówczas strona przeciwna wszelką ztąd wynikłą i udowodnioną szkodę wynagrodzić mu winna.

§. 342.

Jeżeliby która strona mniemała, że wyrok obejmuje w sobie widoczną nieważność; może wystąpić ze skargą nieważności, w każdym jednak przypadku, w którym otwarta jest droga do appellacyi i rewizyi; skarga ta łącznie z appellacją lub rewizją wyniesioną i jednocześnie uciążliwości przedstawione być winny.

§. 343.

Skarga o nieważność winna być podana do Sądu niższego w terminie zakreślonym do appellacyi, przy czem zachować należy to, co postanowiono jest o uciążliwościach na téjże drodze.

§. 344.

Sąd wyższy winien przedewszystkiem z nadesłanych sobie aktów orzec co do skargi o nieważność, a jeżeli ją udowodnioną i uzasadnioną znajduje; w zawyrokowanie w przedmiocie głównym nie wdawać się, lecz tylko wyrok Sądu niższego skasować, i onemu nowe postępowanie w porządku należnym polecić, w którym to celu o przyczynach nastąpiącego skasowania oddzielnym dekretem zawiadomić go winien.

§. 345.

Jeżeliby przyczyną uznaną nieważności była wina widoczna Sądu niższego; wówczas Sąd wyższy polecić winien Sądowi niższemu wynagrodzenie stronom szkody i kosztów przez zasługę z tego powodu zwłokę wyrządzonych, i w tym celu wyznaczyć termin, w którym strony wykaz tychże szkód pod utratą prawa do wynagrodzenia podać mu mają, następnie winien po nadesłaniu owego należycie sporządzonego wykazu Sąd niższy wysłuchać i potem dopiero ilość wynagrodzenia z urzędu oznaczyć.

§. 346.

W tymże samym sposobie winien postąpić Sąd wyższy, chociażby strona nie podała żadnej skargi o nieważność, lecz sam Sąd przy rozpoznaniu sprawy na drodze appellacyi lub rewizyi takową z urzędu postrzegł. Jednakże takich błędów które

w istocie rzeczy i postępowaniu nie zmieniają, tak iż pomimo tychże wyrok w przedmiocie głównym gruntownie wydany być może, za powód do uznania nieważności używać nie należy. Może jednak Sąd wyższy błędy, przy rozpoznaniu procesu postrzeżone, Sądowi pierwszej instancji wytknąć; które wtedy, gdy sprawa przychodzi do rewizyi, przy przesłaniu aktów na téj drodze, dołączone być mają.

§. 347.

W razie uznania skargi o nieważność za bezgruntowną winien Sąd wyższy nadesłaną mu sprawę na drodze appellacyi lub rewizyi porządnie załatwić, skargę o nieważność odrzucić, a jeżeliby się w tém jaka pienia okazała, apelującego stosowną karą poskromić.

§. 348.

Jeżeli Sąd appellacyjny wyrok Sądu pierwszej instancji za nieważny uznał; wówczas wolno jest tak stronie, na której korzystać wyrok za nieważny uznany, zapadł, jako też i Sądowi pierwszej instancji, o ile tenże na wynagrodzenie szkody skazanym został, założyć rekurs do Sądu rewizoryjnego, a to w ciągu dni czternastu rachując od dnia doręczonego wyroku nieważność orzekającego. Sąd rewizoryjny winien po zniesieniu się z Sądem appellacyjnym co do rekursu ze strony Sądu niższego rozwiązać jedynie to pytanie, czyli zobowiązanie Sądu niższego do wynagrodzenia szkody utrzymanym być ma, a co do rekursu samej strony jedynie to pytanie, czyli wyrok orzekający nieważność zatwierdzonym, czyli też Sądowi appellacyjnemu wydanie wyroku w przedmiocie głównym poleconém być winno.

§. 349.

Uciążony przez rezolucją może od niej założyć rekurs do Sądu wyższego; Sędzia zaś obowiązany jest wydać na żądanie strony powody, na których się oparł; które przez nią do rekursu przyłączone być mają. Jeżeli Sąd wyższy uznał potrzebę, zażądania od Sądu niższego urzędowych objaśnień; wówczas i takowe na żądanie strony w odpisie wydane ję być winny.

§. 350.

Zasady rekursu winny być podane, lub przesłane do Sądu wyższego w ciągu dni czterdziestu, rachując od daty doręczenia rezolucyi zarekurowanej; w przeciwnym razie wprost odrzuconemi być mają.

§. 351.

Jeżeli strona dowodzi przez rezolucyę Sądu wyższego, że przed wydaniem wyroku założyła rekurs, lub w innym sposobie wykazuje, że go wyniosła w należnym porządku; wówczas Sąd niższy winien tylko wstrzymać zawyrokowanie, lecz dalszy tok procesu tamowanym być nie może.

§. 352.

Sąd wyższy winien co do przedstawionych mu zasad rekursu postępować z urzędu, i rzecz, jak być może najrychlejsz, rozstrzygnąć.

§. 353.

Jeżeli Sąd wyższy rezolucyą Sądu niższego zatwierdza; wówczas dalsze odwołanie się na drodze sądowej miejsca nie ma.

§. 354.

Jeżeli Sąd wyższy rekurs za gruntowny uznał, a do wyniesienia onego dała powód wina widoczna Sądu niższego; wówczas, zmieniając rezolucyą tegoż Sądu, winien zarazem włożyć na Sąd niższy obowiązek wynagrodzenia stronom wyrządzonej szkody i kosztów; w którym to przypadku wedle postanowienia w §. 335 postępować należy.

§. 355.

Jeżeli Sąd wyższy przeciwna, lub Sędzia niższy umierał, że w tym względzie są uciążonemi; wówczas może być założonym rekurs do Sądu rewizoryjnego, co jednak w terminie w §. 348 zakreślonym, nastąpić powinno.

Rozdział XXVI.

○ tentowaniu dobrowolnego układu.

§. 356.

Dobrowolny układ może być tentowanym sądownie lub zasądownie. Tentowanie układu sądowniego nie może tamować

biegu processu, wyjąwszy, jeżeliby obydwie strony uczyniły o to podanie. Sąd jednak winien zaraz dalej postępować, jeżeli jedna, lub druga strona poda o to prośbę.

§. 357.

Po wniesieniu takowej prośby może Sąd nakłaniać strony do zawarcia dobrowolnego układu, winien jednak w tym względzie postępować z powagą i przyzwoitością, lecz nie nalegać na strony natarczywie, aby się zgodziły, a tem mniej mieszać w to powagi sądowej; jeżeliby zaś która ze stron pisemnie lub słownie niechęć do zawarcia zgody okazała; wówczas dalsze działanie w tym celu przerwanem być winno.

§. 358.

Każda strona może podać prośbę do Sądu pierwszej instancyi, aby tentowano sądownie zawarcie układu; może nawet sam Sąd bez podania o to żadnej prośby, skłaniać strony do zawarcia układu, jeżeli zachodzą do tego gruntowne powody. Lecz krok ten nie przerywa bynajmniej biegu processu i przez takowy żadne działanie sądowe tamowanym być nie może, jeżeli się obydwie strony na to nie zgadzają. Po zapadłym wyroku w Sądzie pierwszej instancyi wtedy tylko dobrowolny układ przedsięwzięty być może, jeżeli obydwie strony podają o to prośbę.

Rozdział XXVII.

○ Sędziach polubownych.

§. 359.

Wolno jest stronom spór wiodącym zdać się na Sąd polubowny, lecz taki układ nie będzie ważnym, jeżeli nie jest zawartym na piśmie; po czém żadna strona nie może od niego odstąpić bez zezwolenia drugiej.

§. 360.

Ten, który ma rozstrzygać rzecz sporną, jako Sędzia zwyczajny, lub tylko w niej głosować, Sędzią polubownym być

nie może, a w ogólności nikt nie jest obowiązany, przyjmować na siebie urzędu sędziego polubownego; lecz kto go przyjął, winien rzecz sporną rozstrzygnąć.

§. 361.

Sędzia polubowny winien postępować wedle tego porządku, na który strony zgodziły się; — jeżeliby zaś żadnego nie wskazały; do przepisów niniejszej ustawy sądowej zastosować się winien.

§. 362.

Jeżeli strony kładą wyraźnie ten warunek, że na wyroku Sądu polubownego poprzestaną, i wszelkiego dalszego odwołania się od tegoż zrzekły się; wówczas obowiązane są wyrokowi jego zadosyć uczynić o tyle, o ile tenże zachował się w granicach władzy onemu wskazanym; wyjąwszy więc przypadek widocznej zdrady żadna strona z zarzutami swemi przeciw temuż wyrokowi słuchaną być nie może.

§. 363.

Jeżeli strony prawa przedstawiania swych uciążliwości wyraźnie nie zrzekły się; wówczas wprowadzić proces na drodze apelacji popieranym być nie może; lecz wolno jest każdej stronie, po wydanym wyroku, wytoczyć tenże spór do Sądu zwyczajnego i tak postępować, jakby o tę rzecz nie było w Sądzie polubownym żadnej rozprawy, ani jej nie rozsądzono; jednakże skarga taka winna być wniesioną w ciągu dni czternastu po doręczeniu wyroku polubownego, w przeciwnym bowiem razie strony już więcej słuchanemi być nie mogą.

§. 364.

Równie i spór o to, czyli Sędzia polubowny granice udzielonej mu władzy przestąpił; może być jedynie wnoszonym przed Sąd zwyczajny pierwszej instancji w tymże samym terminie dni czternastu; poczem co do owych punktów, w których nieważność wyroku Sądu polubownego uznana będzie, zastosowanie poprzedniego §. znajduje miejsce.

§. 365.

O exekucją wyroku Sądu polubownego podać należy prośbę do Sądu zwyczajnego w każdym przypadku, a Sędzia polubowny w dozwolanie takiej exekucji wdawać się nie powinien.

Rozdział XXVIII.

O areszcie.

§. 366.

Przed rozstrzygnięciem procesu Sąd żadnej exekucji dozwalać nie powinien; lecz jeżeli przezorność tego wymaga, może orzec areszt na tych, którzy podejrzanemi są o ucieczkę dla zaciągniętych długów.

§. 367.

Jeżeli żądający aresztu w owym przypadku pokłada takie dokumenta, któreby stanowiły zupełny dowód co do jego pretensji w razie przyznania ich rzetelności przez stronę przeciwną; wówczas żądany areszt niezwłocznie dozwolonym być winien.

§. 368.

Jeżeliby nie składano żadnych dostatecznych dowodów; areszt może być dozwolonym tylko wtedy, jeżeli żądający aresztu składa dostateczną kaucję, to jest taką, z którejby aresztować się mającemu zadosyć uczynić można za osławienie i szkodę wyrządzić się mogącą.

§. 369.

Areszt tego rodzaju może jedynie orzec Sąd, przed który pociągany być może ten, którego aresztowania strona domaga się, wyjąwszy, jeżeliby już zabięrał się do ucieczki, albo w ucieczce pochwycenym został.

§. 370.

Czyli ten, na którego areszt orzeczono, ma być zatrzymany w swym mieszkaniu, czyli do aresztu zwyczajnego przeprowadzonym; czyli też w innym jakim sposobie co do jego osoby zabezpieczyć się wypada; to się zostawia roztropności Sądu; jednakże ten, który od aresztu zwyczajnego ochronionym być chce; winien kosztu do tego potrzebne od czasu do czasu z góry ponosić.

§. 371.

Jeżeli aresztowany stawia aresztującemu kiedykolwiek bądź bezpieczeństwo co do jego pretensji; areszt zniesionym być wi-

nien; a to nawet wtedy, jeżeliby takowe bezpieczeństwo stawioném było na przypadek ucieczki lub ukrywania się. W razie zachodzącej wątpliwości co do dostateczności zaofiarowanego bezpieczeństwa, winien Sąd rzecz załatwić jak najspieszniej w dniu wyznaczonym do audyencyi powysłuchaniu stron obydwóch.

§. 372.

Jeżeliby żądający aresztu z prośbą w tym celu wystosowaną podał zarazem formalną skargę; wówczas należy rzecz sporną niezwłocznie, jeżeli to być może, w ciągu dni trzech rozstrzygnąć; jeżeliby zaś żadna formalna skarga razem podaną nie była; wówczas winien aresztujący podać takową skargę w ciągu dni czternastu, chociażby aresztowany o to nie nalegał.

§. 373.

Jeżeliby skarga w przyzwoitym czasie podaną nie była; wówczas areszt na podanie aresztowanego natychmiast znieść i aresztowanemu słuszne zadosyćuczynienie za osławienie i wyrządzoną krzywdę wymierzyć należy. Co równie i wtedy nastąpić winno; jeżeli pretensya aresztującego za niegruntowną uznaną zostaje.

Rozdział XXIX.

O zapowiedzeniu rzeczy ruchomych.

§. 374.

W takimże samym sposobie służy wierzycielowi prawo zapowiedzenia rzeczy ruchomych, w rękę trzeciego znajdujących się, a do dłużnika należących, na zaspokojenie jego pretensyi; co jednak wtedy tylko nastąpić może, jeżeli wierzyciel zostaje w niebezpieczeństwie odebrania zapłaty od swego dłużnika dla braku innych dostatecznych funduszków.

§. 375.

Zapowiedzenie rzeczy na pocztę oddanych, które w krajach dziedzicznych niemieckich pozostać mają, nie znajduje miejsca dopóty, dopóki takowe wydane nie będą; nie mogą także być

zapowiedzianemi takie rzeczy, które wedle przepisu §. 413 i 414 zajęciu na drodze exekucyi nie ulągają.

§. 376.

Jeżeli starający się o zapowiedzenie składa takie dokumenta, które w razie uznania ich rzetelności przez stronę przeciwną dowodziłyby zupełnie jego pretensyi; wówczas zapowiedzenie wprost dozwoloném być może.

§. 377.

Jeżeli zaś żadnych dostatecznych nie stawił dowodów; wówczas zapowiedzenie może być dozwoloném jedynie tylko za złożeniem dostatecznej kaucyi, z którejby pozwany otrzymał zadosyć uczynienie za osławienie i wyrządzoną mu szkodę.

§. 378.

Jeżeli ten, przeciw któremu żądaniem jest zapowiedzenie zostaje w tém miejscu, w którym rzecz zapowiedziana być mająca, i Sąd właściwy co do jego osoby znajduje się; wówczas prośba o zapowiedzenie do tego Sądu podaną być ma. Jeżeliby zaś znajdował się nie w tém miejscu, gdzie rzecz ta, która zapowiedziana być ma; wówczas służy wybór starającemu się o zapowiedzenie, czyli podać chce o to prośbę do instancyi właściwej co do osoby pozwanego w tém miejscu, w którym tenże przebywa, czyli téż do Sądu owego miejsca, w którym się rzecz, lecz nie osoba pozwanego znajduje.

§. 379.

Sąd pozwalający zapowiedzenia winien ostrzedz tego, w którego rękę znajduje się rzecz zapowiedziana być mająca, aby z takowej nie wcale nie wydawał pod własną swoją odpowiedzialnością. Zapowiedziany, któremu nakaz należycie doręczonym został, winien do niego zastosować się, choćby nawet podlegał innej władzy sądowej, i żadnego polecenia w tym względzie od swjej władzy nie otrzymał.

§. 380.

Jeżeli rzecz, której zapowiedzenie dozwoloném zostało, znajduje się w Depozycie sądowym; winien Sąd tak dozwolone zapowiedzenie w księdze depozytowych zanotować, lub wezwać

o to Sąd, w którego zachowaniu rzecz znajduje się; ten zaś do takowej odezwy niezwłocznie przychylić się ma.

§. 381.

Jeżeli Sąd dozwala zapowiedzenia funduszów pieniężnych przez pozwanego z kassy publicznej pobieranych; wówczas należy natychmiast doręczyć wprost kassie rezolucyą pozwalającą zapowiedzenia, przy tém wyrazić jasnie imię i stan tak zapowiadającego, jako i tego, przeciw któremu zapowiedzenia dozwolono, rodzaj pretensyi, dla której takowe następuje; kassa zaś winna to wszystko natychmiast zanotować. Jednocześnie winien także Sąd zawiadomić z urzędu o tych wszystkich okolicznościach władzę przełożoną nad kassą, w której uszczelniono zapowiedzenie.

§. 382.

Jeżeliby rzeczy zapowiedziane ulegały zepsuciu lub zachowanie tychże wiele kosztowało; wówczas na prośbę jednej lub drugiej strony sprzedane być winny przez publiczną licytacją za poprzedniem oszacowaniem, a zebrane pieniądze w Depozycie sądowym zachowane być winny.

§. 383.

Jeżeli pozwany kiedykolwiekby stawia zapowiadającemu dostateczne bezpieczeństwo co do jego pretensyi; wówczas zapowiedzenie na prośbę jego zniesionem być winno; w razie zaś zachodzącego sporu o to, czyli zaofiarowane bezpieczeństwo jest przyjmowalnem; spór ten jak najspieszniej na audyencyi rozstrzygnionym być winien.

§. 384.

Zapowiadający winien wynieść oddzielną skargę w drodze usprawiedliwienia swęj pretensyi, na której zabezpieczenie żądał zapowiedzenia, a to najdalej w dniach czterdziestu po onego dozwoleniu; chociażby przeciwnik nie domagał się tego. Skarga ta winna być wyniesioną przed Sąd, w którym żądano zapowiedzenia. Wtedy jedynie, jeżeliby podano o zapowiedzenie w tém miejscu, w którym rzecz znajduje się, zostawia się do woli zapowiadającego, czyli skargę swoją wynieść zechce do tegoż Sądu, czyli do Sądu zwyczajnego, któremu pozwany podlega. Jednakże w

ostatnim przypadku winien Sądowi, w którym uzyskano dozwolenie zapowiedzenia wykazać w dniach czterdziestu, że w tym przedmiocie wyniósł skargę formalną przed ten Sąd, któremu pozwany podlega co do swęj osoby.

§. 385.

Jeżeliby ta skarga w czasie należytem podana nie była, lub w tym względzie w przypadku ostatnim w poprzednim §. wymienionym w przyzwoitym czasie nie wykazano się; wówczas zapowiedzenie na żądanie strony przeciwnę natychmiast zniesionem, i stronie przeciwnę słuszne wynagrodzenie za osłabienie i wyrządzoną szkodę wymierzonom być ma, co także i wtedy znajduje miejsce, jeżeliby pretensya zapowiadającego za nie gruntowną uznaną została.

§. 386.

Jeżeliby o zadosyćczynienie oddzielną skargą wyniesioną być miała; wówczas takowa dopóty, dopóki trwa zapowiedzenie, do Sądu, gdzie uzyskanem zostało, po zniesieniu zaś onego do Sądu, któremu zapowiadający podlega co do osoby, podana być winna.

Rozdział XXX.

O sekwestracji i innych środkach zaradczych tymczasowych.

§. 387.

Jeżeli między powodem i pozwanym zachodzi spór o posiadanie, lub prawo do rzeczy spornęj, a żaden z nich prawa do posiadania natychmiast wykazać nie może; wówczas winien Sąd, przed który spór wytoczonym został, dozwolnić sekwestracji na żądanie jednej, lub drugiej strony, albo polecić złożenie rzeczy spornęj do Depozytu sądowego, jeżeli to nastąpić może.

§. 388.

Jeżeli powód występuje ze skargą o jaką rzecz lub prawo, w których posiadaniu pozwany znajduje się, a wykazuje niebez-

pieczeństwo, aby pozwany takowych w ciągu processu nie pozbył, nie zepsuł albo jakiejś szkody nie wyrządził; wówczas może powód po zaofiarowaniu pozwanemu dostatecznego bezpieczeństwa za szkodę złąd wyniknąć mogącą, podać prośbę o dopuszczenie sekwestracji, w którym to celu niezwłocznie dzień do audyencji wyznaczonym, pozwany z dowodami swemi wysłuchanym, a po wykazaniu niebezpieczeństwa sekwestracja za stawieniem dostatecznego bezpieczeństwa dozwoloną być winna.

§. 389.

Nawet rzecz, nie będąca przedmiotem skargi powoda, owszem przez pozwanego tytułem własności posiadana, może być zasekwestrowana w tych przypadkach, w których areшт osobisty znajduje miejsce.

§. 390.

Jeżeli sekwestracja dopuszczoną została; winny obydwie strony w ciągu dni czternastu po wydaniej w takim razie rezolucyi, lub doręczeniu wyroku co do sekwestratora ustanowić się mającego ułożyć się, i takowego w ciągu tychże dni czternastu Sądowi przedstawić.

§. 391.

Jeżeli się na takowego nie zgodzą, i, albo żadnego weale nie przedstawia, lub każda strona innego poda; wówczas Sąd na ich wspólne niebezpieczeństwo sekwestratora ustanowi.

§. 392.

Sekwestrator winien być zawsze mianowany dekretem Sądu, polecającem, aby o rzeczy lub prawie zasekwestrowanem miał staranie, jako dobry gospodarz, wszelkie zaś pożytki składał tam, gdzie Sąd dla bezpieczeństwa po wysłuchaniu obydwóch stron postanowi.

§. 393.

Sekwestrator obowiązany jest najdalej w dniach trzydziestu po upływie każdego roku złożyć rachunki Sądowi; ten zaś winien w razie, jeżeliby się strony inaczéj nie ułożyły, udzielić je obydwom na ręce powoda, końcem zatwierdzenia tychże, lub czynienia zarzutów, w którym to przypadku tak, jak z innemi rachunkami postąpić należy.

§. 394.

Jeżeli zasekwestrowane są przychody z dóbr, pretensjami intabulowanemi obciążonych; wówczas winien sekwestrator z przychodów, o ile te wystarczają płacić procenta, lub inne daniny rocznie opłacać się mające, ten zaś, na którego rzecz sekwestracją zarządzono, może jedynie wykonywać swe prawa na resztujących przychodach.

§. 395.

Wolno jest każdemu powodowi podać prośbę, aby jego pretensya zaprenotowaną była na dobrach nieruchomych w księgach publicznych do tego przeznaczonych, a to w tym celu, aby go przed rozstrzygnięciem wytoczonego o to sporu nikt nie uprzedził, lub prawa pierwszeństwa nie uzyskał; tym sposobem nabywa się prawo zastawu warunkowe, które po wyrozumieniu pretensyi otrzymuje moc prawa rzeczowego od daty uskutecznionej prenotacyi.

Rozdział XXXI.

O exekucyi.

§. 396.

Exekucya dozwolana być nie powinna, jak tylko; a) z wyroku sądowego; b) z ugody sądowej; c) z decyzji administracyi skarbowej, przeciw której wedle §. 69 żadne dalsze postępowanie sądowe miejsca nie znajduje; d) z rezolucyi wydanéj przez pana prywatnego officialisice swemu na złożone przez niego rachunki, jeżeli takowa wedle §. 169 staje się prawomocną; e) z decyzji władzy politycznej przez którą poddanemu w razie pokrzywdzenia go przez Zwierzchność gruntową wynagrodzenie przyznanem zostaje.

§. 397.

Jeżeli jednak skarga opiera się na takim dokumencie, któryby wedle ustawy niniejszej na zupełną zasługiwał wiarę; wówczas wyznaczyć należy krótki termin do audyencji z tém

dłożeniem, iż pozwany w razie nie stawienia się za przyznającego czyn, podaniem egzekucyjnym objęty uważany, jeżeli się zaś stawi, w przedmiocie skargi wysłuchany będzie.

§. 398.

Jeżeli pozwany dług przyznaje; wówczas Sąd żądanej egzekucji natychmiast dozwoli. Jeżeli zaś pozwany poczyni takie zarzuty, iż co do tychże orzeczenie stanowcze zaraz może nastąpić; wówczas strony obydwie wprzód w tym przedmiocie rozprawić się powinny; poczem to, co z prawa wypada, orzeczonem będzie; jeżeli wreszcie pozwany dokument przyznaje, lecz zarazem takie czyni zarzuty, które dalszego wyjaśnienia wymagają, a następnie wyrok stanowiący zaraz wydanym być nie może; wówczas odbywać się winno w tym przedmiocie postępowanie sądowe, powodowi zaś, jeżeliby nie był dostatecznie zabezpieczonym, może być dozwoloną egzekucja w miarę potrzebnego bezpieczeństwa; może także Sąd w razie potrzebnym dozwolnić zajęcia rzeczy a nawet i zapowiedzenia, jeżeli w tym celu rzecz do depozytu sądowego złożoną została.

§. 399.

Termin, w którym dłużnik obowiązku swemu zadosyć uczynić winien, zawsze w wyroku lub ugodzie wyrażonym być ma.

§. 400.

Oznaczenie tego terminu w ugodzie zależy od woli samych stron, w wyroku zaś zakreślonym być winien do dni czterdziestu, rachując od daty doręczenia tegoż wyroku; przeciw któremu żadne dalsze kroki sądowe przedsiębrane nie były lub przedsiębrane być nie mogą, wyjąwszy dwa przypadki, to jest: jeżeli jakie działanie opuszczonem, lub jaka czynność wykonana być ma; w pierwszym bowiem przypadku Sąd żadnego terminu dłużnikowi wyznaczać nie może, w drugim zaś termin, jakiego czynność wymaga, wyznaczonym być winien.

§. 401.

Po upływie terminu oznaczonego służy powodowi prawo podania prośby albo tego do Sądu, który wydał wyrok, albo do tego, w którym zaszła ugoda sądowa, albo w przypadkach w §. 369

pod c) d) i e) wymienionych, do Sądu właściwego co do osoby o nakaz egzekucji, który nastąpić winien w tym sposobie.

§. 402.

Jeżeli pozwany obowiązany został do oddania powodowi nieruchomości; wówczas winien Sąd polecić na prośbę powoda, aby tenże stał się jej właścicielem; w którym to celu wyrok albo ugoda w takim sposobie, w jakim prawo rzeczowe w owym miejscu nabywa się, w księgi publiczne wpisana i powodowi posiadanie nieruchomości oddaniem być ma.

§. 403.

Zwierzchność, w której obrębie taż nieruchomość leży, winna polecenie Sądu, które jej wprost i jednocześnie przez wystosowaną w tym celu odezwę doręconom być ma, niezwłocznie wykonać, a następnie powoda w posiadanie téjże nieruchomości przez użycie jak być może najstósowniejszych środków przymusowych skutecznie wprowadzić.

§. 404.

Jeżeli powodowi przyznanem jest prawo rzeczowe na nieruchomości pozwanego; wówczas winien Sąd na podaną przez powoda prośbę polecić, aby wyrok lub ugoda sądowa do tego przedmiotu odnosząca się, wniesiona została do ksiąg publicznych w takim sposobie, w jakim prawo rzeczowe w owym miejscu nabywa się. Zwierzchność zaś, w której obrębie ta nieruchomość leży, polecenia takowego niezwłocznie dopełnić winna.

§. 405.

Jeżeli pozwany obowiązany został, oddać powodowi rzecz jaką ruchomą; wówczas winien Sąd na podaną o to przez powoda prośbę polecić wykonawcy sądowemu, aby ją od pozwanego odebrał, i powodowi za jego pokwitowaniem wydać się mającem oddał.

§. 406.

Jeżeliby zaś rzecz ta przeszła w ręce trzeciego; wówczas wolno powodowi stosownie do ustaw cywilnych, albo go o tę rzecz zapoznać, albo téż wynieść skargę przeciw pozwanemu o wartość téj rzeczy i wynagrodzenie szkody; która to skarga znajduje także miejsce wtedy, gdy rzecz już więcej nie istnieje.

§. 407.

Jeżeli pozwany obowiązany został do oddania powodowi rzeczy ruchomej nieoznaczonej, a pozwany posiada taki rodzaj rzeczy; wówczas winien Sąd na podaną o to prośbę polęcić wykonawcy sądowemu, aby od pozwanego tyle odebrał, ile powodowi należy się, i tak odebraną rzecz temuż powodowi za jego pokwitowaniem doręczył.

§. 408.

Jeżeliby pozwany takiej rzeczy nie posiadał; wówczas winien Sąd dozwolnić powodowi, aby rzecz ową w sposób, jak być może obydwom stronom najmniej szkodliwy, kupił, i szkody swojej przeciw pozwanemu dochodził, lub też skargę o wynagrodzenie wartości rzeczy i wyrządzonej szkody przeciw pozwanemu wystósował.

§. 409.

Jeżeli pozwany obowiązany jest do uskutecznienia takiego dzieła, które przez trzeciego wykonanem być może; wówczas winien Sąd dozwolnić powodowi, aby go przez trzeciego w sposób obydwom stronom, jak być może najmniej szkodliwy uskutecznił, wynagrodzenia zaś szkody ztąd wynikłej od pozwanego domagał się, lub też skargę o wartość tego dzieła i szkodę ztąd wynikłą przeciw pozwanemu wyniósł.

§. 410.

Jeżeli zaś to dzieło przez trzeciego uskuteczniönem być nie może; wówczas winien Sąd znaglić pozwanego przez kary pieniężne, lub inne, aby swęj powinności zadosyć uczynił; wolno jednak powodowi, jeżeliby na wykonanie dzieła nastawać nie chciał, wynieść przeciw pozwanemu skargę, aby mu wartość onego dzieła i poniesioną szkodę wynagrodził.

§. 411.

Jeżeli pozwany obowiązany został do zapłacenia powodowi summy pieniężnej; wówczas winien powód wymienić w swém podaniu egzekucyjnym wszelkie dobra pozwanego, z których żąda zaspokojenia; wybór ten zostawionym jest powodowi nawet wtedy, jeżeliby jego pretensya pokryta była zastawem.

§. 412.

Jeżeliby powód poszukiwać chciał wypłaty swęj należytości z funduszu, który pozwanemu do kassy publicznej assygnowanym został; wówczas winien Sąd na to zezwolić o tyle, o ile wynosi taż należytość; zezwolenie na takową wypłatę doręczyć należy niezwłocznie i wprost téjże kassie z wyrażeniem dokładnem nazwiska i stanu strony popierającej egzekucyą, tudzież nazwiska i stanu pozwanego, oraz rodzaju należytości, a zarazem zawiadomić z urzędu tę władzę; której taż kassa podlega. Kassa winna dozwolenie takowej wypłaty zaraz zanotować i w zastosowaniu się do takowego polecenia wypłatę w terminie przypadającym uskutecznić.

§. 413.

Płace i pensye urzędników monarchicznych mogą tylko w połowie stanowić przedmiot exekucyi.

§. 414.

Przychody z beneficjów duchowych ulęgają exekucyi z tém jedynie ograniczeniem, iż temu, któremu prawo użytkowania służy, przedewszystkiem trzysta Złotych Reńskich z tychże przychodów na jego utrzymanie rocznie wypłacać należy. Pensye funduszowe, wsparcia i jałmużny od exekucyi uwalniają się.

§. 415.

Jeżeliby powód przyjąć chciał na zapłatę swego długu ową należytość, która pozwanemu z tytułu pożyczki, depozytu, lub innęj jakieęj przyczyny od jego dłużnika prywatnego przypada; wówczas winien Sąd przyznać takową powodowi aż do wysokości jego wierzytelności, a następnie polęcić wykonawcy sądowemu, aby oblig, jaki się w ręku pozwanego znajduje, od niego powziął, i takowy, jeżeli dług tymże obligiem objęty, większęj summy nad tę, która się powodowi należy, nie obejmuje, onemu oddał; jeżeli zaś obejmowałby summę wyższą; na tymże samym obligu należytość powodowi sądownie przyznaną zanotował, sam zaś oblig po uskutecznieniu tego zanotowania pozwanemu zwrócił.

§. 416.

Jeżeliby przyznana powodowi należytość na jakieęj nieruchomości intabulowana była; wówczas Zwierzchność, w której obrę-

bie ta nieruchomości jest położoną tóż przyznanie, które jej jednocześnie i wprost przy odezwie Sądu doręczonem być ma, na żądanie powoda w księgach publicznych zapisze, a to w takim sposobie, w jakim prawo rzeczowe w témże miejscu nabytém zostaje.

§. 417.

Powód winien postarać się, aby dłużnikowi pozwanego przyznanie na rzecz powoda jego należitości w odpisie wierzytelnym doręczonem było; w przeciwnym bowiem razie nie mógłby na dłużnika pozwanego poszukiwać wynagrodzenia, jeżeliby ten wprzód należitość przyznaną zapłacił.

§. 418.

Pozwany obowiązany jest do rękojmi za należitość przyznaną, wyjawszy, jeżeliby o nią wyniesiony był spór, a powód nie przypozwał go w drodze ewikcji.

§. 419.

Pozwany odpowiada także za wypłacalność przyznanę powodowi należitości w owym czasie, w którym podniesioną lub wymaganą być miała. Ustaje ta odpowiedzialność, jeżeli powód nie odbiera przyznanę mu należitości, lub nie działa o nią w porządku, a dla tego służy także pozwanemu prawo starania się o zabezpieczenie przyznanę powodowi należitości dopóty, dopóki nie nadejdzie czas, w którym uiszczoną być winna.

§. 420.

Jeżeli o należitość przyznaną wszczyna się spór, lub jeżeli powód po skutecznionem zajęciu u nowego dłużnika nie znajduje dostatecznych funduszy na jej zaspokojenie; wolno jest powodowi, chwycić się innych dóbr należących do pierwszego swego dłużnika.

§. 421.

Wolno jest także wierzycielowi przystąpić do zajęcia, lub dalszej exekucyi co do należitości dłużnikowi od osoby prywatnej przypadającej, a to w sposobie wskazanym o exekucyi do ruchomości.

§. 422.

Jeżeli powód popierać chce exekucyą na płodach lub dochodach z rzeczy nieruchomej; wówczas winien Sąd niezwłocznie na podaną o to prośbę dozwolić intabulacji,

a zarazem polecić, aby w celu przedsięwzięcia téjże exekucyi wyrok lub ugoda wpisana była do ksiąg publicznych, w takim sposobie, w jakim prawo rzeczowe w témże miejscu nabytém być może, a następnie sekwestrator do pobierania tychże płodów i dochodów ustanowionym został. Odezwą Sądu pozwalającą takowego wpisania winna być wprost doręczoną Zwierzchności, w której obrębie nieruchomości leży; ta zaś dozwolone wpisanie niezwłocznie uskutecznić powinna.

§. 423.

Popierający exekucyą winien przedstawić sekwestratora Sądowi; ten zaś zawiadomi o jego nazwisku stronę przeciwną, aby przeciw przedstawionemu poczyniła swoje zarzuty w ciągu dni trzech tém pewniej, ile że w razie przeciwnym przedstawiony niezwłocznie potwierdzonymby został. W razie poczynienia w tym względzie jakowych zarzutów winien Sąd wezwać niezwłocznie obydwie strony, a jeżeliby na osobę sekwestratora nie zgadzały się; takowego z urzędu postanowić. Z resztą co się tyczy wierzycieli intabulowanych, należy się zastosować do przepisu w §. 394.

§. 424.

To, co postanowiono w §. 422 o exekucyi na płodach i dochodach nieruchomości, znajduje także miejsce wtedy, jeżeli popieraną zostaje exekucya na czynszach, lub dochodach z jakiej należitości na nieruchomości intabulowanej. W tym przypadku nie zachodzi potrzeba ustanowienia sekwestratora, ale dosyć jest, obok zapisania w księgach publicznych wydać rozkaz Sądowy temu, który do płacenia czynszów i przychodów jest obowiązany, aby takowe powodowi wypłacał.

§. 425.

Jeżeli exekucya popieraną zostaje na płodach lub dochodach od należitości nie intabulowanej opłacać się mających; wówczas Sąd nie ustanawiając wcale sekwestratora, winien je wprost przyznać powodowi w miarę jego należitości, a zarazem polecić jednocześnie kassie, lub temu, który owe pieniądze wypłacić winien, aby po doręczeniu owego przyznania wypłatę, za kwitem popierającego exekucyą uskutecznił.

§. 426.

Jeżeli powód popierać chce exekucją do nieruchomości; wówczas winien przede wszystkim postarać się o zaintabulowanie swęj wierzytelności, jeżeliby takowa już poprzednio zaintabulowana nie była, a następnie podać prośbę, aby w tym celu wyrok lub ugoda wpisana była do ksiąg publicznych w takim sposobie, w jakim prawo rzeczowe w tém miejscu nabywa się; Zwierchność zaś, w której obrębie ta nieruchomość leży, mając sobie doręczoną wprost odezwę od Sądu intabulacyi pozwalającego, winna takowej niezwłocznie dopełnić.

§. 427.

Po uzyskaniu intabulacyi winien popierający w każdym podaniu o dozwoleńie dalszėj exekucyi wykazać, jak dalece w téjże exekucyi postąpieno.

§. 428.

Po skutecznionėj intabulacyi i uzyskaniu tym sposobem rzeczywistego prawa hipotecznego służy powodowi prawo podania zaraz prośby o detaxacyą do tego Sądu, pod którego władzą dobra znajdują się; która natychmiast dozwołoną i wedle przepisów Rozdziału XVII. skutecznioną być ma.

§. 429.

Jeżeliby po upływie dni trzydziestu od dnia, w którym detaxacya skutecznioną została (co kancelarya zanotować ma) żadna ze stron nie żądała licytacyi; wówczas obowiązany jest powód przyjąć owe dobra w cenie szacunkowėj, pozwany zaś takowe za ustanowioną cenę odstąpić winien. Jeżeliby jednak wierzyciele intabulowani z ceny szacunkowėj pokrytemi być nie mogli; wówczas poprzednio wysłuchać ich należy, czyliby który z nich powoda gotowizną spłacić, i sam tychże dóbr za cenę szacunkową przyjąć nie chciał, lub czyli téż dobra na licytacyą publiczną wystawione być mają. W razie nie zachowania tego przepisu przyznanie dóbr, prawu hipotecznemu wierzyciela nie przywołanego szkodzić nie może.

§. 430.

Wierzycielom wysłuchać się mającym należy stośownie do miejsca ich pobytu wyznaczyć taki termin jaki pozwanemu służy

do złożenia excepcyi. Po upływie takowego terminu żaden z nich więczej słuchanym być nie może.

§. 431.

Skoro powód, lub inny nabywca o cenę kupna lub cenę szacunkową ułożył się należyście; wówczas dobra przyznane mu być winny w tym sposobie, jak w §§. 402 i 403 postanowiono.

§. 432.

Jeżeliby jedna lub druga strona podała o licytacyą w ciągu dni trzydziestu; wówczas takowa natychmiast dozwołoną być winna, i w tym celu termin do dni trzydziestu z wymienieniem dnia właściwego, godziny i miejsca wyznaczyć należy. Jeżeliby zaś nieruchomość na licytacyi ani za wyższą, ani za samą cenę szacunkową sprzedaną być nie mogła; wówczas Sąd, nie czekając na nowe podanie, w tymże samym sposobie drugą, a gdyby i na tę nikt z chęcią kupna za cenę szacunkową nie zgłosił się, trzecią licytacyą rozpiąć winien; na której to licytacyi nieruchomość nawet niżej ceny szacunkowėj sprzedaną być może, chociażby exekucyą popierający sam takową kupił.

§. 433.

Tylko w tym przypadku, jeżeliby za nieruchomość przynoszącą pożytki zaofiarowano tak niską cenę iżby wszyscy wierzyciele, aż do wysokości ceny szacunkowėj zaintabulowani, zapłaconemi być nie mogli; sprzedaż niżej ceny szacunkowėj nie znajduje miejsca, lecz postąpić należy tak, jak postanowiono co do sprzedaży dóbr krédalnych.

§. 434.

Jeżeliby nawet na trzeciej licytacyi nikt z chęcią licytowania nie stanął; wówczas zależy od popierającego exekucyą, albo wziąć nieruchomość w sekwestr, albo żądać dalszėj licytacyi; w którym to przypadku stósować się należy do przepisów co do trzeciej licytacyi.

§. 435.

Przy licytacyi większych dóbr ziemskich zostawia się roztropności Sądu, czyli pierwszy termin licytacyi do dni sześćdziesiąt czyli do dni dziewięćdziesiąt zakreślonym być ma; przy dalszych zaś licytacyach wolno mu jest termin o dwa, lub trzy

dni wcześniej lub później od dni trzydziestu wyznaczyć, byleby tylko czas na wszystkie trzy terminy wyznaczony, nigdy znaczenie przeciaguionym nie został.

§. 436.

W obwieszczeniach licytacji należy wyrazić dokładnie: a) warunki sprzedaży; b) iż najwięcej ofiarujący przejąć winien długi na nieruchomości ciężące aż do wysokości ceny wylicytować się mającej, a to wtedy, jeżeliby wierzyciele swych kapitałów przed wypowiedzeniem w tym przypadku przewidzianem podnieść nie chcieli.

§. 437.

Obwieszczenia o licytacji podane być winny do wiadomości najdalej w dniach trzech po dozwoleniu licytacji — a to wedle zwyczajów miejscowych.

§. 438.

Każdemu wierzycielowi na nieruchomości intabulowanemu należy doręczyć pierwsze rozpisanie licytacji, a to sądownie i w tymże samym czasie, w którym obwieszczenie o téjże licytacji wygotowanem zostaje; w przeciwnym razie licytacja byłaby nieważną, wyjąwszy, jeżeliby najwięcej ofiarujący przejął na siebie zaspokojenie wszystkich wierzycieli intabulowanych.

§. 439.

Oszacowanie dóbr, wykaz wszelkich ciężarów, i warunki, pod któremi sprzedane być mają; winny być zachowane w kancelaryi Sądu, aby przez chęć kupna mających przejrzanemi i odpisy tychże przez nich powziętemi być mogły.

§. 440.

Licytacja na wsi odbywać się winna w obecności przynajmniej jednej osoby sądowej i pisarza; w miastach zaś i miasteczkach przynajmniej w obecności dwóch osób sądowych i pisarza.

§. 441.

Jeżeli do licytacji zgłasza się jeden lub wielu chęć kupna mających, wówczas należy przedewszystkiem odczytać akt oszacowania dóbr, ciężary, jakie się na nich znajdują, i warunki, pod któremi dobra sprzedane być mają, a następnie przystąpić do rozpoczęcia licytacji.

§. 442.

Jeżeli cena zaofiarowana zostaje, a nikt wyżej nie postępuje; wówczas najwyższe zaofiarowanie: „po pierwszy raz“ często powtarzać a zarazem zapytywać należy, czyli kto nie daje więcej? w razie dalszego milczenia powtarzać należy wołanie: „po drugi raz“ i gdy tylko kto daje więcej, a nikt wyżej nie postępuje; wołanie ponawianem być winno. Cena nie ofiarowana przy akcie licytacji lub ofiarowanie téjże bez oznaczenia liczebnego, na żaden wzgląd nie zasługuje.

§. 445.

Jeżeli jeden, lub wielu chęć kupna mający, żądają w czasie licytacji pozwolenia chwili do namyslenia się; takowa najdłużej przez kwadrans dozwolona im być może, i to nie więcej, jak raz jeden.

§. 446.

Jeżeli zaofiarowanie najwyższe wywołano po drugi raz, a nikt więcej nie ofiaruje; wówczas takowe wywołanie jeszcze przez pięć minut powtarzanem być winno z tém zapytywaniem: czyli daje kto więcej. a jeżeli nikt więcej nie ofiaruje; wówczas licytacja zakończoną być ma w tych wyrazach: „i po trzeci raz“ a następnie nieruchomość najwięcej ofiarującemu, zawsze jednak przy zachowaniu przepisu §. 433 przyznana być winna, chociażby on tylko sam z chęcią kupna zgłosił się, i nie więcej nad cenę szacunkową, a nawet na trzecim terminie licytacji cenę niższą zaofiarował.

§. 447.

Jeżeliby dwóch chęć kupna mających tę samą cenę zaofiarowali, a nikt wyższej ceny nie podał; wówczas należy pierwszeństwo temu, który wprzód ten sam szacunek zaofiarował.

§. 448.

Jeżeliby przy licytacji zaofiarował chęć kupna mający cenę niższą, lecz w gotowiźnie; wówczas, jeżeli zaofiarowana cena wyrównywa cenę szacunkową, należy mu pierwszeństwo przed tym, który zaofiarował wprawdzie cenę wyższą, lecz na raty, wyjąwszy wtedy, jeżeliby: a) terminy wypłat już w edykcje licytacji oznaczone były; b) jeżeliby ten, na którego zaspokojenie odbywa się licytacja, na terminy wypłat zezwolił.

§. 449.

Dłużnik licytować nie może. Nikomu, a nawet ani wierzycielom dłużnika nie służy żadne pierwszeństwo przed obcym, chęć kupna mającym, a następnie nikomu nie może być po skończonej licytacji przyznane prawo żądania, aby mu ofiarujący najwyższą cenę na licytacji nabytej nieruchomości odstąpił.

§. 450.

Jeżeli komu z umów szczególnych na nieruchomości, na licytację wystawionej intabulowanych, służy prawo wykupna téjże nieruchomości za pewną cenę; wówczas winien z nim wystąpić i byt jego udowodnić przed licytacją. W chwili zaś licytacji, lub po odbyciu téjże już więcej w tym względzie słuchanym być nie może.

§. 451.

Ofiarujący najwyższą cenę winien ściśle dotrzymać umówionych terminów wypłat; w przeciwnym bowiem razie nieruchomość na podanie tak wierzyciela, jako téż i dłużnika bez żadnego nowego oszacowania i tylko za wyznaczeniem jednego terminu przy zachowaniu przepisu §. 433 nawet niżej ceny szacunkowej na jego niebezpieczeństwo i koszt na licytację wystawioną i sprzedaną byłaby. Jeżeliby jednak przed godziną przeznaczoną do licytacji zaległe raty i koszt narosłe w gotowiźnie złożył; wówczas takowe przyjąć, a z licytacją wstrzymać się należy.

§. 452.

Nieruchomość nabyta na licytacji nie może być wydana na własność temu, który ję nabył, a to dopóty, dopóki cała cena kupna złożoną lub dostateczne bezpieczeństwo co do umówionych terminów wypłat stawioném nie będzie, lub téż porozumienie się w tym względzie między stronami, udział w tym przedmiocie mającemi, nie nastąpi.

§. 453.

Jeżeli powód popierać chce exekucję na rzeczach ruchomych, do dłużnika należących; wówczas winien je zaraz wykazać, odzież bowiem nieodzownie potrzebna i narzędzia, któremi dłużnik zarabia dziennie na żywność dla siebie i swój rodziny,

zajmowanemi być nie mogą, co się zaś tyczy innych sprzętów domowych, rzeczy potrzebnych dłużnikowi do pracy w jego powołaniu oraz takich, których brak naraziłby go na znaczną szkodę, lub sprzedaż tychże wystawiłaby sławę jego na uszczerbek; exekucja jedynie tylko w braku wszelkich innych środków otrzymania zapłaty dozwoloną być może.

§. 454.

Sąd, rozwiewując podanie exekucyjne winien dozwolić sądowego zajęcia, jeżeliby powód nie miał w swym ręku zastawu, a następnie winien wykonawcy sądowemu skuteczzenie takowego polecić, i onego uwagę na ten przypadek zwrócić, jeżeliby powód wbrew poprzedniemu §. rzeczy zajęciu nie uległ, lub wbrew oczywistości, więcej, jak potrzeba do pokrycia jego należitości zajmować zechciał.

§. 455.

Wykonawca sądowy, któremu polécono skuteczzenie zajęcia, winien pod własną odpowiedzialnością natychmiast po odebraniu polecenia udać się z powodem, lub jego pełnomocnikiem do pozwanego, onemu odpis takowego polecenia doręczyć, i rzeczy, zająć się mające, dokładnie opisać; którym to sposobem nabywa powód na tak zajętych rzeczach rzeczywistego prawa zastawu.

§. 456.

Wykonawca sądowy winien oddać rzeczy zajęte pod dozór trzeciego, jeżeli tego powód żąda, a to na jego niebezpieczeństwo; a jeżeli rzeczy zajęte byłyby kosztowne i łatwo przeniesie się dały; wówczas do Depozytu sądowego złożyć je należy; jeżeli zaś takimi nie są; wówczas dosyć jest aby je opieczętował, i opieczętowanie przez wyciśnienie sądowej pieczęci zabezpieczył w miejscu, w którym się znajdują; może nawet tymczasowo zostawić pod dozorem pozwanego i do jego użytku niektóre rzeczy zajęte, jakimi są: konie, krowy itp. jeżeli powód na to zezwala.

§. 457.

Jeżeli wykonawca sądowy nie zastaje pozwanego, lub takiej osoby, któraby mu rzeczy zajmować się mające, wskazać

mogła; winien o tem zawiadomić ustnie Sąd, który przybrania warty i słószarza natychmiast dozwoli, poczem zajęcie niezwłocznie przedsięwziętem być ma.

§. 458.

Jeżeliby pozwany, lub ktokolwiek bądź inny exekucyi gwałtem opierać poważył się; wówczas wykonawca sądowy nie powinien dawać powodu do żadnych razów, lecz obowiązany jest, donieść niezwłocznie o takim zuchwalcy Sądowi, który potrzebne środki przymusowe przeciw takiemu lekceważycielowi powagi sądowej przedsięwziąć i onego do przykładowej kary pociągnąć ma.

§. 459.

Po dopelnieniu zajęcia winien wykonawca sądowy zdać o tem sprawę Sądowi przy dołączeniu opisu rzeczy zajętych, Sąd zaś winien takowy opis w swjej kancelaryi zachować, i stronom na ich żądanie odpisy takowego udzielić.

§. 460.

Co się tyczy oszacowania, ogłaszania licytacji, sposobu licytowania i przybicia rzeczy zaliczowanych należy zachować to, co postanowiono w tym względzie o dobrach nieruchomości, z tą jedynie różnicą, iż terminu licytacji oznaczają się tylko od dni czternastu do dni czternastu; nie jest także obowiązany Sąd polecać wywoływania najwyższego podania przez pięć minut, ani dozwalać licytującym czasu do namysłu przez kwadrans, jak to §§. 444 i 445 mieć chcą; owszem mocen on jest te ostatnie terminu wedle zdania swego skrócić, zwłaszcza, jeżeli rzecz licytowaną być mająca, nie ma wielkiej wartości.

§. 461.

Jeżeli powód świadectwem wykonawcy sądowego dowodzi, że zajęte rzeczy na pokrycie jego wierzytelności nie wystarczają, lub, jeżeli przedstawia, że mu niewiadomo, czyli pozwany posiada jakie inne rzeczy, któreby zajętemi być mogły; wówczas winien Sąd na podaną o to prośbę polecić pozwanemu, aby w ciągu dni trzech wymienił wszystkie swoje fundusze, a to pod aresztem osobistym; po bezskutecznym upływie dni trzech areszt na żądanie powoda przez Sąd dozwolonym, i wedle zwyczaju, w różnych miejscach używanego, uskutecznionym będzie.

§. 462.

Przychody, przez pozwanego do ostatnich dni życia pobierać się mające, uważanemi być mają za dostateczne do pokrycia powoda, i uwalniają pozwanego od aresztu, jeżeli powód tym sposobem w przeciągu lat trzech zaspokojonym być może lub na przekazanie mu tychże przychodów zezwała.

§. 463.

Gdy tylko exekucya na płacy urzędnika monarchicznego, stanowego lub miejskiego przedsięwzięta być ma; należy o tem ich przełożonego niezwłocznie zawiadomić.

§. 464.

Jeżeli dłużnik potrzebnej żywności w areszcie sam sobie dostarczyć nie może; wówczas wtedy jedynie w dalszym areszcie trzymanym być może, jeżeli ten, który o aresztowanie dłużnika postarał się, zastąpi koszta jego wyżywienia, te zaś nie więcej, jak po dwanaście, a nie mniej, jak po sześć grajcarów dziennie wynosić mają.

§. 465.

Nikt dłużej nad rok jeden w areszcie za długi trzymanym być nie może; dłużnik jednak winien go odsiedzieć bez żadnej przerwy, w miejscu zwyczajnem, na areszt przeznaczonem. Jeżeli areszt dla niedostarczanej przez wierzyciela żywności zniesionym został; wówczas na żądanie tegoż samego wierzyciela już nigdy dozwolonym być nie może.

§. 466.

Z powodu nowych po wysiedzianym areszcie zaciągniętych długów, może być dozwolonym nowy areszt przez rok jeden.

§. 467.

Jeżeliby dłużnik spowodował wierzyciela do pożyczki przez szalbierstwo, albo majątek swój ukrył, lub w innym sposobie podstępnie działał; wówczas Sędzia wedle przepisów ustawy karniej postępować winien.

§. 468.

Wszelkie rozporządzenia, przez które dozwala się, lub udziela exekucyi, pieczęcią sądową stwierdzone być winny.

Rozdział XVII.

• moratorium i układaniu się wierzycieli.

§. 469.

Moratorium nigdy miejsca mieć nie powinno.

§. 470.

Nie może być także dopuszczonym taki układ, mocą którego wierzyciele do ustąpienia jakiej części ze swęj należitości zobowiązanemi byłby mogli, wyjąwszy jeżeliby trzeci przejął na siebie obowiązek zapłacenia reszty długów po odrzuceniu uproszonego ustępnego, a przejęta zapłata przyniosłaby wierzycielom większą korzyść, nad tę, którejby się z majątku dłużnika spodziewać mogli.

§. 471.

Ten, który w takim sposobie przejmuję na siebie zapłatę długów drugiego, winien na żądanie nawet jednego wierzyciela przysiędź, że ani z dłużnikiem, ani z jego krewnymi, ani z pojedynczymi wierzycielami wprost, lub pośrednio tajemnie nie porozumiał się, następnie winien wierzycielom wypłatę stósownie do treści zawartego układu skutecznie, lub jeżeliby wypłata przyrzeczona dopiero później nastąpić miała, dać takie bezpieczeństwo, któreby przyjętém być mogło.

§. 472.

Wierzyciele, którym służy pierwszeństwo, lub którzy są pokryci prawem zastawu, nie są obowiązani wdawać się w układ, inni zaś przystąpić winni do większości głosów.

§. 473.

Większość głosów obliczoną być winna nie wedle ilości osób lecz wedle wysokości pretensyi; jeżeliby jednak pretensye tych, którzy na ustępne zezwalają, i tych, którzy się na to nie zgadzają, były równe; wówczas uważać należy na ilość osób. Jeżeliby zaś głosy na ustępne zezwalających, i na to nie zgadzających się, tak co do ilości pretensyi, jako też co do ilości osób równemi były; wówczas głos wierzycieli nie zgadzających się, stanowi,

§. 474.

Przed orzeczeniem, czyli który z wierzycieli obowiązany jest, przystąpić do większości głosów; winni zostający w większości wykazać się przed zastępcą przez wierzycieli, przyjęcia układu odmawiających, większością głosów obrać się mającym, że ich pretensye opierają się na prawnych tytułach. Oprócz tego winien dłużnik na żądanie nawet jednego wierzyciela przysiędź, że z majątku swego nic nie utaił, żadnego zmyślonego długu nie podał, i z niektórymi wierzycielami potajemnie nie porozumiał się.

§. 475.

W przedmiocie układu z wierzycielami udać się należy do tego Sądu, któremu dłużnik podlega co do osoby.

§. 476.

Po podaniu prośby o dopuszczenie układu z wierzycielami winien Sąd zwołać z urzędu wszystkich wierzycieli przez obwieszczenie publiczne z tém ostrzeżeniem, iż nie stawający, a pierwszeństwa lub prawa zastawu nie mający, za przystępujących do tego, co większość stawających postanowi, uważanemi będą. Co się zaś tyczy stanu majątkowego; przedsięwzięcie należy wszystko to, co po ogłoszonej krédzie wedle wskazanych w tym względzie przepisów przedsięwziętem być winno.

§. 477.

Jeżeli układ między wierzycielami przyjdzie do skutku; wówczas ustąpiona ilość ani na osobie dłużnika, ani na pozostałym, ani po układzie przybyłym majątku poszukiwaną być nie może, jeżeli tego prawa wyraźnie w układzie nie zastrzeżono, lub dopuszczenie się podstępu przy zawieraniu układu do wiedzioném nie będzie.

§. 478.

Jeżeliby z wykazu stanu majątkowego osoby handlującej okazało się, że wierzyciele tracić muszą więcej jak dwanaście od sta, ze swych należitości; wówczas donieść należy o tém władzy, aby handel tak dalece upadły zwiniełym został, a to bez względu na jakiegokolwiek warunki zaszłego między wierzycielami układu.

§. 479.

Sąd pomimo zawartego układu między wierzycielami i dłużnikiem winien przeciw niemu postępować z urzędu, i onego do zasłużonej kary pociągnąć, jeżeliby tenże przyznał się do oszustwa lub o takowe przekonany, lub z przyczyn grunto-
wanych za podejrzanego o tę zbrodnię uważany został.

Rozdział XXXIII.

O odstąpieniu dóbr.

§. 480.

Temu, który przez nieszczęśliwe wypadki, a zatem bez własnej winy stał się niewypłacalnym; służy prawo żądania, aby po odstąpieniu całego swego majątku na rzecz wierzycieli uwolnionym został: a) od exekucyi osobistój; b) aby mu zostawiono z odzieży, pościeli i sprzętów domowych tyle, ile dla siebie, żony i dzieci jeszcze nieopatrzonych niezbędnie potrzebuje, wreszcie c) aby dla niego, jego żony i dzieci jeszcze nieopatrzonych udzielono na koniecznie potrzebne utrzymanie od sześciu do ośmnastu grajcarów dziennie. Jednakże po śmierci dłużnika ustaje prawo żony i dzieci jego do pobierania takiego zachowku.

§. 481.

Utrzymania żądać może dłużnik tylko od wierzycieli następnych, i w tym porządku: a) od tych, których pretensye opierają się jedynie na dobroczynności dłużnika, jakim jest np. obdarowany; b) od krewnych w linii wstępnej i zstępnej; c) od żony, z którą dłużnik żyje w spokojnym małżeństwie, lub w rozdziale co do osób orzeczonym z jej winy; d) od braci i sióstr rodzonych i przyrodnych.

§. 482.

Jeżeliby jednak krewni w linii wstępnej i zstępnej, małżonka, bracia lub siostry sami zostawali w niedostatku, lub jeżeliby dłużnik zarabiał mógł na swe utrzymanie (które to okoliczności

Sąd rozważać powinien); wówczas nie służyłoby dłużnikowi prawo domagania się od nich takowego utrzymania.

§. 483.

Mający chęć odstąpienia swych dóbr winien podać wykaz wszelkich długów i całego swego majątku Sądowi, któremu podlega; przełożyć, czego żąda od swych wierzycieli, i wystosować prośbę o to, do czego mieni się być uprawnionym.

§. 484.

W tym celu wyznaczyć należy termin do audyencyi, na której żądanie proszącego rozpoznanem być ma; niedopuszczając żadnych w tym przedmiocie wybiegów.

§. 485.

Każdy oświadczający chęć odstąpienia swojego majątku winien na żądanie jednego nawet wierzyciela stan wykazanego przez siebie majątku i długów swoich zaprzysiądz, i przysiąc pod przysięgą, że długi swoje wedle możliwości popłaci, jeżeli przyjdzie do lepszego stanu.

§. 486.

Dłużnikowi, który bez winy swojej stał się niewypłacalnym, służy prawo zatrzymania z majątku po odstąpieniu dóbr nabytego tyle, ile do potrzebnego utrzymania siebie, żony i nieopatrzonych dzieci niezbędnie potrzebuje, co jednak odnosi się jedynie do wierzycieli dawnych, na których rzecz dóbr swoich odstąpił.

§. 487.

Jeżeliby dłużnik zabięrał się do ucieczki, lub się ukrywał, żadnego prawdziwego nieszczęśliwego wypadku udowodnić nie mógł; wierzycieli niektórych już po wiadomości sobie niewypłacalności spłacił lub pokrył, nowe długi zaciągnął, stanu majątku i długów swoich rzetelnie nie wyjawiał, lub jakiego podstęp dopuścił się; wówczas w każdym z tych przypadków z urzędu przeciw niemu postępować, a wedle wykrywającego się stanu rzeczy nawet na drodze karniej postępować należy.

§. 488.

Jeżeli kto sam podaje, że się znajduje w stanie niewypłacalności; wówczas Sąd nie czekając na skutek audyencyi stosownie do §. 484 odbyć się mającej, winien otworzyć krédę.

Rozdział XXXIV.

O powrocie do pierwszego stanu.

§. 489.

Wedle niniejszej ustawy sądowej służy prawo żądania powrotu do pierwszego stanu: a) temu, któremu termin prekluzyjny ku szkodzie jego bez dopuszczenia się w tym względzie jakiej winy upłynął; b) temu, który po zapadłym przeciw sobie wyroku znajduje ważne dowody, o których wprzód wiedzieć, lub takowych znaleźć nie mógł. Jedynie tylko co do upłynionego terminu do podania uciążliwości i excepcyi na drodze apelacyi lub rewizyi powrót do pierwszego stanu nie znajduje miejsca.

§. 490.

Powrót do pierwszego stanu co do upłynionego terminu prekluzyjnego żądaniem być winno w ciągu dni czternastu; w przeciwnym bowiem razie strona podająca już więcej słuchaną być nie może. Dni te liczone być winny od daty, w której stronę, lub jej adwokata o rozporządzeniu w terminie prekluzyjnym dopełnić się mającém zawiadomiono, a przeszkoda w dopełnieniu tegóż zachodząca ustała. W drugim zaś przypadku żądaniem być może dopóty, dopóki prawo strony przedawnionem nie jest.

§. 491.

Wolno jest stronie żądać powrotu do pierwszego stanu wtedy, jeżeliby jej służyło prawo domagania się wynagrodzenia od swego adwokata, lub osoby trzeciej, chociażby nawet takowe otrzymać mogła.

§. 492.

Powrota do pierwszego stanu żądać należy w każdym przypadku od tego Sądu, w którym wisi proces w pierwszej instancyi, lub już ukończonym został. W prośbie wyrazić zawsze należy cel, dla którego powrót do pierwszego stanu jest żądaniem.

§. 493.

Jeżeli żądaniem jest powrót do pierwszego stanu przeciw zapadłemu wyrokowi; należy postępować tak, jak w każdej innej skardze w dochodzeniu jakiego kolwiek bądź prawa.

§. 494.

Jeżeli zaś powrót do pierwszego stanu żądaniem jest co do upłynionego terminu prekluzyjnego, a strona w terminie w §. 490 oznaczonym prośbę o to podała; wówczas winien Sąd oznaczyć w krótkim czasie dzień do audyencyi, a po wysłuchaniu w tymże dniu obydwóch stron żądanie do siebie wniesione załatwić przez stosowną decyzją.

§. 495.

Jeżeli w przedmiocie prośby o powrót do pierwszego stanu Sąd pierwszej, lub drugiej instancyi wydaje decyzją zczwalającą, wówczas winien jeden lub drugi oznaczyć w téjże samej decyzji nowy termin prekluzyjny do wykonania tego, do czego się odnosi przywrócenie do pierwszego stanu, a w tym przypadku odwołanie się od decyzji już nie znajduje miejsca. Droga do rekursu wtedy jedynie jest otwartą, jeżeliby Sąd żadanego powrotu do pierwszego stanu odmówił.

§. 496.

Strona żądająca powrotu do pierwszego stanu winna być wskazaną na wynagrodzenie stronie przeciwnej kosztów tym sposobem wyrządzonych, a to w każdym razie, czyliby się Sąd do żądania strony przychylił, lub takowe oddalił; a które to koszta w téjże samej decyzji ustanowić należy. Jeżeliby się zaś okazało, że termin z winy samej strony żądającej, lub jej adwokata upłynął; wówczas należy oprócz tego ukarać taką opieszałość a zarazem adwokata winnego do wynagrodzenia kosztów obydwóm stronom obowiązać.

§. 497.

Skarga o powrót do pierwszego stanu wyniesiona przeciw zapadłemu już wyrokowi, nie tamuje nigdy egzekucyi i wykonania tegóż wyroku; jeżeli jednak żądaniem jest powrót do upłynionego terminu prekluzyjnego; wówczas dalsze postępo-

wanie w przedmiocie głównym aż do orzeczenia skargi o powrócenie do pierwszego stanu wstrzymaném być winno.

§. 498.

Termin dozwolony w §. 69 do wyniesienia skargi wywoławczej przeciw decyzji władzy skarbowej, należy do terminów prekluzyjnych; jeżeli więc bez winy strony upłynął; powrócenie do pierwszego stanu w ciągu dni czterech żądaném być winno; w przeciwnym bowiem razie wywołanie już nie znajduje miejsca. Może jednak być żądaném powrócenie do pierwszego stanu nawet przeciw takiej decyzji, chociażby przeszła w rzecz osądzoną lecz tylko dopóty, dopóki nie zaszło przedawnienie; w którym to jednak przypadku winna strona wystąpić, jako strona powodowa i końcem ocalenia służącego sobie prawa popierać skargę na dowodach walczących przeciw téjże decyzji.

Rozdział XXXV.

○ feryach.

§. 499.

Oprócz każdej niedzieli i świąt nakazanych naznacza się na ferye czas od dnia Bożego Narodzenia do dnia SS. Trzech Króli, od Niedzieli kwietniej do Wielkiego Poniedziałku, trzy dni krzyżowe, ostatnie dziesięć dni miesiąca Lipca i pierwsze dni dziesięć miesiąca Października.

§. 500.

W czasie feryj żadna audyencya odbywać się nie może, wyjąwszy owe przypadki, gdy Sąd uznaje, iż przez zwłokę jedna lub druga strona poniosłaby szkodę, lub na niebezpieczeństwo poniesienia téjże narażoną byćby mogła. Jeżeliby zaś oprócz tych przypadków wyznaczono dzień feryalny do audyencyi; wówczas postępowanie i orzeczenie Sądu byłoby ważnem tylko wtedy, jeżeliby obydwie strony stawały i rozprawiły się; lecz jeżeliby, pomimo niestawiennictwa jednej strony wydano wyrok; wówczas

służyłoby niestawiającemu prawo wystąpienia przeciw temuż wyrokowi ze skargą nieważności.

§. 501.

Pisma wywodowe mogą być podawanemi przez stronę w dniu feryalnym w każdym przypadku; a nawet doręczenia w takimże dniu skuteczne być mogą.

§. 502.

Jeżeli kto skazany jest na zapłacenie jakiej summy; wówczas prośba o zajęcie nawet w czasie feryj, wyjąwszy niedziele i nakazane dni świąteczne podana i zajęcie przedsięwziętém być może; lecz po skutecznieniu takowego z dalszą exekucją aż do upłynienia feryj wstrzymać się należy, jeżeli powód jest dostatecznie zabezpieczonym.

§. 503.

W innych przypadkach w Rozdziale o exekucyi wymienionych może być żądana i popierana exekucya, nawet w czasie feryj. Lecz Sąd oznaczając termin do wykonania jakowego dzieła, winien uważać na ferye, i uwzględniać czas żniwa i winobrania stósownie do stanu osób.

Rozdział XXXVI.

○ doręczaniu rozporządzeń sądowych.

§. 504.

Każde rozporządzenie Sądu bądź co do rzeczy spornej, bądź na drodze exekucyi, winno być doręczoném tak stronie, od której podanie nastąpiło, jako téż i stronie przeciwniej.

§. 505.

Pierwsze rozporządzenie wydane w rzeczy spornej winno być zawsze doręczoném pozwanemu osobiście; dalsze rozporządzenia mogą być oddawane na ręce domowników.

§. 506.

Jeżeliby woźny sądowy mający skutecznie doręczenie postrzegł, że się strona ukrywa; winien przybić na drzwiach mie-

szkania zawiadomienie pisemne, o której godzinie w dniu następnym końcem skutecznienia tegóż doręczenia znajdować się będzie. Jeżeli zaś strony i potem nie zastał; wówczas rozporządzenie doręczyć się mające na drzwiach mieszkania przybitém być ma; które to przybicie będzie miało taki sam skutek, jak doręczenie osobiste.

§. 507.

Jeżeli jest więcej stron pozwanych; wówczas pierwsze rozporządzenie Sądu wraz z pismem wywodowém i alegatami doręczyć należy pierwszemu z nich w témże piśmie mianowanemu, drugim zaś doręcza się tylko uchwałą Sądu, to jest tak zwane rubrum wraz z rozporządzeniem, współpozwany zaś wolno jest przejrzeć pismo i alegata u tego, któremu doręczone zostały.

§. 508.

Strona zmieniając mieszkanie w ciągu processu winna wcześnie zawiadomić stronę przeciwną o swém przyszłym mieszkaniu a to sądownie, w przeciwnym razie postanowienie sądowe w miejscu tegóż Sądu przybitém będzie, a to przybicie będzie miało taki sam skutek, jak samo doręczenie. Jednakże woźny sądowy winien w takim przypadku alegata do rozporządzenia sądowego przyłączone, zatrzymać, i oddać je za zgłoszeniem się temu, któremu doręczone być były powinny.

§. 509.

Jeżeli do sporu wchodzi wielu powodów, lub pozwanych wówczas strona jedna wymienić winna stronie drugiej jednego z téjże strony do sporu wchodzącego, któremu wszelkie dalsze rozporządzenia sądowe doręczane być mają, w przeciwnym razie doręczane być winny temu, który w pierwszym piśmie jest najprzód wymienionym.

§. 510.

Jeżeli jedna, lub druga strona nie mieszka w miejscu, w którym się Sąd znajduje, wówczas winna, jeżeli jest powodową zaraz w pierwszym piśmie, a jeżeli pozwaną, przed upływem terminu wyznaczonego do excepcyi ustanowić w témże miejscu takiego, któremu rozporządzenia sądowe doręczane być mają, i o tém stronę przeciwną zawiadomić; w przeciwnym bowiem razie ona

jedynie koszt doręczenia ponosićby winna; których zwrotu wcale spodziewać się nie może; wszelako ten, który rozporządzenie doręczyć się mające uzyskał, winien tymczasem takowe kosztu zastąpić.

§. 511.

Jeżeli powód mieszka za granicą krajów dziedzicznych, lub mieszkanie jego w tychże krajach jest niewiadomém, wówczas winien ustanowić pełnomocnika w miejscu tegóż Sądu; w przeciwnym razie Sąd przed wydaniem powodowi rezolucyi w porządku zwyczajnym wskaże mu przedewszystkiem, aby tego przepisu dopełnić.

§. 512.

Jeżeli powód przedstawia, że pozwany mieszka za granicą państw dziedzicznych, lub, że mu jego mieszkanie jest niewiadomém, a Sądowi także wiadomo nie jest, w którym kraju pozwany przebywa: wówczas należy do zastępowania pozwanego ustanowić na jego niebezpieczeństwo i koszt kuratora, i takowe ustanowienie ogłosić przez edykt publiczny, a to w tym celu, aby pozwany albo ustanowionemu dlań kuratorowi udzielił ze swéj strony dowodów, albo téż innego pełnomocnika Sądowi przedstawił. Od ogłoszenia edyktalnego ten jedynie uwolnionym być może, który przed opuszczeniem krajów dziedzicznych przedstawia Sądowi pełnomocnika, który doręczane w jego nieobecności akta odbierać ma, a to z takim skutkiem, jak żeby do rąk nieobecnego oddanemi były. Wszakże, jeżeliby powód przekonany został, że o mieszkaniu pozwanego umyślnie zamiechał; wówczas całe postępowanie byłoby nieważném, a powód nie tylko na zapłacenie kosztów przez edykt i ustanowienie kuratora wyrządzonych, skazanym, ale oraz i do stósownej kary pociągniętymby został.

§. 513.

Jeżeli jednak mieszkanie pozwanego za granicą krajów dziedzicznych byłoby wiadomém; wówczas oprócz obwieszczenia publicznego w paragrafie poprzednim przepisanego, podana skarga z należnym adresem na pocztę za rewersem powrotnym oddana być winna.

§. 514.

Jeżeli stronie mieszkającej w krajach dziedzicznych nastąpiło doreczenie przez pocztę; wówczas odbiór takowego doreczenia rewersem, datę doreczenia obejmującym i przez odbierającego podpisanym, udowodnionym być winien. Jeżeliby zaś strona wystawienia takowego rewersu odmówiła, lub znaleźć się nie dała, i urząd pocztowy takowe okoliczności poświadczył; wówczas należy postępować w tym sposobie, jak postanowiono na ten przypadek, gdy mieszkanie strony jest niewiadomem.

§. 515.

Jeżeli jedna lub druga strona ustanowiła pełnomocnika; wówczas doreczenie sądowych rozporządzeń do rąk tegoż jest ważnem dopóty, dopóki inny pełnomocnik w jego miejsce mianowanym nie będzie.

§. 516.

Każde pismo stronie przeciwniej doreczyć się mające winno być sporządzone w dwóch exemplarzach, z których pierwszy z wszelkimi alegatami podanym, obydwą zaś napisem równobrzmiennego zrezolwowania zaopatrzone być mają.

§. 517.

Zrezolwowane pismo oddanem być ma, o ile to być może najrychlej, z wszelkimi alegatami woźnemu sądowemu; ten zaś winien doreczyć je natychmiast stronie, przeciw której pismo wystósowanem było; duplikat zaś wtedy dopiero podawcy pisma doreczonym być ma, gdy na nim woźny sądowy dzień skutecznego doreczenia stronie przeciwniej zanotował.

§. 518.

Gdy rozporządzenie sądowe wielu stronom spór wiodącym doreczonem być ma; winien podający obłożyć go tyłu rubrami, ile jest stron, i na każdym rubrum mieszkanie strony zanotować; Sąd zaś na każdym z nich rozporządzenie swoje zapisać, i onych doreczenie przez woźnego sądowego polecić ma.

§. 519.

Świadkom powołanemi być mającym, ani pisma, ani uchwały żadnej doreczać nie potrzeba, lecz dosyć jest na poleceniu tymże w imieniu Sądu, aby w oznaczonym czasie stawili się do złożenia świadectwa.

Rozdział XXXVII.

O terminach.

§. 520.

Każdy pierwszy termin zakreśla sama ustawa, dalszych zaś oznaczenie zostawia się roztropności Sądu, której jednak ze samowolnością mieszać nie należy, lecz takowa na wykazanej i za słuszną uznaniej potrzebie uzasadnioną być winna.

§. 521.

Jeżeliby strona wyszłego do niej sądowego rozporządzenia w terminie oznaczonym wykonać nie mogła; wówczas winna przed upływem onego podać o przedłużeniu, i wykazać nie tylko przyczyny na przeszkodzie stojące, ale zarazem i potrzebę, która żądane przedłużenie czasu czyni prawdopodobnem.

§. 522.

Sąd nie może przedłużenia terminu dozwalać tam, gdzie ustawa stanowi wyraźnie, iż strona po upływie oznaczonego terminu już więcej słuchaną być nie powinna; owszem w takim przypadku żądanie przedłużenia terminu wprost odrzucić należy. Wyjawszy ten przypadek może Sąd nawet bez poprzedniego wysłuchania strony przeciwniej na przedłużenie terminu zezwolić, jeżeli przedłużenie na pierwszą lub powtórna prośbę dozwolone nie przechodzi terminu, jaki ustawa zakreśla.

§. 523.

Jeżeliby zaś żądane przedłużenie przechodziło termin, jaki ustawa zakreśla, a Sąd nie znajduje powodów, dla którychby takowe żądanie wprost odrzuconem być miało; wówczas winien wysłuchać w tym przedmiocie stronę przeciwną, a jeżeli też strona na przedłużenie zgadza się; wówczas Sąd odmówić go nie może; wyjawszy, jeżeliby Sąd postrzegł, że zezwolenie pochodzi jedynie od adwokata bez wiedzy i zezwolenia strony, któraby na tém cierpieć mogła, w którym to przypadku oświadczenie się strony żądaniem być może. Jeżeliby zaś strona przeciwna na żądane przedłużenie terminu nie zezwalała; wówczas zależy od Sądu, czyli i jak dalece dzień do audiencji końcem wysłuchania obydwóch

stron i rozpoznania zachodzącej w tym względzie potrzeby oznaczyć, i czyli na audyencji, lub wprost na przedłużenie terminu zezwolić, albo takowego odmówić zechce. W każdym jednak przypadku podanie o przedłużenie terminu załatwioném być winno przez rezolucyą, przeciw której stronie mieniającej się być uciążoną, rekurs do Sądu wyższego służy.

§. 524.

Każdy termin rachuje się od dnia, następującego po tym w którym nastąpiło doręczenie owej stronie, przeciw której upływać ma, lub jej pełnomocnikowi ustanowionemu w miejscu, w którym się Sąd znajduje. Przepis ten stosuje się także do tych terminów, które przeciw nieobecnym upływać mają, a dla tego oddanie rezolucyi na pocztę nie może doręczenia rzeczywistego zastąpić; przeciwnie zaś każdy dalszy termin liczy się od dnia upłynionego poprzedniego terminu, o którego przedłużenie prośba podana została.

§. 525.

Do dnia terminu, bądź przez ustawę, bądź przez Sąd oznaczonego, nie liczą się wcale dni feryalne. Od tej reguły zachodzi jedynie wyjątek co do zgłoszenia appellacyi i rewizyi, tudzież wywołania w przypadkach w §. 68 i 70 oznaczonych, w których także dni feryalne do dnia czernastu, przez ustawę zakreślonych, liczonemi być winny.

§. 526.

Owe pisma, które wedle ustawy do Sądu wyższego wystosowane być mają, winna strona w ciągu terminu zakreślonego do tegoż Sądu podać lub przesłać; w przeciwnym bowiem razie wprost odrzuconemi być winny.

§. 527.

Jeżeli żądaniu o przedłużenie terminu odmówiono, wówczas zyskuje strona dni pozostałe od poprzedniego terminu, o którego przedłużenie podanie nastąpiło, a które w dniu podanej prośby jeszcze nie upłynęły.

§. 528.

Termin upływa w dniu ostatnim, w ostatniej godzinie, w której Sąd jeszcze jest otwartym; jednakże każda czynność,

do której termin wyznaczono, może do tegoż dnia być ważnie dopełnioną, a nawet jeszcze w tym samym dniu, w którym strona przeciwna przedstawia Sądowi, iż nabyła prawa dla tego, że termin wyznaczony już upłynął.

Rozdział XXXVIII.

o kosztach sądowych.

§. 529.

Ten, który w przewidzionym processie upadł, winien zawsze wynagrodzić stronie przeciwniej narosłe koszty sądowe, wyjawszy wtedy, jeżeliby Sąd z ważnych przyczyn znalazł się spowodowanym do zniesienia między stronami tychże kosztów; do czego jednak nie służy mu prawo w następnych przypadkach: a) jeżeli przegrywający sprawę zaprzeczył własnego czynu od którego rozstrzygnięcie sporu zależało, a o bycie onego przekonany został; b) jeżeli prowadził spór przeciw wyraźnej literze prawa; c) jeżeli w przedmiocie głównym nie wcale nie wywiódł, ani odpowiedział; d) jeżeli nie odwołując się wcale do żadnego rodzaju dowodu wskazał tylko przysięgę stanowiącą stronie przeciwniej, która ją wykonała; e) jeżeli od wyroku pierwszej instancyi założył appellacyą, a w drugiej instancyi także upadł, w którym to ostatnim przypadku przegrywający zawsze kosztą apelacyjne ponosić winien.

§. 530.

W sporach z urzędem fiskalnym, jeżeli tenże na wynagrodzenie kosztów sądowych skazanym został; a spór tyczył się funduszu publicznego, zapłacone być winny kosztą z funduszu taxalnego; tylko w sprawach z poddanemi, którzy przez urząd fiskalny bronionemi być mają, winien sam poddany wynagrodzić stronie przeciwniej przyznane koszty. Jeżeli zaś strona przeciwna skazaną zostaje na zapłacenie kosztów urzędowi fiskalnemu; wówczas takowe w każdym przypadku Skarbowi zapłacone być winny w takiej ilości, w jakiejby je adwokatowi za obronę przyznać należało.

§. 531.

Obróńcy dodanemu z urzędu stronie ubogiej obowiązana jest strona przeciwna na zwrot kosztów sądowych skazana uiścić w tymże samym sposobie przyznane mu wynagrodzenie.

§. 532.

Koszta wynagrodzić winna także ta strona, która odstępuje od processu przed wydaniem wyroku.

§. 533.

Przeciwnie ten, który ma za sobą jeden wyrok, nie może być nigdy skazany przez Sąd na koszta sądowe narosłe w pierwszej instancji.

§. 534.

Jeżeli strona obowiązana jest ponosić koszta sądowe w sporze pobocznym wedle powyższych przepisów; winna być także skazana wyrokiem w tym sporze zapadłym na zapłacenie tychże kosztów.

§. 535.

Sąd niższy, równie jak Sąd wyższy winien zawsze chociażby tego nie żądano, albo znieść wyraźnie koszta sądowe, albo je zasądzić temu któremu zwrócone być powinny. Tylko w wyrokach przedstanowczych, dających miejsce dowodowi zwyczajnemu przez świadków, należy zawieść orzeczenie co do kosztów sądowych w pierwszej instancji poniesionych, aż do wyroku zapaść mającego w przedmiocie głównym po wyprowadzeniu tego dowodu.

§. 536.

Sąd przyznając koszta sądowe której ze stron, winien je zmoderować w wyroku; dla tego obowiązane są zawsze strony załączyć do aktów ich wykaz pod utratą tychże kosztów.

§. 537.

Za pisma przez samą stronę lub przez adwokata we własnej sprawie wygotowane, taka sama należytość policzona być może, jakaby wypadła dla trzeciego, gdyby je sporządził.

§. 538.

Takię tylko podróż kosztu wynagrodzone być mają, którą Sąd z uwagi na przedmiot sporu za potrzebną uznaje, lub która na rozkaz Sędziego odbyta zostaje.

§. 539.

Jeżeli wiadomo nie jest, czyli powód posiada dostateczny fundusz w tej prowincji, w której proces prowadzonym być ma; wówczas winien przy wyniesieniu pierwszej skargi stawić pozwanemu co do kosztów sądowych przyjmowalne bezpieczeństwo; lub oświadczyć gotowość wykonania przysięgi na to, że go stawić nie może. W przeciwnym razie winien być do tego zobowiązany przez rezolucyą na żądanie strony przeciwniej wydać się mającą, nie tamując postępowania w przedmiocie głównym.

§. 540.

Jeżeli Sąd postrzega, iż strona jedna lub druga w przeprowadzonym processie, na drodze appellacyi lub rewizyi dopuściła się oczywistej nieprawości przez zaprzeczenie prawdziwych, a przytaczanie fałszywych okoliczności; wówczas winien na tę stronę, lub ustanowionego od niej adwokata rozciągnąć karę pieniężną lub osobistą.

Rozdział XXXIX.

O adwokatach.

§. 541.

Nikt nie może być mianowany adwokatem w mieście głównym, albo krajowym, jeżeli nie otrzymał stopnia doktora prawa w jednym z uniwersytetów w krajach dziedzicznych.

§. 542.

Cheący zostać adwokatem winien skończyć lat 24 zgłosić się do Sądu appellacyjnego w owym kraju, w którym zamyśla być adwokatem, i oprócz dyplomu na stopień doktora prawa otrzymanego, złożyć świadectwo adwokata już urzędującego, iż pracował u niego w rzeczach prawnych przynajmniej przez lat trzy, i że w czasie tej praktyki dał dowody pilności zdatności i uczciwości.

§. 543.

Sąd appellacyjny winien kandydata tak z teorii, jako też i zdatności zastosowywania przepisów ustawy sądowej i wszelkich

ustaw krajowych nie powierzchownie, lecz ściśle, jak najostrożniej wyexaminować, o jego obyczajach i uczciwości dokładnie przekonać się, a jeżeli go za uzdatnionego uznaje, do adwokatury przypuścić.

§. 544.

Adwokat przyjmując jaką sprawę winien przede wszystkim rozważyć, czyli prawowanie się byłoby sprawiedliwem i słusznem, czyli więc sprawa bronioną być może; w tym celu winien adwokat przed jej przyjęciem, a mianowicie, jeżeli strona jako powód występuje, badać; a) czego strona żąda w przedmiocie głównym i pobocznym; b) jak może udowodnić skargę i każdą jej okoliczność; c) czyli na tę lub ową okoliczność ma dowody na piśmie; d) gdzie się te dowody znajdują; e) kto przy tej, lub owej okoliczności znajdował się; f) które okoliczności gotowa jest strona zaprzysiądz, a g) na które stronie przeciwniej w razie potrzeby przysięga wskazana być może.

§. 545.

Jeżeli strona jest pozwana; wówczas winien adwokat szczególniej roztrząsać skargę, rozważyć należyte wszelkie obrony, jakie przeciw niej wnoszone być mogą o ile te z czynu wynikają, i rozpoznawać dowody, któremi okoliczności w obronie przytaczać się mające, popartemi być mają.

§. 546.

W obydwóch przypadkach winien adwokat ułożyć okoliczny stan czynu stanowiącego przedmiot rozprawy sądowej i wszelkich przez stronę wyjaśnionych okoliczności, który to opis przez stronę, jeżeli ta pisać umie, podpisanym, a odpis onego przez adwokata podpisany, na żądanie strony téjże wydanym, Sądowi zaś na każde zażądanie złożonym być ma; jednakże w takim tylko sposobie, iż, jeżeliby tenże opis stronie przeciwniej udzielonym nie był; wówczas przy rozpoznaniu processu żaden wzgląd na niego mianym nie będzie.

§. 547.

Następnie winien adwokat stósownie do okoliczności wybadywać dalej w szczególności: a) czyli do sprawy nie powinno wpływać więcej stron; b) czyli niektóre z nich nie zostają pod

kuratelą; c) jakim sposobem możnaby poprzednio opatrzyć się w potrzebne dokumenta i dowody; d) jakiej władzy sądowej pozwany podlega; e) czyli skarga nie powinna być wystósowana, przeciw więcej osobom; f) czyli które z nich nie zostają pod kuratelą; g) czyli nie należy przypoznać kogo w drodze ewikcyi; h) czyli nie wypada przed, lub w ciągu sprawy przedsięwziąć środków na drodze tymczasowego zabezpieczenia.

§. 548.

Adwokat przyjąwszy sprawę winien zażądać od strony udzielenia sobie natychmiast pełnomocnictwa na piśmie, a to albo tylko do działania sądowego w téjże sprawie, albo do wszelkich działań w ogólności; które to pełnomocnictwo przez każdą stronę w szczególności podpisanem być ma. Pełnomocnictwa takowego przyjąć nie może adwokat dopóty, dopóki w nim nie będzie także mianowanym zastępcą lub upoważnieniem adwokata do podstawienia innego w swe miejsce, tudzież, jeżeli to pełnomocnictwo i do spadkobierców pełnomocodawcy rozciągnięciem nie będzie. Jeżeliby w tym względzie cokolwiek bądź opuszczonem było; wówczas w pierwszym przypadku żadne pismo od adwokata przyjętem nie będzie, wyjąwszy w ważnych przypadkach, lub jeżeliby zwłoka groziła niebezpieczeństwem; jednakże adwokat winien przynajmniej przed podaniem drugiego pisma pełnomocnictwo wedle powyższego przepisu złożyć. W drugim przypadku proces pomimo zaszłej śmierci pełnomocodawcy nieprzerwanie popieranym być winien, co równie do każdego pełnomocodawcy w rzeczach processowych zastosowanie znajduje.

§. 549.

Jeżeliby adwokat spuścił z uwagi przepisy poprzedniemi paragrafami objęte, strona zaś wykazała jaki czyn, który przedstawić należało, a takowego nie przedstawiono, lub okoliczność, którą zaprzeczyć należało, a téj nie zaprzeczono, albo dowody, które użytymi być mogły, a użytymi nie były; wówczas walczyłoby domniemanie przeciw adwokatowi na korzyść strony.

§. 550.

W postępowaniu sądowem winien adwokat stósować się jak najściślej do przepisów niniejszej ustawy sądowej; pisma

swoje podawać, czysto, czytelnie i nie w nadzwyczajnej roz-
wlekłości.

§. 551.

Adwokat nie mając gruntownych powodów nie może pod ciężką odpowiedzialnością wymawiać się od przyjęcia sprawy dla względów osobistych, na znaczenie i godność strony przeciwniej; przyjąwszy zaś obronę takiej sprawy, winien ją popierać z wszelką gorliwością, nie dopuszczając żadnej zwłoki ze strony przeciwniej; sprawy aż do ukończenia téjże bez ważnej do tego przyczyny nie opuszczać, a jeżeliby do tego dla ważnych przyczyn spowodowanym został; winien o tém stronę sądownie zawiadomić; jednakże pomimo doręczonego jęj wypowiedzenia dopóty jeszcze stronę zastępować, dopóki trwałby termin, do podania obrony, wyjąwszy, jeżeliby strona już wprzód innego advokata ustanowiła.

§. 552.

Jeżeliby sama strona żadnego zastępcy nie ustanowiła; wówczas winien ustanowiony advokat wymienić takowego stronie; mianowany zaś zastępcą winien jest popierać sprawę bez żadnej przerwy, jeżeliby pierwszy advokat umarł, urzędować przestał, lub dla jakiejś innej przeszkody sprawą trudnić się nie mógł, a to dopóty, dopóki sama strona innego advokata nie ustanowi. Wszakże pełnomocnictwo nadające władzę mianowanemu zastępcy przez tegóż podpisanem być winno na dowód, że go przyjmuje.

§. 553.

Adwokat nie może w jednym czasie i w tymże samym przedmiocie sporu bronić obydwóch stron, nie może równie bronić strony w téj sprawie, w której bronił poprzednio strony przeciwniej.

§. 554.

W sprawach już ukończonych i osądzonych nie powinni advokaci wnosić żadnych żądań orzeczeniu przeciwnych, lub ponawiać jednych i tychże samych sporów.

§. 555.

Żaden advokat nie powinien umawiać się naprzód o szczególne i oznaczone wynagrodzenie na przypadek wygrania pro-

cessu, lub nabywać sprawy spornej onemu powierzonej. Umowa taka byłaby nie tylko nieważną, ale nadto advokat, któryby ją zawarł, ukaranym być ma.

§. 556.

Adwokat podając pismo ostatnie, równie jak apelacyjne lub rewizyjne, winien dołączyć wykaz swych należytości; który tak ułożonym być ma, aby przy każdym piśmie lub jakiejś czynności advokata, za którą żądana jest należytość, obok ilości, w jednej kolumnie przez niego położonej, w drugiej kolumnie próżnej ilość przez Sąd umiarkowana zamieszczoną być mogła.

§. 557.

W takimże samym sposobie winien advokat podać do protokołu na piśmie lub słownie wykaz swych należytości przy końcu audyencji, na której wyrok wydanym być ma. Jeżeliby tego uczynić zaniedbał, a Sąd dla niezłożenia takowego wykazu strony przeciwniej na zapłacenie kosztów skazać nie mógł, wówczas wyrazi to Sąd w swym wyroku, że advokat koszta wyłożone i honorarium traci, a jeżeli co tym tytułem otrzymał, stronie zwrócić powinien.

§. 558.

W każdym razie gdy Sąd skazać ma stronę przegrywającą na zapłacenie kosztów; winien założoną przez advokata strony przeciwniej ilość należytości, przeciw przegrywającemu likwidowaną w orzeczeniu swém zmoderować; owe zaś należytości, które advokatowi od strony przypadają, może Sąd wtedy jedynie umiarkować, jeżeli tego strona żąda.

§. 559.

Prace advokatów nie oceniają się nigdy wedle ilości arkuszy, które ich pisma obejmują, ani wedle ilości audyencji, na których stawali, ale podług istotnej zasługi bez względu na umowę, jaka w tym względzie między advokatem i stroną zająć mogła.

§. 560.

Przy takowém ocenianiu winien Sąd mieć na uwadze: a) czyli advokat w zbieraniu dowodów i czynieniu przygotowań oraz ugruntowaniu swych pism wywodowych szczególnego starania

dołączył; b) czyli z treści wystósowanego pisma okazuje się szczególna pilność i niepospolita zdatność; c) czyli proces prowadził z największą jak być może, dokładnością i pośpiechem, bez pobłażania opieszałości strony przeciwniej; d) czyli w tym względzie wedle przepisów niniejszej ustawy sądowej postępował; e) czyli stan majątkowy strony nie wymaga ściślejszej moderacyi.

§. 561.

Jeżeli adwokat wyrządził stronie szkodę przez swe niedbalstwo; wówczas bez żadnego wcale pobłażenia nie tylko do wynagrodzenia szkody obowiązany, ale nadto po wybadaniu okoliczności, jeżeliby tego postać rzeczy wymagała, ukarany być winien.

§. 562.

Owe uchybienia, których się adwokat dopuszcza w popieraniu sprawy przez zbytnią rozwlekłość pism, lekkomyślne dyłacje, zawikłanie sprawy, zaniedbanie prawnych przepisów, złośliwe obelgi lub tym podobne postępowanie, sprawiedliwości i porządkowi przyzwoitemu ubliżające, winien Sąd karać w tym sposobie, aby adwokatowi błędy jego na piśmie, lub w obliczu Sądu naganiono, żądane wynagrodzenie jak najściślej moderowano, lub takowego nie tylko zupełnie odmówiono, ale nawet zwrot tego, co już otrzymał, poleceno; tegóż do ponoszenia kosztów i wydatków z własnego majątku obowiązano, karę pieniężną ściągnięto, a nawet areszt domowy na dni kilka orzeczono. Kara prawnie i słusznie wymierzona, o której stronę za każdym razem zawiadomić należy, znoszona być łatwo nie powinna. Sądy jednak miejscowe po wsiach kar takich bez poprzedniego zezwolenia Sądu apelacyjnego wymierzać nie mogą.

§. 563.

Jeżeli adwokat uchybień takowych częścię dopuszcza się; a kara Sądu pierwszej instancyi nie skutkuje, lub jeżeli Sąd postrzeżę, że adwokat popierający jaką sprawę, broni widocznego bezprawia, bądź to przez nieznanomość rzeczy, bądź też tylko dla własnej korzyści, lub używa podstępnych zabiegów, albo jeżeli postępowanie adwokata wykazuje czyny, jego złego

i zaufania publicznego niegodnego charakteru dowodzące; wówczas winien Sąd pierwszej instancyi donieść o tem Sądowi apelacyjnemu, który po wybadaniu poprzednię rzeczy, i w miarę występku albo na adwokata stosowną karę rozciągnąć, albo areszt orzec, i takowego adwokata albo na jakiś czas, albo też na zawsze od adwokatury usunąć powinien.

§. 564.

Polityczna instancya mająca jaką wiadomość o przestępstwie adwokata odnoszącem się do jego postępowania pod względem moralnym, albo rzetelności, lub jeżeli dowiaduje się, że adwokat zaciąga wiele długów, winna natychmiast donieść o tem Sądowi apelacyjnemu, który po wybadaniu poprzednię rzeczy, winnego na pewny czas, lub jeżeliby go powtarzane kary niepoprawiły, na zawsze od adwokatury usunąć powinien.

§. 565.

Przeciwne adwokatom, powołania tego godnym, którzy sprawują tak ważny dla dobra publicznego urząd z prawdziwą o wymiar sprawiedliwości gorliwością, zdatnością i uczciwością, winny Sądy przy każdym odznaczeniu się oddawać zasłużoną pochwałę na piśmie, wspierać ich wedle słuszności w dalszym zawodzie, a w przedstawieniach na urzędy sędziowskie ich długoletnie i chlubne sprawowanie obowiązków za polecającą ich zasługę policzyć.

Rozdział XL.

o Sędziach.

§. 566.

Ubiegający się o posadę Sędziego przy Sądzie monarchicznym lub magistracie w mieście głównem, winien złożyć świadeictwa dowodzące, że w jednym z uniwersytetów krajów dzie dzicznych przepisany kurs nauk prawniczych zupełnie ukończył, i w każdym ich przedmiocie należyłą zdolność okazał.

§. 567.

Ci, którzyby w jakim Sądzie miejscowym na wsi jako radey płatni, lub jako justycyaryusze sprawować chcieli urząd sędziow-

ski, winni przynajmniej wykazać świadectwem to, że w jakim liceum w krajach dziedzicznych odbyli nauki prawne z dobrym postępkiem. Jedynie tylko w braku tak uzdatnionych osób mogą dostąpić urzędu sędziowskiego mężowie, obdarzeni władzą zdrowego rozsądku, i ze sprawami sądowymi przez kilkoletnie doświadczenie dobrze obeznani.

§. 568.

Oprócz świadectw z odbytych nauk należy jeszcze wykazać:

a) że ubiegający się o urząd Sędziego ukończył lat dwadzieścia cztery wieku swego; b) dobre obyczaje; c) wprawę i doświadczenie nabyte w załatwianiu rzeczy sądowych przynajmniej przez lat trzy; oprócz tego; d) winien ubiegający się o urząd Sędziego poddać się w Sądzie apelacyjnym kraju, w którym służyć sobie życzy, ściśtemu examinowi z ustaw krajowych, postępowania sądowego i usposobienia do wyrabiania pism sądowych. Po złożeniu na examinie takowych dowodów wydanym mu być winien dekret wyborowości z tém wyraźnem dołożeniem, czyli dostateczną lub celującą zdolność okazał. Od takowego examinu ci jedynie uwolnionemi być mogą, którzy dali publiczne i kilkokrotne dowody swęj zdolności i praktyki w powyższych przedmiotach.

§. 569.

Powyższe warunki dopełnione być winny także w tym przypadku, jeżeliby posiadacz dóbr, któremu jako zwierzchności służy także władza sądowa, takową chciał wykonywać osobiście.

§. 570.

Niezdatnemi są do sprawowania sędziowskiego urzędu, a jeżeli go sprawują, usuniętymi od niego być winni: a) ci, na których majątku otworzono kręde, jeżeli nie dowiedli zupełnie swęj niewinności; b) ci, których ogłoszono sądownie za marnotrawców.

§. 571.

Tym, którzy popadli w śledztwo o zbrodnię, zabronioném jest wykonywanie urzędu w czasie tegóż śledztwa, a jeżeli uznani są za winnych; winni być także złożeni z sędziowskiego urzędu.

§. 572.

Żadnemu Sędziemu nie wolno ciągnąć z urzędu swego jakiegokolwiek bądź korzyści oprócz wyznaczonej mu płacy. Jeżeli

wypada potrzeba odbycia podróży, winna mu strona dostarczyć bezpłatnie powóz i strawę; wszystkie zaś taxy pieniężne winny wpływać do funduszu taxalnego sądowego, z którego Sędzia sam przez się w najmniejszej części nie powziąć nie może, czyliby to czynność odbywała się na drodze zwyczajnej, lub przez delegacyą.

§. 573.

Sędzia nie powinien przyjmować żadnych datków, w przeciwnym bowiem razie karze ustawami karnymi przewidzianej, ulédzby musiał.

§. 574.

Z końcem roku winien każdy Sąd złożyć władzy przełożonej wykaz wszelkich spraw wiszących, a jeszcze nie ukończonych i wymienić, jaka ilość tychże w ciągu roku załatwioną została, a ile spraw spornych przybyło.

§. 575.

Sąd winien postępować i wyrokować wedle prawdziwego i powszechnego rozumienia wyrazów niniejszej ustawy sądowej, a tém samém żadnej samowolności z jasnymi przepisami niezgodnej dopuszczać się nie może. Tylko wtedy, jeżeli zachodzi taki przypadek, którego wyrazy ustawy nie rozstrzygają; należy go rozstrzygnąć przez zastosowanie przepisu na podobne przypadki ustanowionego. Jeżeliby zaś Sąd wbrew temu porządkowi sprawy sporne przedłużał, albo strony przez złe sprawowanie swego urzędu uciążał; wówczas za wszelką szkodę odpowiadać winien. Jednakże uzalenie się stron na Sąd przedstawioném być winno nie przez skargę na drodze zwyczajnej, lecz przed Sąd wyższy, który przedmiotu takowego zażalenia z urzędu dokładnie dochodzić i co do tegóż orzec powinien.

Rozdział XLI.

O postępowaniu w Sądach wexlowych.

§. 576.

Przepisy powszechnęj ustawy sądowej zachowane także być winny w Sądach handlowych i wexlowych o tyle, o ile w tym

rozdziale inaczéj nie postanowiono. Tylko Sąd handlowy w Botzen postępować winien wedle nadanego mu oddzielnego statutu.

§. 577.

Sprawy sporne z wexlów wynikające przez Sady wexlowe rozpoznawać się mające policzają się do przypadków prawnych, w których wedle ustawy sądowej postępowanie słowne odbywać się powinno.

§. 578.

W sprawach wexlowych i handlowych może Sąd wexlowy zakreślać do złożenia excepcyi, repliki i dupliki krótsze terminu nad te, które w powszechności wyznaczają się. Przedłużenie tych terminów bez ważnej przyczyny nigdy dozwalaném być nie może.

§. 579.

Wexle w formie prawnej pod firmą publicznie ogłoszoną i należycie zaprotokółowaną wystawione nie ulegają wcale wymogom w §. 175 na obliży przepisany.

§. 580.

Skutek, jaki wedle ustawy wexlowéj tak zwanemu giro na wexlu zapisanemu służy, takiż sam pozostaje, chociażby nie było wcale przez indossanta napisaném, lecz tylko przez niego podpisaném.

§. 581.

To, co przepisano w rozdziale XVII powszechnéj ustawy sądowej o dowodzie przez biegłych, stosuje się także i do tych przypadków, w których dowód przez biegłych w sporach wexlowych i handlowych ustanowionym być ma.

§. 582.

W sądach wexlowych powody zapadłego wyroku stronie w ciągu 24 godzin wydanemi być mają.

§. 583.

Zgłoszenie appellacyi, skarga o nieważność, uciążliwości i excepcya na drodze appellacyi od wyroku w Sądzie wexlowym zapadłego, winny być podane w ciągu dni trzech. Takiż sam termin stanowi się także co do każdego pisma wywodowego na

drodze rewizyi i dla każdej uciążliwości, która w toku owego postępowania do Sądu wyższego podana być ma.

§. 584.

Termin do zapłacenia długu handlowego lub wexlowego winien być oznaczonym w wyroku do dni trzech.

§. 585.

Sąd wexlowy winien nie tylko dozwolnić exekucyi na ruchomościach dłużnika, ale nawet takową przedsięwziąć bądź przez wyznaczonego do tego swego własnego urzędnika sądowego, lub wezwanie Sądu miejscowego, w którego obwodzie znajdują się ruchomości stanowiące przedmiot exekucyi. Co się zaś tyczy majątku nieruchomego; winien wprowadzić Sąd wexlowy takową exekucyi dozwolnić, lecz wykonanie téjże należy do téj władzy, w której obrębie sądowym położona jest nieruchomość.

§. 586.

Rozporządzenia sądowe, które w innych przypadkach osobiście doręczane być mają, mogą być doręczone na ręce prowadzącego firmę, jeżeli się odnoszą do tego handlu.

§. 587.

W sądach wexlowych nie znajdują miejsca żadne inne ferye oprócz niedziel i dni świątecznych nakazanych, tudzież dni nałożenia publicznego.

§. 588.

Cheący sprawować urząd notaryusza przy Sądach wexlowych, winien się poddać examiniowi co do swych wiadomości w rzeczach handlowych i wexlowych; notaryusz zaś, który obok swych właściwych interesów urzędowych uprawnionym być chce do zastępowania stron w Sądzie wexlowym, lub innych władzach wexlowych; winien wedle przepisów powszechnéj ustawy sądowej uzyskać nominacyą na adwokata.

§. 589.

Pełnomocnictwo do zastępowania jakiego handlu wystawioném i podpisaném być winno jedynie przez tego, który prowadzi firmę.

Rozdział XLII.

O postępowaniu w Sądach górniczych.

§. 590.

Przepisy powszechnej ustawy sądowej winny być także zachowane w Sądach górniczych o tyle, o ile w tym rozdziale inaczej nie postanowiono.

§. 591.

W Sądach górniczych stanowi się za regułę postępowanie słowne. Jeżeli jednak strony zgadzają się na inne postępowanie w tymże Sądzie, wówczas postępować należy tak, jak się między sobą porozumiewają.

§. 592.

Postępowanie w owych sprawach spornych, które się odnoszą do własności lub pierwszeństwa co do części kopalnych, rozpadlin, żył kruszcowych, składów piętrowych, warstwowych, lub napływowych, kończyn pola górniczego, granic własności podziemnej, przekopów kopalnych, lub jakichkolwiek bądź praw spornych sztolni głównej dotyczących, odbywać się powinno na piśmie, chociażby takowego tylko jedna strona domagała się.

§. 593.

Do przypadków, w których wedle niniejszej ustawy spór wywoławczy ma miejsce, należą także i te, gdy idzie o pomiar górniczy, zabezpieczenie żył i rozpadlin kruszcowych, wymiar pola kopalnianego i czachy opuszczone. Przy czem zachować należy ostrożności przepisami ustaw górniczych i o lennościach kopalnych w szczególnych przypadkach wskazane.

§. 594.

W budowach kopalnych odnoszących się do odgraniczenia pola kopalnego, kierunku żył, a mianowicie, co do ostrożności przy obudowaniu kopalń już nie do przepisów w rozdziale o wywołaniu przed przedsięwzięciem budowy, lecz do ustaw górniczych ściśle stosować się należy.

§. 595.

Przy dowodzie przez biegłych w sprawach sądowych górniczych nie są obowiązani ani strony, ani Sąd, aby przy-

biérali do takich czynności biegłych, ustanowionych w tém miejscu, w którem się Sąd znajduje. Strony mogą przedstawiać Sądowi w sztuce i górnictwie biegłych, którem to jednak przedstawieniem Sąd wiążanym być nie może.

§. 596.

Relacya w sztuce i górnictwie biegłych w sprawach sądowych górniczych przy obejrzeniu naoczném jak najrychlej ułożoną być winna. Jeżeliby jednak takowa w czasie obejrzenia naocznego spisana być nie mogła; wówczas wolno jest stronom, rozejść się przed skutecznieniem téj czynności.

§. 597.

Jeżeli spór toczy się między gwarectwami; wówczas dosyć jest wyrazić w wyroku nazwę gwarectwa, jaką przybrało, i pod którą jest zaprotokółowane.

§. 598.

Tentowanie zgody w Sądach górniczych może się tylko odbywać po przywołaniu stron, lub przez pełnomocników, przez nieograniczone pełnomocnictwo pisemne do zawarcia tranzakcyi upoważnionych.

§. 599.

W sprawach do Sądu górniczego należących może być dopuszczoném zdanie się na Sąd polubowny wtedy jedynie, jeżeli się strony zrzekają wszelkiego dalszego odwołania, a dla tego żadna strona nie może być słuchaną przeciw wyrokowi Sądu polubownego, wyjąwszy przypadek oczywistego oszustwa.

§. 600.

Dochody z kopalni wykazane po zamknięciu kwartału zapowiedziane być mogą, lecz zapowiedzenie części kopalnych, kruszców i wszelkich w grubach i u robotników znajdujących się zapasów, narzędzi, gotowych pieniędzy i artykułów żywności jako nakładów na robotników, lub na popęd kopalni przygotowanych, ani żadaném, ani dozwołoném być może.

§. 601.

Jeżeli idzie o ustanowienie sekwestratora w hutach górniczych, stępach kruszcowych i szmelcarniach, lub innych podobnych zakładach, które w ciągłym ruchu utrzymywane być muszą; wówczas winny strony zaraz na pierwszój audyencyi

bez pozwolenia im żadnej odwołki zgodzić się na ustanowienie sekwestratora w tym względzie biegłego i onego Sądowi przedstawić, w przeciwnym razie Sąd takowego zaraz na ich niebezpieczeństwo ustanowić ma. Co się tyczy czasu składania rachunków, winien się stosować sekwestrator do ustaw górniczych.

§. 602.

To, co postanowiono o wpisaniu do ksiąg publicznych wyroków, rozporządzeń sądowych i tranzakcyj, stosuje się także do ksiąg sądowych górniczych w tychże przedmiotach.

§. 603.

Kopanie lub zakłady górnicze wtedy jedynie mogą być przedmiotem exekucyi, jeżeli należytość przedmiotem exekucyi będąca, jest na nich wyraźnie zabezpieczoną przez porządne wpisanie téjże do ksiąg sądowych górniczych, lub pozwany żadnych nie ma środków do zapłacenia téjże. Cokolwiek zaś jest nieodzownie potrzebnem do popędu kopalni, jako to: narzędzia, zapasy i tp. exekucya co do tych przedmiotów wcale dozwoloną być nie może.

§. 604.

Jeżeli wykonawcy sądowemu poleconem zostaje odebranie pozwanemu kopalni, lub sądowe zajęcie téjże; wówczas w każdym razie biegły w rzeczy górniczej przez Sąd górniczy dodany mu być winien.

§. 605.

W sądach górniczych żadne inne ferye oprócz niedzieli, świąt i nakazanych dni publicznego nabożeństwa nie znajdują miejsca.

§. 606.

Jeżeli jakie rozporządzenie sądowe tyczy się całego gwarectwa; wówczas doręczenie onego nie gwarectwu, lecz pod nazwą kopalni, czachy lub zakładu górniczego, gwareckiemu szychtmajstrowi lub zastępcy, w jego mieszkaniu, lub jeżeliby ten nie był obecnym, przy kopalni, lub zakładzie, w miejscu, w którym się Sąd znajduje, na czachach, lub domach hutniczych, a jeżeli takowych nie ma, na jatach, kieratach lub inną budowie zupełnej, w obecności sztajgerów, hutmanów albo dozorców zu-

pnych, skutecznionem być winno. Szychtmajster zaś lub jego zastępca obowiązany jest o tem gwarków zawiadomić.

§. 607.

Cheący sprawować urząd adwokata przy Sądach górniczych winien oprócz egzaminu przepisanego w Sądzie apelacyjnym odbyć się mającego złożyć także examén z górnictwa i praw górniczych.

§. 608.

Jeżeli adwokat popierać ma sprawę gwarecką; wówczas dosyć jest, aby mu pełnomocnictwo przez Szychtmajstra gwareckiego lub jego zastępcę albo przez tego wystawionem i podpisanem było, który do podpisów w imieniu całego gwarectwa jest upoważnionym.

§. 609.

Równie Sędzią przy Sądach górniczych ten jedynie mianowanym być może, który oprócz dopełnienia warunków do urzędu sędziowskiego w ogólności wymaganych, złożył także examín w Sądach górniczych, w sposobie przepisany, i od tychże świadectwo co do swęj umiejętności i doświadczenia w rzeczach górniczych otrzymał.

Rozdział XLIII.

O postępowaniu w Sądach wojskowych.

§. 610.

Przepisy powszechnéj ustawy sądowej zachowane także być winny w Sądach wojskowych, o ile inaczej w tym rozdziale nie postanowiono.

§. 611.

Pisma podawane do władz sądowych wojskowych nie wymagają podpisu adwokatów, chociażby znajdowali się w tém miejscu, w którym tenże Sąd zasiada.

§. 612.

W sądach wojskowych stanowi się za regułę postępowanie słowne; zależy to jednak od porozumienia się obydwóch stron, albo od roztropności Sądu, czyliby na piśmie postępować nie należało.

§. 613.

Protokół rozprawy słownej stronom zawsze odczytanym, i tymże do podpisu podanym być winien, chociażby tego nie żądały.

§. 614.

W processie rachunkowym wojskowym stósować się należy do patentu z dnia 1. Maja 1783.

§. 615.

W sprawach popiéranych w Sądach wojskowych bezpośrednio Radzie Nadwornéj Wojennéj podporządkowanych, żadna apelacya miejsca nie ma, lecz tylko rewizya; od wyroku zaś na téj drodze zapadłego, wyrok Sądu pierwszej instancyi zmieniającego żadne dalsze postępowanie na drodze sądowej dopuszczoném być nie może.

§. 616.

Każda ugoda zawarta przed władzą sądową wojskową spisana być winna dokładnie i okolicznie w protokule sądowym, protokół zaś przez strony, które się ugodziły, podpisanym i tymże odpis na ich żądanie wydanym być ma.

§. 617.

Areszt osobisty za długi zaciągnięte przez osoby pod władzą sądową wojskową zostające, nie znajduje miejsca.

§. 618.

To, co należy do ekwipażu i pełnienia służby wojskowej pod żadną exekucją sądową podciąganiem, ani zajmowaniem ani pozwanemu odbieraniem być nie może, lecz, jeżeli dłużnik żadnego innego majątku ruchomego lub nieruchomego nie posiada, exekucya tylko na gaży wojskowej, o ile tego regulamin wojskowy dozwala, i na pensyi stósownie do przepisu patentu z dnia 19. Marca 1791 przedsiębraną być może.

§. 619.

Co się tyczy tax, o ile audytorom służy prawo do pobierania tychże jako części ich płacy; należy się stósować ściśle do przepisów o tychże taxach.

B-3436
Bibl. 1783-1791

